

Handläggare

Evelina Fransson
0152-290 32

Barn- och utbildningsnämnden

Skolstruktur för inkluderande lärmiljö

Förslag till beslut

Barn- och utbildningsnämnden föreslår kommunfullmäktige besluta att

1. uppdra till barn- och utbildningsnämnden att påbörja och genomföra förslag 2 enligt rapport Skolstruktur för inkluderande lärmiljö, 2017-11-28, reviderad rapport. Uppdraget ska vara genomfört i sin helhet i inför höstterminen 2019.

Barn- och utbildningsnämnden beslutar, under förutsättning att kommunfullmäktige beslutar enligt ovan, även för egen del att

2. uppdra åt förvaltningen att påbörja arbete att inta en skolstruktur i linje med "standardskola" för att få ut mest effekt av satsade skattemedel,
3. uppdra åt förvaltningen att ta fram ett lokalfunktionsprogram,
4. de medel som utgör minskade lokalkostnader i sin helhet ska användas till att öka den socioekonomiska omfördelningen i grundskolan.

Beskrivning av ärendet

Bakgrund

Barn- och utbildningsnämnden beslutade den 28 november 2017 i det aktuella ärendet att föreslå kommunfullmäktig besluta att uppdra till barn- och utbildningsnämnden att påbörja och genomföra förslag 2 enligt rapport Skolstruktur för inkluderande lärmiljö, 2017-10-16. Kommunfullmäktige beslutade den 18 december 2017 att återremittera ärendet för ytterligare beredning, se dnr KS/2016:649-0061. Som motivering till det återremissyrkande som framställdes av Ragnar Lindén (MP) m.fl. framfördes 24 frågor avseende konsekvenser som inte var klarlagda. På delegation beslutade kommunstyrelsen den 21 december 2017 att överlämna ärendet till barn och utbildningsnämnden för yttrande.

Beredning

Skolverket skriver i sin senaste lägesbedömning (2017) om vikten av en skola som möter varje elevs förutsättningar. I en sådan skola anpassas undervisningen efter elevers olika behov och särskilt stöd kan erbjudas. I den skolan samarbetar

elevhälsan och den pedagogiska personalen för att skapa en lärmiljö som möjliggör för elever att känna sig inkluderade.

Kommunens *långsiktiga ekonomiska plan* (15 år) visar att kommunen kommer ha kostnader som överstiger intäkterna med närmare 500 miljoner kronor, om inte åtgärder vidtas.

Analysen visar att *en* viktig strategi är att frigöra medel, vilka idag är bundna i lokaler, hyror och driftkostnader. Kommunstyrelsen beslutade i maj 2017, att under hösten 2017 genomföra tre angränsande utredningar kring:

- a) koncernstruktur
- b) skolstrukturutredning för inkluderande lärmiljö, (tillsammans med barn- och utbildningsnämnden)
- c) Campus/Thomaskomplexet

Uppdraget bestod i att utreda *hur en effektivare skolstruktur kan finansiera en inkluderande lärmiljö, som ger alla barn och elever möjligheten att nå målen*. Med en effektiv skolstruktur menas, i detta sammanhang, att avsätta medel till största delen ska hamna där de får bäst effekt kopplat till elevers lärande.

I en utredning konstaterade konsultföretaget KPMG att det är administrativa uppgifter som upptar rektors tid. Då rektor är ansvarig för att ordna en inkluderande lärmiljö är det problematiskt om man anser att man inte hinner med det pedagogiska ledarskapet.

Intressentfokus har varit *en* uttalad viktig del i utredningen och dess insamlingsfas. Därför genomfördes en rad dialoger på bred front under utredningen. Fokus låg på kärnfrågan, *hur vi kan skapa den allra bästa skolan för alla elever i Strängnäs kommun*.

Närmare 500 samtalsdukar har scannats in och 267 responser via webbformuläret har inkommit. Därtill har ett antal e-postmeddelanden och dokument från olika intressenter kring frågorna om inkluderande lärmiljö, skolstruktur med mera inkommit.

Fler vuxna i skolan, bättre fysiska miljöer, datorer även i lägre åldrar, mindre klasser, ökad elevhälsa, behörig personal etc., är saker som lyfts fram i intressentdialogerna. Vart och ett av dessa områden medför kostnader och behöver finansieras.

Allt som lyfts fram i dialogerna handlar inte om kostnadsdrivande fenomen. Värdegrundsfrågor som bemötande och synen på uppdrag och elever handlar om att reflektera över förhållningssättet i skolan. Det är tveklöst så att bättre förutsättningar kan åstadkommas mycket, men utan att samtidigt reflektera över

hur förhållningssätt, hur man kan tänka nytt/annorlunda runt organisering och reflektera över hur undervisning genomförs, så kommer inte full effekt att uppstå.

Förslagen

- att barn- och utbildningsnämnden påbörjar att inta en skolstruktur i linje med ”standardskola”, för att få ut mest effekt av satsade skattemedel
- att barn- och utbildningsnämnden beslutar om att ta fram ett lokalfunktionsprogram

Förslag 1

- Verksamheten i förskoleklass, grundskolan och fritidshemmet vid Fogdö skola ska upphöra.
- Verksamheten i förskoleklass, grundskolan och fritidshemmet vid Härad skola ska upphöra.
- Verksamheten i förskoleklass, grundskolan och fritidshemmet vid Länna skola ska upphöra.
- Verksamheten i grundskolans årskurs 7-9 vid Stallarholmsskolan ska upphöra.

Förslag 2

Förslaget bygger på att Paulinska skolan kan ta över de lokaler i bottenplanet av skolan, vilka nu nyttjas av socialkontorets verksamheter. Förslaget innebär att:

- Verksamheten i förskoleklass, grundskolan och fritidshemmet vid Fogdö skola ska upphöra.
- Verksamheten i förskoleklass, grundskolan och fritidshemmet vid Härad skola ska upphöra.
- Verksamheten i förskoleklass, grundskolan och fritidshemmet vid Länna skola ska upphöra.
- Verksamheten i förskoleklass, grundskolan och fritidshemmet vid Tosteröskolan ska upphöra.
- Verksamheten i grundskolans årskurs 7-9 vid Stallarholmsskolan ska upphöra.
- Verksamheten vid grundskolans årskurs 7-9 vid Karinslundsskolan ska upphöra.
- Verksamhet i förskoleklass, grundskolans årskurs 1-3 och fritidshem ska påbörjas vid Karinslundsskolan. Nuvarande verksamhet i grundskolans årskurs 4-6, samt fritidshem för motsvarande åldrar bibehålls.

Förslag 3

Förslaget ska ses som en tänkbar utveckling bort mot 2027.

- Ytterligare skola i Mariefred-Läggesta bedöms behöva byggas för att möta den prognostiserad tillväxten. Om denna skola omfattar årskurserna 7-9, så kan den ta emot alla anvisade elever från Mariefred, Åker och Stallarholmen, som då ställer om till årskurs F-6 skolor, vilket möjliggör antingen ytterligare minskning av lokalytor alternativt säkerställer möjligheten att ta emot prognostiserade tillväxtern för lång tid framöver.
- På liknande sätt behöver ytterligare en skola i Strängnäs ordnas för att möta prognostiserad tillväxt främst avseende F-6 och då ställa om Paulinska skolan till en 7-9 skola, alternativt till en F-6 skola och göra den nya skolan till årskurs 7-9.

Utredningen har kompletterats efter att det vid nämndens sammanträden den 24 oktober 2017 framkom önskemål om en fördjupad konsekvensbeskrivning. Synpunkter har även inhämtats från de berörda eleverna efter att förslagen har formulerats. Med anledning av det återremissyrkande som framställdes på fommunfullmäktiges sammanträde den 18 december 2017 har ärende ytterligare kompletterats med svar på de frågor som ställts.

Det förslag till beslut som fortsatt ligger baseras på förslag 2 i rapporten då detta beöms leda till större möjligheter att omfördela kostnader från lokaler till undervisning och lärverktyg. Det är också det förslag som mest liknar de strukturer som utgör en standardskola.

Förslaget bör vara genomfört inför höstterminen 2019. Barn- och utbildningsnämnden kommer under förutsättning att kommunfullmäktige beslutar enligt förslag att besluta hur genomförandet av förslag 2 kommer att gå till. Nämnden kommer även att återkomma till frågan huruvida förvaltningen ytterligare ska utreda förutsättningarna att genomföra förslag 3.

Ekonomiska konsekvenser för kommunen

Skolor som är kvar och tar emot elever från de skolor som läggs ned kommer att få resursförstärkning genom att elevpengen från dessa elever förstärker skolans budget med sammanlagt 16 300 tkr. Det ger en möjlighet till rektor att nyttja medlen för att ytterligare anställa fler lärare och/eller stärka elevhälsan.

Lokalkostnaden inklusive lokalbidrag till fristående grundskolor kommer i förslaget att minska med cirka 7391 tkr. Viss ökning av lokalkostnaderna, cirka 630 tkr, blir nödvändig på Paulinska skolan.

Fler barn kommer att åka skolskjuts. Då de flesta skolor som berörs är landsbygdsskolor, så förekommer redan skolskjuts i viss utsträckning. Kostnaden bedöms öka 1,1- 1,6 mkr.

Förslaget innebär att de medel som blir kvar i barn- och utbildningsnämndens budget på grund av minskade lokalkostnader ska användas till socioekonomisk omfördelning till de grundskolor som har det största behoven.

Övriga konsekvenser

Barn- och utbildningsnämnden har vid beredningen av beslutet har vid tagit in och särskilt beaktat barns åsikter. Barn- och utbildningsnämnden har även särskilt beaktat vilka konsekvenser beslutet får för barn. Vid en sammanvägd bedömning är konsekvenserna inte så omfattande att det skulle strida mot barnets bästa att fatta beslut om föreslagna förändringar. Däremot bör det som framkommit av barnkonsekvensanalysen beaktas när förslag om hur beslutet ska genomföras tas fram för att utvärdera vilka kompenserande åtgärder som bör vidtas.

Uppföljning

Skolstrukturförändringen kommer att följas upp inom ramen för barn- och utbildningsnämndens löpande månads-, delårs- och årsrapporter.

Beslutsunderlag

- Skolstruktur för inkluderande lärmiljö - Så skapar vi den bästa skolan för alla elever, reviderad 2017-11-28
- Komplettering till Skolstrukturutredning för inkluderande lärmiljö, 2017-11-10
- Synpunkter från Strängnäs kommuns ungdomsråd, 2017-09-27
- Synpunkter Fogdö skolas elevråd, 2017-11-14
- Synpunkter från Stallarholmsskolans elevråd, 2017-11-15
- Synpunkter Lännaskolans elever åk 2-3, 2017-11-16
- Synpunkter Härads skolas elever åk 2-3, 2017-11-16
- Svar på oppositionens frågor avseende skolstruktur för inkluderande lärmiljö, 2018-01-16

Beslutet skickas till

Kommunstyrelsen
Kommunfullmäktige

Tony Lööv
Utbildningschef

STRÄNGNÄS KOMMUN

STRÄNGNÄS KOMMUN

Skolstruktur för inkluderande lärmiljö

Så skapar vi den bästa skolan för alla elever

Tony Lööw och Jimmy Svensson
2017-10-16

Reviderad rapport
2017-11-28

Rapport ”Skolstruktur för inkluderande lärmiljö”

Innehållsförteckning

Sammanfattning.....	3
1. INLEDNING	6
1.1 Vikten av en mer inkluderande lärmiljö	6
1.2 Behov av en effektivare skolstruktur	7
1.3 Uppdraget.....	7
2. UTGÅNGSPUNKTER	10
2.1 Principer för en effektiv skolstruktur	10
2.1.1 Skoltillhörighetsprinciper	10
2.1.2 Kommunens två uppdrag för skola och utbildning samt finansieringsfördelning	10
2.1.3 En förutsättning för inkluderande lärmiljö är en effektiv skolstruktur ..	12
2.2 Framträdande brister i nuvarande struktur.....	13
2.2.1 Kostnadsläget	13
2.2.2 Elevhälsan	13
2.2.3 Behovet av elevstöd.....	13
2.2.4 Ledarskapet i grundskolan	14
3. LÖSNINGAR MED GRUND I INTRESSENTFOKUS.....	14
3.1 Dialoger, möten och webbformulär	14
3.2 Utbildningskontorets resonemang kring lösningar utifrån inkomna synpunkter och givet uppdrag.....	18
4. FÖRUTSÄTTNINGAR OCH FÖRSLAG FÖR LÄRMILJÖ	20
4.1 Krav på ledningsmässig överblickbarhet.....	21
4.2 Ekonomisk bärkraft	22
4.3 Pedagogisk tillräcklighet	23
4.4 Slutsatser och bedömning.....	23
5. MÅLBILDER FÖR INKLUDERANDE LÄRMILJÖ SKA UTGÖRA FUNDAMENT	24
5.1 Tre grundläggande målbilder för lärmiljön	24
MÅLBILD 1 Tydlig värdegrund och fysisk- och psykosocial lärmiljö som förenar både ett akademiskt och ett socialt perspektiv	24
MÅLBILD 2 Kunskaper och erfarenheter från ”aktivitetsbaserad” arbetsplats	25
MÅLBILD 3 Främjande, förebyggande och formativt förhållningssätt	25
6. FÖRSLAG TILL SKOLSTRUKTUR, MÖJLIGHETER OCH KONSEKVENSER 26	
6.1 Förslag 1	27

6.1.1 Förslagets innebörd	27
6.1.2 Ekonomiska effekter av förslag 1	28
6.1.3 Skolstrukturkonsekvenser av förslag 1	28
6.2 Förslag 2	29
6.2.1 Förslagets innebörd	29
6.2.2 Ekonomiska effekter av förslag 2	30
6.2.3 Skolstrukturkonsekvenser av förslag 2	30
6.3 Förslag 3	31
6.3.1 Förslagets innebörd	31
6.3.2 Ekonomiska effekter av förslag 3	32
6.3.3 Skolstrukturkonsekvenser av förslag 3	32
6.4 Barnkonsekvensanalys av förslagen	33
BILAGA 1 Dialoger, möten och webbformulär	35
BILAGA 2 Möjlig minskning av hyreskostnaderna	40
BILAGA 3 Avståndstabell	41
BILAGA 4 Skolskjutskostnader	42

Sammanfattning

Skolverket skriver i sin senaste lägesbedömning (2017) om vikten av en skola som möter varje elevs förutsättningar. I en sådan skola anpassas undervisningen efter eleverns olika behov och särskilt stöd kan erbjudas. I den skolan samarbetar elevhälsan och den pedagogiska personalen för att skapa en lärmiljö som möjliggör för elever att känna sig inkluderade.

Kommunens *långsiktiga ekonomiska plan* (15 år) visar att kommunen kommer ha kostnader som överstiger intäkterna med närmare 500 miljoner kronor, om inte åtgärder vidtas.

Analysen visar att *en* viktig strategi är att frigöra medel, vilka idag är bundna i lokaler, hyror och driftkostnader. Kommunstyrelsen beslutade i maj 2017, att under hösten 2017 genomföra tre angränsande utredningar kring:

- a) koncernstruktur
- b) skolstrukturutredning för inkluderande lärmiljö, (tillsammans med barn- och utbildningsnämnden)
- c) Campus/Thomaskomplexet

Uppdraget bestod i att utreda *hur en effektivare skolstruktur kan finansiera en inkluderande lärmiljö, som ger alla barn och elever möjligheten att nå målen*. Med en effektiv skolstruktur menas, i detta sammanhang, att avsatta medel till största delen ska hamna där de får bäst effekt kopplat till eleverns lärande.

I en utredning konstaterade konsultföretaget KPMG att det är administrativa uppgifter som upptar rektors tid. Då rektor är ansvarig för att ordna en inkluderande lärmiljö är det problematiskt om man anser att man inte hinner med det pedagogiska ledarskapet.

Intressentfokus har varit *en* uttalad viktig del i utredningen och dess insamlingsfas. Därför genomfördes en rad dialoger på bred front under utredningen. Fokus låg på kärnfrågan, *hur vi kan skapa den allra bästa skolan för alla elever i Strängnäs kommun*.

Närmare 500 samtalsdukar har scannats in och 267 responser via webbformuläret har inkommit. Därtill har ett antal e-postmeddelanden och dokument från olika intressenter kring frågorna om inkluderande lärmiljö, skolstruktur med mera inkommit.

Fler vuxna i skolan, bättre fysiska miljöer, datorer även i lägre åldrar, mindre klasser, ökad elevhälsa, behörig personal etc., är saker som lyfts fram i intressentdialogerna. Vart och ett av dessa områden medför kostnader och behöver finansieras.

Allt som lyfts fram i dialogerna handlar inte om kostnadsdrivande fenomen. Värdegrundsfrågor som bemötande och synen på uppdrag och elever handlar om att reflektera över förhållningssättet i skolan. Det är tveklöst så att bättre förutsättningar kan åstadkomma mycket, men utan att samtidigt reflektera över hur förhållningssätt, hur man kan tänka nytt/annorlunda runt organisering och reflektera över hur undervisning genomförs, så kommer inte full effekt att uppstå.

Förslagen

- att barn- och utbildningsnämnden påbörjar att inta en skolstruktur i linje med ”standardskola”, för att få ut mest effekt av satsade skattemedel
- att barn- och utbildningsnämnden beslutar om att ta fram ett lokalfunktionsprogram

Förslag 1

- Verksamheten i förskoleklass, grundskolan och fritidshemmet vid Fogdö skola ska upphöra.
- Verksamheten i förskoleklass, grundskolan och fritidshemmet vid Härad skola ska upphöra.
- Verksamheten i förskoleklass, grundskolan och fritidshemmet vid Länna skola ska upphöra.
- Verksamheten i grundskolans årskurs 7-9 vid Stallarholmskolan ska upphöra.

Förslag 2

Förslaget bygger på att Paulinska skolan kan ta över de lokaler i bottenplanet av skolan, vilka nu nyttjas av socialkontorets verksamheter. Förslaget innebär att:

- Verksamheten i förskoleklass, grundskolan och fritidshemmet vid Fogdö skola ska upphöra.
- Verksamheten i förskoleklass, grundskolan och fritidshemmet vid Härad skola ska upphöra.
- Verksamheten i förskoleklass, grundskolan och fritidshemmet vid Länna skola ska upphöra.
- Verksamheten i förskoleklass, grundskolan och fritidshemmet vid Tosteröskolan ska upphöra.
- Verksamheten i grundskolans årskurs 7-9 vid Stallarholmskolan ska upphöra.
- Verksamheten vid grundskolans årskurs 7-9 vid Karinslundsskolan ska upphöra.
- Verksamhet i förskoleklass, grundskolans årskurs 1-3 och fritidshem ska påbörjas vid Karinslundsskolan. Nuvarande verksamhet i grundskolans årskurs 4-6, samt fritidshem för motsvarande åldrar bibehålls.

Förslag 3

Förslaget ska ses som en tänkbar utveckling bort mot 2027.

- Ytterligare skola i Mariefred-Läggesta bedöms behöva byggas för att möta den prognostiserad tillväxten. Om denna skola omfattar årskurserna 7-9, så kan den ta emot alla anvisade elever från Mariefred, Åker och Stallarholmen, som då ställer om till årskurs F-6 skolor, vilket möjliggör antingen ytterligare minskning av lokalytor alternativt säkerställer möjligheten att ta emot prognostiserade tillväxtern för lång tid framöver.
- På liknande sätt behöver ytterligare en skola i Strängnäs ordnas för att möta prognostiserad tillväxt främst avseende F-6 och då ställa om Paulinska skolan till en 7-9 skola, alternativt till en F-6 skola och göra den nya skolan till årskurs 7-9.

1. INLEDNING

1.1 Vikten av en mer inkluderande lärmiljö

Utbildningen i skolan ska ta hänsyn till alla elevers olika behov, där strävan är att uppväga skillnader i deras förutsättningar. Ett förhållningssätt som utgår från att alla kan lyckas är en förutsättning för ett förebyggande och hälsofrämjande elevhälsoarbete. Nyckelbegreppet är *inkluderande lärmiljö*, vilket förenar både kunskaper och lärande med trygghet och stöd. Begreppet lärmiljö innefattar de miljöer som en elev kan möta under en skoldag, till exempel lektioner, raster, studiebesök, verksamhet i förskoleklass och fritidshem.

Skolverket skriver i sin senaste lägesbedömning (2017) om vikten av en skola som möter varje elevs förutsättningar. I en sådan skola anpassas undervisningen efter elevers olika behov och särskilt stöd kan erbjudas. I den skolan samarbetar elevhälsan och den pedagogiska personalen för att skapa en lärmiljö som möjliggör för elever att känna sig inkluderade.

Strängnäs kommun hamnar ofta långt ner i rankingar och det är stor skillnad mellan skolors resultat, vilket är djupt otillfredsställande. Skolinspektionens granskning av den kommunalt drivna skolverksamheten 2016, pekar på en rad förbättringsområden.

Barn- och utbildningsnämnden har också identifierat områden som behöver förbättras, vilket resulterade i "Skolutvecklingsprogram 2023". Härvid konstaterades att nuvarande skolstruktur medför att nämndens resurser sprids på många skolor, vilket försvårar god organisation av verksamheten på individ, grupp och skolnivå. Många elever får därmed inte den stimulans och det stöd de behöver, för att utvecklas i sin fulla potential, i enlighet med utbildningens mål.

1.2 Behov av en effektivare skolstruktur

Behoven av välfärdstjänster ökar snabbare än någonsin tidigare i Sverige. Befolkningen växer, särskilt i yngre och äldre åldrar, vilket ökar kommunsektorns kostnader om alla ska få samma välfärdsnivå som i dag. Sveriges kommuner och landsting (SKL) förutspår en ökning på minst 10 miljarder kronor årligen, vilket väntas medföra ett gap mellan underliggande intäkter och kostnader, på 40 miljarder kronor år 2020, om verksamheten fortsätter utvecklas som hittills.

Kommunstyrelsen gav i november 2016 kommunchefen i uppdrag att ta fram *en långsiktig ekonomisk plan* (15 år), med strategier för att hantera utmaningarna i drift- och investeringsekonomin samt att bygga en process för att kontinuerligt följa upp och uppdatera denna. Den långsiktiga ekonomiska planen är inriktad på *hela* kommunkoncernen i Strängnäs. I planen har samtliga kända kostnader tagits upp. Resultatet visar att kommunen kommer ha kostnader som överstiger intäkterna med närmare 500 miljoner kronor, om inte åtgärder vidtas. Analyser visar att *en* viktig strategi är att frigöra medel, vilka idag är bundna i lokaler, hyror och driftkostnader.

De första konkreta uppdragen som kommunstyrelsen beslutade om i maj 2017, är att under hösten 2017 genomföra tre angränsande utredningar kring:

- d) koncernstrukturen
- e) skolstrukturutredning för inkluderande lärmiljö, (tillsammans med barn- och utbildningsnämnden)
- f) Campus/Thomaskomplexet

1.3 Uppdraget

Föreliggande "Skolstrukturutredning för inkluderande lärmiljö" handlar om att kommunstyrelsen och barn- och utbildningsnämnden vill hitta en mer effektiv skolstruktur där medel, vilka idag är bundna i lokalkostnader, kan frigöras och i stället läggas på skolornas verksamhet. Resultatet ska bli skolor som skapar bästa möjliga förutsättningar för att varje elev att utvecklas så långt möjligt.

Varje elev ska få det stöd den behöver och detta ska i sin tur leda till att kunskapsresultaten också förbättras för Strängnäs kommuns skolor över tid.

Syfte

Uppdraget bestod i att utreda *hur en effektivare skolstruktur kan finansiera en inkluderande lärmiljö, som ger alla barn och elever möjligheten att nå målen.* Dessa komponenter ingår i utredningen och ska kunna finansieras:

- En internt framtagen så kallad standardskolemodell, omsatt till faktisk skolstruktur
- En lärmiljö som förenar både ett akademiskt och ett socialt perspektiv
- En lärmiljö som startar i en tydlig värdegrund och slutar i en fysisk- och psykosocial lärmiljö
- En lärmiljö som präglas av ett främjande, förebyggande och formativt förhållningssätt
- En lärmiljö som inspirerats av kunskaper och erfarenheter från aktivitetsbaserad arbetsplats
- En lärmiljö som nyttjar digitala hjälpmedel

Utredningen kommer att presentera några *möjliga* förslag.

Avgränsningar

Denna utrednings uppdrag är att utreda hur en inkluderande lärmiljö i grundskolan kan åstadkommas och finansieras genom skattemedel som redan finns i barn- och utbildningsnämndens budget, bundna i lokalkostnader.

Utredningen är inte en landsbygdsutredning och omfattar inte förskolan eller gymnasiet. Komponenter som inte ingår i utredningen att besvara är:

- Hur de olika förslagen till skolstruktur kan påverka enskilda orter
- Hur de olika förslagen till skolstruktur kan påverka Strängnäs kommuns framtida expansion utifrån översiktsplanen.

De frågorna hänskjuts till andra utredningar.

Utgångspunkter i övrigt

- För att söka förbättra utifrån kritik och misstag från föregående utredningar:
  - agera med öppenhet och transparens
  - ge möjlighet för alla intressenter och aktörer att bidra
  - utgå från faktiska data
  - ta in extern projektledare/utredare
  - metoden ska ha en kvalitativ ansats

Metod

Vi har valt att arbeta utifrån är den strukturerade *Sju-stegsmodellen*, vilken är en beprövad arbetsmetod för utredningar. Modellen sätter stort värde på dialog och intressentfokus. Modellen, kan grovt delas in i följande moment:

Insamlingsfasen har bestått av:

- Tidigare underlag: befolkningsprognoser, kapacitetsbedömningar, olika skoldata, skolinspektionsrapporter, utredningar, årsrapporter

- Olika typer av dialoger och möten, bl.a. med elever, vårdnadshavare, medarbetare och allmänhet/medborgare, där bl.a. "samtalsdukar" har använts som dokumentationsunderlag
- Insamling av synpunkter via webbformulär (<https://www.strangnas.se/skolstruktur>)
- Inläsning av aktuell forskning för inkluderande lärmiljöer, utmärkt skola och undervisning
- Avstämningar med medarbetare och fackliga representanter

Samtliga intressenter har diskuterat och arbetat utifrån samma utgångspunkt och huvudfråga: "Hur skapar vi den bästa skolan för alla elever?"

I *sammanställnings-, resultat- och analysfaserna* har möten skett med bl.a.:

- Ungdomsrådet
- Rektorer
- Ledningsgrupper

Kommunikationsinsatser i arbetet har varit:

- Förhandsinformation till grundskolans chefer och medarbetare (våren 2017)
- Kommunikationsplan för arbetet i stort
- Information till grundskolans chefer och medarbetare (aug)
- Informationsunderlag till rektorer (28 aug)
- Information på hemsidan (29 aug)
- Inlägg och film på sociala medier (2, 6, 22 och 26 sep)
- Annonser i Strängnäs Tidning (2 och 6 sep)
- Dialogmöten med allmänheten (7 och 12 sep)
- Webbenkät (29 aug-28 sep)
- Utskick till samtliga föräldrar via Fronter med information om enkäten (14 sep)

Underlag

Utredningen ska peka på en önskad lärmiljö, utifrån dialoger, beprövad erfarenhet och forskning, samt visa på hur en minskning av lokalkostnader skulle kunna bidra till att finansiera detta. Utredningen utgår ifrån en framträdande kvalitativ ansats, där vi tar del av människors erfarenheter, tankar och förslag. Genom att samla in ett brett kvalitativt underlag minskas risken för felbedömning i utredningen.

Utredningen utgår vidare även från kvantitativa underlag såsom befolkningsprognoser, kapacitetsbedömningar, olika skoldata, skolinspektionsrapporter etc. Prognoser och bedömningar kan slå fel, vilket är en risk. Utredningen har försökt att möta detta genom att kvalitetssäkra data med företrädare för verksamheten.

2. UTGÅNGSPUNKTER

2.1 Principer för en effektiv skolstruktur

2.1.1 Skoltillhörighetsprinciper

Inom offentligt finansierade skolsystem förekommer i princip två olika modeller för hur elevers skoltillhörighet bestäms.

- I den ena modellen, *närhetsmodellen*, går eleverna i en skola som ligger nära hemmet, vilket ofta sker genom upptagningsområden.
- I den andra modellen, *skolvalsmodellen*, är beslutet att välja skola delegerat till barnens föräldrar. Skolor kan då anta elever oavsett var de bor och skolornas finansiering kopplas till antalet elever som väljer att gå på respektive skola genom att en skolpeng följer eleven till den skola som valts.

En kombination av de båda kan också förekomma. I detta uppstår en skolmarknad, som möjliggörs genom skolpengssystemet, där fristående aktörer kan driva skola. En idé bakom friskolereformen var att genom konkurrens höja kvalitén i hela skolsystemet, en annan att öka möjligheten att välja en skola som passar den enskildes behov.

Då samhället har ett ansvar för alla barns rätt till bra skolgång, medför det också att kommunerna behåller ett visst ansvar för alla elevers utbildning. Detta kan innebära att kommunala skolor står med över- eller underkapacitet, när friskolesektorn växer eller krymper, vilket kan få konsekvenser för skolsystemet i kommunen och i förlängningen också komma att påverka elevers möjlighet att få stöd.

Kommunfullmäktige i Strängnäs har uttryckt en förväntan på att samarbete snarare än konkurrens ska präglade skolsystemet.

2.1.2 Kommunens två uppdrag för skola och utbildning samt finansieringsfördelning

En kommun har två uppdrag när det gäller skola och utbildning. Det ena är att *finansiera* skolsystemet i kommunen och det andra att vara *skolhuvudman* för de kommunala skolorna.

För att uppfylla dessa ändamål har Strängnäs kommun, dels en *resursfördelningsmodell* som bejakar kommunens särart och utgår från

STRÄNGNÄS KOMMUN

förordningen om offentliga bidrag på lika villkor (Prop. 2008/09:171), dels ett skolutvecklingsprogram som syftar till att över tid höja kvaliteten i verksamheten ("Skolutvecklingsprogram 2023").

Offentliga bidrag ska beräknas efter samma grunder som kommunen tillämpar vid fördelning av resurser till den egna verksamheten av samma slag. Denna princip om "lika villkor" ska kompletteras med regler om vilka kostnader som ska ingå i den kommunala resursfördelningen och därmed också i bidraget till de fristående skolorna.

Bidraget till fristående skolor ska bestå dels av ett grundbelopp och dels ett tilläggsbelopp. Grundbeloppet baseras oftast på en summa/elev, som sedan multipliceras med antalet elever på skolan. Grundbeloppet ska vara tillräckligt för att finansiera en grundorganisation som ger alla elever en chans att lyckas.

Grundbeloppet ska innefatta ersättning för:

1. Undervisning
2. Lärverktyg
3. Elevhälsa
4. Måltider
5. Administration
6. Mervärdesskatt
7. Lokalkostnader

En viktig notering härvid är att kommunens sammanlagda kostnader för lokaler avgörs av två fenomen,

- *dels den faktiska hyran för de kommunala lokalerna,*
- *dels ersättning till de fristående verksamheterna*

Barn- och utbildningsnämndens skriver i skolutvecklingsprogram 2023 att syftet med skolutvecklingsprogrammet är att ge verksamheterna, inom nämndens ansvarsområde, förutsättningar att bygga upp långsiktiga och hållbara strukturer för att nå läroplanernas mål.

Värdet av ett skolutvecklingsprogram avgörs av dess förmåga att tydliggöra olika aktörers ansvarsområde, förena människors insatser i en gemensam riktning, avgränsa det viktiga från det mindre viktiga och inte minst ge effekt för de som är mottagare av verksamheternas insatser. Skolutvecklingsprogrammet utgår från tio utmaningar som var och en, samt tillsammans, utgör både hinder och möjligheter. Utmaningarna har kanaliserats till fyra huvudområden. Dessa är:

- Kunskaper och lärande
- Trygghet och stöd
- Attraktiv arbetsgivare (arbetsplats)
- Förutsättningar

2.1.3 En förutsättning för inkluderande lärmiljö är en effektiv skolstruktur

Struktur i sig definieras ofta som en slags organisering, ordning eller planering. Skolstruktur är ett samlat begrepp för hur arbetsfördelning, styrning, samordning, och uppföljning sker. Olika typer av utmaningar och problem, försämrade resultat och prestationer, samt missnöjdhet uppstår inte sällan till följd av strukturella svagheter i organisationen. Dessa kan över tid åtgärdas med hjälp av ett systematiskt kvalitetsarbete på organisationsnivå, genom hela skolans styrkedja, vilket ibland leder till beslut om omstruktureringar.

Med en effektiv skolstruktur menas, i detta sammanhang, att avsatta medel till största delen ska hamna där de får bäst effekt kopplat till elevers lärande.

Möjligheten att dynamiskt kunna ändra gruppstorlekar ökar möjligheten till anpassade lärprocesser utifrån elevers olika behov. Om en elevgrupp är för liten uppstår inte alltid den energi som driver gruppen framåt. Omvänt kan en för stor grupp begränsa möjligheten för elever att interagera med andra.

Resursfördelningen till skolor bygger på ett bidragsbelopp per elev.

Ju fler stadier en skola har desto större blir spännvidden och utmaningen i rektors ansvar. "Lågstadiet" alltså skolor med förskoleklass till årskurs 3 har sina utmaningar medan "högstadier", skolor med årskurs 7-9 har andra utmaningar. För skolor med F- åk 3 kommer också fritidshemmets verksamhet att bli en del i rektors ansvar. I viss utsträckning gäller det även skolor med F- åk 6. Även om rektor har ledningsstöd i form av biträdande rektor, kan det bli en övermäktig uppgift.

När det gäller frågan om förhållandet mellan antalet parallella klasser i en årskurs och hur många stadier, F-3, 4-6 och 7-9 en skola bör ha så finns det olika överväganden som kan göras. Viktigast är dock alltid vad som ger bäst möjligheter att få ut mest av lärares tid kopplat till elevers lärande.

Generellt kan sägas att 3-4 paralleller är en storlek som rektorer menar ger störst möjlighet att kunna erbjuda mest attraktiva tjänster till lärare. Orsaken till det är att det går att skapa hela tjänster och ändå ha finansiella medel att tillhandahålla stöd på skolan, i form av exempelvis elevhälsa.

Att kunna attrahera duktiga lärare är den viktigaste förutsättningen för en bra skola.

2.2 Framträdande brister i nuvarande struktur

2.2.1 Kostnadsläget

Konsultföretaget PwC genomförde i mars 2017 en nulägesanalys av kommunens hela verksamhet, där utbildning/skola är *en* stor del. I slutsatserna skriver PwC om barn och utbildning att kostnaderna (för förskoleklass, grundskola, gymnasieskola, vuxenutbildning med mera) uppgår till 47 procent av kommunens totala kostnader, vilket är en högre andel än i riket som helhet.

PwC konstaterar vidare att Strängnäs kommun bedriver grundskoleverksamhet till 4,5 procent lägre kostnad, än vad som förväntas utifrån kommunens struktur och genomsnittlig ambition och effektivitet.

Vid en jämförelse med liknande kommuner med samma strukturella förutsättningar är enligt Kolada (SKL) undervisningskostnaderna 2016 i nivå med dessa och lokalkostnaderna högre.

2.2.2 Elevhälsan

Elevhälsan ska arbeta både åtgärdande och förebyggande, enligt lagens mening. KPMG:s revisionsrapport, insatser för elever i behov av särskilt stöd, från oktober 2015, konstaterar att flera yrkesgrupper har påtalat att den åtgärdande delen tar alltför stor del av arbetet, vilket således har medfört att personalen inte kan arbeta främjande och förebyggande.

Det framförs att verksamheten är i behov av fler kuratorer och psykologer.

I granskningen har framgått att elever i behov av särskilt stöd får det, men inte alltid omgående, eller i den form eller den omfattning som krävs. Vissa elever skulle behöva mer tid med speciallärare, andra skulle behöva helt andra insatser som skolan menar att den inte har förutsättningar att ge.

Det förebyggande arbetet behöver öka, så att elevhälsan blir en naturlig del i att forma en inkluderande lärmiljö. Då kommer också stöd att kunna lämnas tidigare i processen.

2.2.3 Behovet av elevstöd

I årsrapport 2016 för Barn- och utbildningsnämnden konstateras att antalet elever med behov av stöd har ökat samt att det stöd som skolorna har kunnat erbjuda sina elever inte alltid har motsvarat deras faktiska behov.

Vidare noterades att i vissa fall har adekvata stödåtgärder satts in, men först efter en tid, och då kunskapsutvecklingen redan hade hunnit påverkas negativt. I en elevgrupp, fanns ett flertal elever med grava läs- och skrivsvårigheter. I flera av klasserna fanns en social problematik med ett oroligt klassrumsklimat. Många elever, särskilt pojkar, var också omotiverade.

Detta ledde ofta till att fokus flyttades från undervisning, till upprätthållande av trygghet och studiero. Dessutom medförde det att flera elever, som ville behålla fokus på studierna, bytte skola. Detta kan leda till en ond cirkel vad gäller klassrumsklimat och grupp sammansättning.

Skolkulturen påverkar hur undervisningen utformas. Det systematiska kvalitetsarbetet på de olika skolorna har ofta heller inte varit tillräckligt utvecklat, vilket har lett till att negativa resultat inte har följts upp samt att interna processer inte har granskats i tillräcklig omfattning. Slutsatsen är att nuvarande skolorganisation inte har den lärmiljö som många elever hade behövt.

2.2.4 Ledarskapet i grundskolan

En ytterligare viktig avvikelse som KPMG:s revisionsrapport, granskning av grundskolans ledning, från december 2016, pekade på är att rektor inte har tid att leda det pedagogiska arbetet. Man exemplifierar detta med att lärarna "sällan ser rektor ute i verksamheten". Rektorernas besök i klassrummen, med syfte att observera lektionen och följa upp arbetet med den enskilde läraren, är nästintill obefintligt. Lärarna menar dock att rektorerna skulle vilja prioritera det pedagogiska uppdraget, men att de inte hinner. Rektorernas bild överensstämmer med lärarnas. Det pedagogiska ledarskapet är rektorsrollens "största dilemma", säger någon.

Det är administrativa uppgifter som upptar rektors tid. Då rektor är ansvarig för att ordna en inkluderande lärmiljö är det problematiskt om man anser att man inte hinner med det pedagogiska ledarskapet.

3. LÖSNINGAR MED GRUND I INTRESSENTFOKUS

3.1 Dialoger, möten och webbformulär

Ett flertal dialoger och möten har under höstterminen skett med elever, vårdnadshavare, medarbetare och medborgare/allmänhet. I dessa samtal, tankar och idéer, har fokus varit på kärnfrågan, *hur vi kan skapa den allra bästa skolan för alla elever i Strängnäs kommun*. Detta intressentfokus har varit en uttalad viktig del i utredningen och dess insamlingsfas.

Närmare 500 samtalsdukar har scannats in och 267 responser via webbformuläret har inkommit. Därtill har ett antal e-postmeddelanden och dokument från olika intressenter kring frågorna om inkluderande lärmiljö, skolstruktur mm inkommit.

Det har varit noterbart att en mycket stor aktivitet, kreativitet och seriositet har funnits i inkomna idéer och tankar samt i de möten och samtal som förts. *De responser som har inkommit tyder på att skola och utbildning, för varje elev, är av yttersta vikt för och i Strängnäs kommun.*

Av det som kommit upp i mötena kring samtalsdukarna samt i inkomna webbresponser, kan vi bl.a. utläsa nedanstående synpunkter. Här sorterat och sammanfattat per intressentgrupp – elever, vårdnadshavare/föräldrar, medarbetare, chefer, allmänhet. *Synpunkterna redovisas mer i detalj i Bilaga 1, i vilken även överskjutande synpunkter finns med.*

Eleverna

Elevernas inspel handlar om en lärmiljö som behöver präglas av trygghet, med aktiv hantering av brister i elevernas respekt för varandra och för lärare. Lugn och ro för att kunna studera och motverka kränkande behandling är betydelsefullt. Man tänker att små klasser eller grupper kan vara en lösning, men framförallt handlar det nog om att skolan ska vara tydlig och konsekvent i sitt agerande när det uppstår avvikelser från det önskvärda. Det är tydligt att eleverna önskar kontinuitet i sin skolgång och lärare. Att ha mer närvarande lärare/vuxna i klassrum och på raster är viktigt.

Det verkar råda missnöje bland eleverna/elevgrupperna gällande fysisk lärmiljö, på undervisningslokaler och diverse anläggningar. Flera ”paletter” önskas.

Man har också tankar om, den fysiska miljöns utformning, behovet av inspirerande miljöer, lokalers utseende och innehåll, t ex datorer. Runt detta finns det saker att göra.

Det finns också tankar om vad som är en önskvärd skolstruktur, men också om skolors vara eller inte vara. Det finns både ”värnande om lokala skolor” samt synpunkter om nedläggning av små skolor och låta dessa elever finnas på skolorna i tätorten.

Många har åsikter om vilka årskurser som skall finnas på en skola: de yngre F-3 för sig och åk 4-9 för sig, verkar vara det mest förekommande önskemålet.

Föräldrar

Föräldrar delar elevers synpunkter om trygghet, ordning och reda, samt lugn och ro, av samma skäl som eleverna. Här finns framträdande tankar om ”det mindre sammanhanget” och närhet mellan skola och bostad samt kontinuitet i skolgången. Det kommenteras rikligt kring små skolor och landsbygdsskolor, bl.a. deras vara eller icke vara, där en del vårdnadshavare trycker på utbildning och ekonomi i sig och andra mer på det sociala och tryggheten. Ytterligare några lyfter fram variationen i sig av olika typer av skolor/skolstorlekar som ett värde. Flera kommentarer handlar också om att det är negativt att enbart se till lokalkostnader. Flera vill låta se över lokalkostnadsmodellen totalt sett i kommunen.

Man efterfrågar också ett ökat och synligt engagemang från rektor och lärare. Fler vuxna, lärare med rätt kompetens och en närvarande elevhälsa efterfrågas. Man menar att elever inte får det stöd som behövs och/eller när stödet kommer så har det tagit för lång tid tills det kommer. Ökad vuxennärvaro per skola ger också möjligheter till förbättrad trygghet.

Vanligt förekommande är kommentarer kring att alla elever, även elever i behov av särskilt stöd, särbegåvade m.fl., måste få sina behov tillgodosedda vilket innebär individuella anpassningar och utökningar av undervisning och personal.

Vårdnadshavarna upplever att resurser saknas i dagsläget eller inte utnyttjas på ett effektivt sätt. Att personalen är behörig och i övrigt kompetent är en av de viktigaste aspekterna på skolan för vårdnadshavarna.

Det finns också tankar om fysiks aktivitet och näringsriktig mat. Här skiljer sig föräldrar från eleverna.

Medarbetare

Skolans medarbetare verkar vara överens om att skolan brister när det kommer till att fullt ut sysselsätta utbildad och kompetent personal. Kompetens och kompetensutveckling, samt resurser och möjlighet till avlastning, samt att få stöd runt svåra elevärenden lyfts fram. Det råder ingen tvekan om att ständig fortbildning, gärna genom kollegialt lärande, är en nödvändighet samtidigt som den förebyggande elevhälsan är vital för att kunna möta elevers behov.

Medarbetare som svarat uppger att lärarna måste avlastas och ges mer tid och resurser för att vara just lärare, inkluderande mer tid till lektionsplanering, utvärdering, anpassning och uppföljning. Fler vuxna i skolan vore ett steg på vägen och detta inkluderar fler specialpedagoger, assistenter och närvaro av ”vanliga” vuxna (ex. pensionärer) för att kunna möta varje elev. Vikten av tidiga insatser är också något som nämns av både lärare och rektorer/skolledare.

Lokaler som erbjuder en bra arbetsmiljö, med flexibla rumslösningar så att man kan organisera i mindre undervisningsgrupper ser man som framgångsfaktorer för att kunna organisera lärmiljön utifrån elevernas behov.

Mindre klasser eller fler lärare (två-lärarsystem) är också ett område som adresseras, som ett sätt att bidra till att stimulera och stödja elever i deras lärande. Fördelen med den större skolan då den skapar förutsättningar för större flexibilitet, mer samverkan mellan lärare inom samma ämne, kollegialt lärande mellan kolleger och ämnesdiskussioner.

Rektor

God tillgång till resurser som pedagogisk personal, personal inom elevhälsan, men även annan kringpersonal, som kan avlasta pedagoger och även vara en extra vuxen bland eleverna ses som viktigt. Med fungerande stödfunktioner ges rektor möjlighet att bättre fungera som skolledare.

Tidiga insatser för att inte minst agera på elever i behov av stöd, men också på omotiverade elever, är betydelsefullt. Viktigt är att möta nyanlända på ett bra sätt.

Större skolor kan erbjuda utvecklande lärmiljöer, dynamik och flexibilitet. De kan även medföra ökad möjlighet till attraktiva tjänster till lärare samt för att kunna tillhandahålla stödpersoner både till elever och lärare. Det kollegiala/utvecklande lärandet kan öka med många pedagoger involverade. Summan blir ökade möjligheter för fler elever att komma mer till sin rätt.

Flera "paralleller" förespråkas, ekonomisk bärkraftighet skapar stadga.

Allmänhet

Allmänheten delar i stort det föräldrar lyft fram. Trygghet, trivsel, närhet, mindre skolor är sådant som känns angeläget. Det verkar vara invånarnas uppfattning att storleken på klasserna behöver reduceras och att de mindre skolorna har fördelar när det kommer till just klasstorlek. Det förekommer också åsikter om att allt för små skolor inte ska finnas, att småskaligheten, tryggheten och det naturnära kan skapas även på större skolor.

Medborgarna anser i linje med detta att det behövs bättre förutsättningar för lärare att utföra sitt primära uppdrag, vilket är att undervisa eleverna. Att skapa och upprätthålla mindre klasser eller anställa fler lärare, utgör de mest uppenbara metoderna. Viktigt härvid är att arbetsgivaren och skolorna är attraktiva.

Invånarna verkar vara av uppfattningen att det saknas resurser för att kunna se, möta och undervisa alla barn utifrån deras individuella behov och förutsättningar

- i synnerhet saknas resurser för elever i behov av särskilt stöd. Av svaren framkommer också önskemål om fler vuxna i skolan, exempelvis i form av skolvärdar.

3.2 Utbildningskontorets resonemang kring lösningar utifrån inkomna synpunkter och givet uppdrag

Skolstrukturutredningen för en inkluderande lärmiljö har som viktigaste syfte att dels identifiera vilken lärmiljö som ska erbjudas elever i Strängnäs skolor, men också att hitta en mer effektiv skolstruktur där medel, vilka idag är bundna i lokalkostnader, kan frigöras och i stället läggas på skolornas verksamhet.

Fler vuxna i skolan, bättre fysiska miljöer, datorer även i lägre åldrar, mindre klasser, ökad elevhälsa, behörig personal etc., är saker som lyfts fram i intressentdialoger. Var och en av dessa områden medför kostnader och behöver finansieras.

Trygghetsaspekten kommer igen bland elever, föräldrar och allmänhet. Att bli sedd och bekräftad, en önskan att slippa bli utsatt för kränkande behandling. I Skolinspektionens enkät våren 2016 gav elever i årskurs 5 och årskurs 9 i Strängnäs, värdet 8 på en 10-gradig skala avseende trygghet. Man känner sig ändå ganska trygga.

Det område som fick lägst i samma enkät var området studiero, där eleverna skattade värdet till 5 på den 10-gradiga skalan. Den fråga som fick lägst resultat var om andra elever stör ordningen i klassrummet. Studiero är ett område att fokusera hårdare på, inte minst för att lyckas med inkludering i undervisningen.

Här finns också aspekter som direkt rör lärandets möjligheter. Kompetenta lärare, en närvarande rektor, vuxna som lyssnar, stimulerar och stödjer varje elev utifrån dennes förutsättningar och behov. Vuxna som finns kvar och skapar kontinuitet. Alla är i sammanhanget viktiga pusselbitar för att med sina olika kompetenser kunna bidra till bästa möjliga lärmiljö.

Den fysiska miljön väcker också ett visst missnöje. Inspirerar den till lärande och erbjuder den en variation under dagen. Elever verkar uppleva klassrumsmiljön som ganska enformig. Det är viktigt att vidga synen på vad som utgör en sammansatt lärmiljö. Klassrummet, möblering för gruppaktiviteter på andra ytor, nyttja matsal för större samlingar, utomhusvistelse, rum i rummet. Här finns att lära från nya tankar om arbetsplatsers utformning i arbetslivet.

Många elever vittnar om vikten att få uppleva variation. Det är också viktigt för eleverna att få känna sig delaktiga och det måste skolan arbeta med varje dag.

Elever är inte opåverkade av diskussioner om skolor i vår kommun. Det finns både ”värnande” om lokala skolor i det, men också egna erfarenheter från att byta skola.

Föräldrar efterfrågar ett ökat och synligt engagemang från rektor och lärare. Vi behöver fundera över vad det är man saknar och varför det saknas. Det kan finnas en otydlighet i vad som är rimligt att förvänta sig och då är risken uppenbar för friktion mellan föräldrar och skolan. Det kan också handla om bristande rutiner från skolans sida, som kan botten i förutsättningar och/eller förhållningssätt.

Fler vuxna kan vara en lösning bland annat på ”lugn och ro”, men aldrig till priset av en satsning på behörig personal och stärkt elevhälsa. Att möta elevers behov är en central fråga för att kunna erbjuda en inkluderande lärmiljö.

Medarbetare efterfrågar rimliga arbetsförhållanden. Möjligheten att dela klasser och att få reflektera med kollegor både i elevärenden och i skolutvecklingsfrågor lyfts fram.

Skolverket ger ut allmänna råd och stödmaterial kring hur skolförfattningar skall tolkas och omsättas i praktiken. I dessa texter finns en stor tilltro till lärarens möjligheter att redogöra för och beskriva hur enskilda elevers skolsituation ser ut. Särskilt tydligt är det när extra anpassningar och särskilt stöd aktualiseras, vid kartläggning av elevens skolsituation och den pedagogiska bedömningen samt när åtgärdsprogram ska utarbetas. Det kräver både kompetens i sakfrågor, kollegor med andra kompetenser och möjlighet att avsätta tid för det.

Skolutveckling innebär ett kontinuerligt arbete med förändring och förbättring, baserad på kunskaper om den egna verksamheten samt kunskap utvecklad av andra, som till exempel forskning. I Skolverkets skrift ”Forskning för klassrummet” lyfts ett kollegialt lärande som tar avstamp i den egna praktiken fram som den mest framgångsrika vägen för kompetensutveckling och skolutveckling. Klassrumsobservationer lyfts fram som ett bra arbetsätt, i synnerhet då lärare i ett gott dialogklimat reflekterar tillsammans och därigenom utvecklar kunskap.

Rektor är ansvarig för hela verksamheten. Förutsättningar att kunna leda och stöd i frågor som inte rör den pedagogiska verksamheten lyfts fram. Större skolor ger större budget. Behovet av ett systematiskt kvalitetsarbete, från klassrum till huvudman, för att skapa hållbarhet efterfrågas. Rektor är utsatt för ett tryck från staten, kommunen, medarbetare, elever och föräldrar. Rektor ska hantera många frågor, men inget är viktigare än läroplansuppdraget. Rektor behöver få förutsättningar att avlastas andra arbetsuppgifter.

Synpunkter om skolors vara eller inte och lokalkostnader förekommer. En skillnad är att de som har barn vid mindre skolor argumenterar för att de ska finnas kvar inte minst utifrån miljön och tryggheten, medan de som har barn vid större skolor argumenterar för en nedläggning främst utifrån ekonomiska vinster. Det är i sig inte konstigt.

Att inte arbeta aktivt för att hålla ner lokalkostnader är dock att avsäga sig möjligheten att verka för att öka lärartäthet, tillgång till lärverktyg eller ökad elevhälsa. Önskan om att se över lokalkostnadsmodellen i kommunen löser inte allt i detta, då staten tydligt reglerar att lokalkostnader är en del i bidragsbeloppet till fristående huvudmän.

Allt som lyfts fram i dialogerna handlar inte om kostnadsdrivande fenomen. Värdegrundsfrågor som bemötande och synen på uppdrag och elever handlar om att reflektera över förhållningssättet i skolan. Det är tveklöst så att bättre förutsättningar kan åstadkomma mycket, men utan att samtidigt reflektera över hur förhållningssätt, hur man kan tänka nytt/annorlunda runt organisering och reflektera över hur undervisning genomförs, så kommer inte full effekt att uppstå.

I samtal och möten men också av inkomna tankar, idéer och synpunkter kan vi också läsa in de så viktiga ledorden: kultur – struktur – ledarskap i kommunen och i de kommunala skolorna. Tre ledord som bär en god och framgångsrik organisation framåt och som kan bli så mycket bättre och starkare överlag i Strängnäs kommun och inom skolan.

Skolans uppgift är att ge alla elever bästa möjliga utbildning. Skolans viktigaste bidrag till Strängnäs kommuns framtida tillväxt är därför utbildningens innehåll och förväntade effekt – inte de enskilda skolornas geografiska läge.

Ska det vara möjligt att erbjuda den lärmiljö som efterfrågas, inom de ekonomiska ramar som barn- och utbildningsnämnden disponerar, så är en förändring av skolstrukturen nödvändig.

Därför föreslår utredningens en minskning av antalet kvadratmeter och bättre nyttjande av befintliga lokalytor.

4. FÖRUTSÄTTNINGAR OCH FÖRSLAG FÖR LÄRMILJÖ

Begreppet ”standardskola” används för jämförelser mellan olika möjligheter att organisera skolor. Standardskola är således en modell för att räkna på ett effektivt resursnyttjande, utifrån ramverket:

Hur kan ledningsmässig överblick, ekonomisk bärkraft och pedagogisk tillräcklighet skapas på bästa sätt i form av lärare, ledning, elevhälsa, lärverktyg, måltider och administration utifrån en given elevpeng?

4.1 Krav på ledningsmässig överblickbarhet

I *skollagen* klarar staten ut sina förväntningar på rektor. Där framgår att det pedagogiska arbetet vid en skola ska ledas och samordnas av en rektor. Rektorn beslutar om sin enhets inre organisation och ansvarar, för att fördela resurser inom enheten efter barnens och elevernas olika förutsättningar och behov.

I *läroplan för grundskolan* framgår att rektor, som pedagogisk ledare och chef för lärarna och övrig personal i skolan, har det övergripande ansvaret för att verksamheten som helhet inriktas mot de nationella målen. Rektorn ansvarar för att skolans resultat följs upp och utvärderas i förhållande till de nationella målen och kunskapskraven. Rektorn har ansvaret för skolans resultat och har, inom givna ramar, ett särskilt ansvar för att:

- Skolans arbetsformer utvecklas så att ett aktivt elevinflytande gynnas.
- Skolans arbetsmiljö utformas så att eleverna får tillgång till handledning, läromedel av god kvalitet och annat stöd för att själva kunna söka och utveckla kunskaper, t.ex. bibliotek, datorer och andra hjälpmedel.
- Undervisningen och elevhälsans verksamhet utformas så att eleverna får det särskilda stöd och den hjälp de behöver.
- Kontakt upprättas mellan skola och hem, om det uppstår problem och svårigheter för eleven i skolan.
- Resursfördelningen och stödåtgärderna anpassas till den värdering av elevernas utveckling som lärare gör.
- Undervisningen i olika ämnesområden samordnas så att eleverna får möjlighet att uppfatta större kunskapsområden som en helhet.
- I undervisningen i olika ämnen integrera ämnesövergripande kunskapsområden, exempelvis miljö, trafik, jämställdhet, konsumentfrågor, sex och samlevnad samt riskerna med tobak, alkohol och andra droger.
- Samarbetsformer utvecklas mellan förskoleklassen, skolan och fritidshemmet för att stödja varje elevs mångsidiga utveckling och lärande.
- Samverkan kommer till stånd med förskolan för att skapa förutsättningar för en samsyn och ett förtroendefullt samarbete.
- Formerna för samarbete mellan skolan och hemmen utvecklas och att föräldrarna får information om skolans mål och sätt att arbeta och om olika valalternativ.

- Samverkan med skolor och arbetslivet utanför skolan utvecklas så att eleverna får konkreta erfarenheter av betydelse för deras val av fortsatt utbildning och yrkesinriktning.
- Den studie- och yrkesorienterande verksamheten organiseras så att eleverna får vägledning inför de olika val som skolan erbjuder och inför fortsatt utbildning.
- Personalen får den kompetensutveckling som krävs för att de professionellt ska kunna utföra sina uppgifter.
- Skolans internationella kontakter utvecklas.
- Skolpersonalen får kännedom om de internationella överenskommelser som Sverige har förbundit sig att beakta i utbildningen.

Det är stort ansvar som vilar på rektor. Rektor måste ha förutsättningar att hålla sig förtrogen med den pedagogiska verksamheten och leda lärares arbete med att utbilda eleverna mot målen. Rektor behöver också utveckla relationen till alla medarbetare och även till eleverna för att kunna stimulera och stödja både medarbetare och elever, samt upprätthålla en bra dialog med hem och omvärld. Det finns en gräns för när den uppgiften blir övermäktig för en rektor oavsett om det handlar om storleken på en skola eller antalet skolor en rektor har.

Utredningens förslag är att en rektor enbart ska ha en skola.

4.2 Ekonomisk bärkraft

Den ekonomiska resurs, dvs. det s.k. ”grundbeloppet”, som skolor disponerar för att sätta en grundorganisation ska svara mot timplanens garanterade undervisningstid, med behöriga lärare vilka har tillräcklig kompetens att möta alla elevers behov, men räcka till lärverktyg, elevhälsa, måltider och administration.

Kostnader för rektor som ledningsresurs, olika elevaktiviteter såväl som lärares fortbildning och särskilt stöd till elever ska dessutom finansieras av *grundbeloppet*.

Mindre skolor är dyrare per elev då elever har rätt till stöd, men är färre att fördela kostnader på. På motsvarande sätt kan större skolor bli billigare per elev, då kostnader kan fördelas på fler elever, även om det finns en gräns där det blir nödvändigt att växla upp mängden stödresurser.

Det som saknats i beslut från tidigare utredningar är hur finansieringen ska hanteras när det gäller de mindre skolorna. Barn- och utbildningsnämnden hade endast möjlighet att avsätta 700 tkr i budget 2017 för s k *småskoletillägg*, vilket dock inte täckt behoven fullt ut.

4.3 Pedagogisk tillräcklighet

Sedan 2010 anger *skollagen* att all utbildning ska vila på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet. Bestämmelserna i skollagen riktar sig både till de som utformar styrdokument för skola och förskola och till de som är verksamma i de olika skolformerna. Varje lärare och pedagog förväntas hålla sig orienterad och uppdaterad inom sitt ämnesområde samt följa den pedagogiska utvecklingen och aktuell forskning.

Det betyder i sin tur att rektorer och huvudmän har ett ansvar för att personalen ges möjlighet att arbeta med kollegialt lärande, att utveckla sina ämnes- och metodkunskaper samt få stöd när det gäller att ta del av den senaste forskningen.

En utbildning på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet är kärnan i framgångsrik skolutveckling.

Utredningens tolkning är att det behöver ges möjlighet att hålla sig uppdaterad, att få reflektera med kollegor, att omsätta i praktisk handling, inte minst sina lärdomar gällande arbete i en allt mer inkluderande lärmiljö. Detta kräver bl.a. utrymme i arbetsformat. Rektorer och lärare pekar på vikten av en organisation som är tillräckligt stor för att skapa utrymme för både spontana och planerade möten runt pedagogiska frågor.

Det finns en gräns för när skolan som struktur inte klarar sin egen förnyelseprocess eller kan hantera personalomsättning utan att tappa förutsättningar för att upprätthålla lagkrav. En inkluderande lärmiljö kan göras hållbar när det finns pedagogisk tillräcklighet. Det betyder inte att små skolor måste vara samma sak som dåliga skolor. Det kan finnas duktiga pedagoger på skolan.

4.4 Slutsatser och bedömning

Rektor måste ha förutsättningar att hålla sig förtrogen med den pedagogiska verksamheten för att kunna leda lärares arbete med att utbilda eleverna mot målen. Det finns en gräns för när den uppgiften blir övermäktig för en rektor.

Grundbeloppet, som skolor disponerar för att sätta en grundorganisation ska kunna svara mot timplanens garanterade undervisningstid, med behöriga lärare vilka har tillräcklig kompetens att stimulera och stödja alla elever.

Rektorer och lärare pekar på vikten av en organisation som är tillräckligt stor för att skapa utrymme för både spontana och planerade möten runt pedagogiska frågor. Det finns en gräns för när skolan som struktur inte klarar sin egen förnyelseprocess och kan hantera personalomsättning utan att tappa förutsättningar för att upprätthålla lagkrav.

Genom att fiktivt bemanna en skola utifrån timplanens behov och lärares arbetstid, samt väga in kostnader för undervisning, lärverktyg, elevhälsa, måltider och administration har det visat det sig att 12-16 elevgrupper, vilket motsvarar 300-400 elever, ger bra möjligheter till *ledningsmässig överblick, ekonomisk bärkraft och pedagogisk tillräcklighet*.

Utredningens förslag är därför att påbörja en skolstruktur i linje med "standardskola", för att få ut mest effekt av satsade skattemedel.

5. MÅLBILDER FÖR INKLUDERANDE LÄRMILJÖ SKA UTGÖRA FUNDAMENT

5.1 Tre grundläggande målbilder för lärmiljön

MÅLBILD 1 Tydlig värdegrund och fysisk- och psykosocial lärmiljö som förenar både ett akademiskt och ett socialt perspektiv

Elever är olika och ska tillåtas att vara olika. Det är den gällande normen i svensk skola. Därför ska också skolan anpassa sig till att elever behöver olika stimulans och stöd. Det finns inte ett sätt som passar alla. Det är ett förhållningssätt som innebär att skolans fokus flyttas från att problematisera den enskilda eleven, till att i stället se inåt, för att utforma en inkluderande lärmiljö för eleven och dennes lärande, både kunskapsmässigt och socialt. Det är vårt uppdrag.

Många elever har stora utmaningar. Utmaningar som kanske inte syns på utsidan. Neuropsykiatriska funktionshinder är en form av handikapp som begränsar elevens möjlighet att ta in omgivningen, hantera densamma och agera som omgivningen tänkt sig. Den bästa lärmiljön för dessa elever kommer inte vara i ett klassrum med andra elever, hela tiden, men ibland. Erfarenheten visar att den typen av lärmiljöer är inkluderande och främjar alla elevers utveckling, både kunskapsmässigt och socialt.

Att nyttja digitala verktyg som en del i lärandet kan också bidra till att skapa "lärmiljöer i lärmiljön". Det behöver ske i olika steg så att pedagogik, teknik och infrastruktur går hand i hand. Det är inte självklart bäst att varje elev har en

dator. Det finns erfarenheter som pekar på ett ökat lärande, då 2-3 elever samarbetar med en uppgift och nyttjar ett digitalt verktyg tillsammans.

Den lärmiljö skolan erbjuder ska ha höga förväntningar på att alla elever kan lyckas om de får rätt stimulans och stöd.

MÅLBILD 2 Kunskaper och erfarenheter från "aktivitetsbaserad" arbetsplats

Det finns forskning och erfarenheter av att arbeta i öppna kontorslandskap. Man har sett att stressnivåer ökar och det ökar sjukskrivningar och får produktiviteten att gå ner. När en person blir störd i det man håller på med så kan det ta tid innan fokus är åter på uppgiften. I arbetlivet kan man lösa detta med speciella telefontider, e-postpolicy, mötesfria dagar, etc.

Ett annat sätt att försöka förena *arbetslivets* behov med *människors* behov är aktivitetsbaserade arbetsplatser. Utifrån de arbetsuppgifter man arbetar med för stunden, så väljer man en plats på arbetsplatsen som bäst medger att lösa uppgiften. Förutom att skapa mer dynamisk användning av lokalytor, så förväntas det bidra till bättre möjlighet till samarbete.

De flesta skolans klassrum är att betrakta som öppna kontorslandskap. Elever sitter i en öppen miljö där allt som händer uppmärksammas av samtliga i lokalen. Möjligheten att hålla fokus på sina studier påverkas negativt. Genom att möblera lokaler inspirerat av aktivitetsbaserade arbetsplatser, kan fler elever hitta ett lugn i sina studier. Att skapa undervisningsytor utanför klassrummet möjliggör detta.

Utredningen föreslår att barn- och utbildningsnämnden beslutar om ett lokalfunktionsprogram, som beskriver hur olika lärmiljöer kan samvariera för att under en skoldag kunna möta alla elevers behov, genom att mindre och större sammanhang kan skapas under dagen.

MÅLBILD 3 Främjande, förebyggande och formativt förhållningssätt

Skolans *främjande arbete* är att skapa en trygg och tillitsfull lärmiljö för alla elever och all skolpersonal, där alla elever har maximala möjligheter att lära och utvecklas. Det främjande arbetet pågår alltid och utan att något särskilt har hänt. Det bedrivs långsiktigt.

Ett *förebyggande arbete* innebär att förekomma ohälsa och hinder i lärandet. Genom att identifiera och kartlägga de faktorer som utgör risker för olika former

av ohälsa eller hinder i lärandet underlättas planeringen av förebyggande insatser.

Ett *formativt förhållningssätt* kan förstås på olika sätt. Tanken här är involvera eleverna i sin egen kunskapsutveckling, få dem att själva förstå och reflektera över vad och varför de lär sig saker. Detta ska inte förstås som att läraren abdikerar utan involverar eleven i lärandet.

Skolans förmåga att möta varje elevs behov förbättras genom att lärare och all skolpersonal ökar sitt kunnande och sin kompetens. Det här är ett utvecklingsarbete som ständigt pågår och som behöver ges tid, tålamod, vilja och ett långsiktigt hållbart perspektiv. *Skolutvecklingsprogram 2023* har identifierat detta som ett av utvecklingsområdena.

6. FÖRSLAG TILL SKOLSTRUKTUR, MÖJLIGHETER OCH KONSEKVENSER

Effektiv skolstruktur är en förutsättning för lärmiljön

En del i utredningens uppdrag är att föreslå hur medel kan frigöras genom en effektivare skolstruktur för att kunna finansiera den lärmiljö som föreslås.

Små skolor och små klasser är något som lyfts fram av respondenterna i dialogerna. Ibland utifrån trygghet och möjlighet att bli sedd och ibland utifrån att bevara skolan där den är idag. Många sätter likhetstecken mellan ”det lilla” som garanterat för att bli sedd, att vara trygg och med en närhet till livet där man bor.

I många fall är det säkert så, men inte alltid. Det lilla gör ibland att allt syns, möjligheten att vara lite anonym försvinner och att vara sedd är inte samma som att få stimulans och stöd.

Att inte arbeta aktivt för att hålla ner lokalkostnader är att avsäga sig möjligheten att verka för en ökad lärartäthet, tillgång till lärverktyg eller utbyggd elevhälsa. Önskan om att se över lokalkostnadsmodellen i kommunen löser inte detta, då staten tydligt reglerar att lokalkostnader är en del i bidragsbeloppet till fristående huvudmän.

Utredningen kommer att lämna några förslag och med dessa göra människor besvikna, ledsna, arga, men också glada och hoppfulla. Oavsett vilket eller vilka beslut som till slut kommer att tas, så behöver processen framåt ske i dialog mellan alla aktörer – tillsammans gör vi varandra bättre.

Att lämna en mindre skola och möta en större skola kan upplevas skrämmande. Det är därför viktigt att den fortsatta processen sker i dialog och att elever får se att skolan har jämnåriga elever som har en bra skola där redan.

Utgångspunkter för förslagen

Det finns en viss skillnad mellan den prognostiserade elevvolymen och det faktiska utfallet på skolan. En orsak till det är det fria skolvalet som gör att elever som bor i en ort väljer en skola i en annan ort. Av den anledningen kan inte behov av platser utifrån prognos och skolans elevkapacitet jämföras rakt av, då skulle ett platsöverskott uppstå på skolan. Därför utgår de lämnade förslagen från att det finns en viss elevrörlighet även till skolor utanför kommunen. Den elevrörligheten antas vara lika stor i framtiden som idag.

Utredningen har börjat med att se på vilka *möjligheter* som faktiskt finns. Det samlade platsöverskottet är ca 500 platser, fördelat över kommunen. Uppgiften blir alltså att se vilka elevgrupper som kan beredas plats på en annan skola än där man nu finns eller skulle funnits och därmed medge att nämndens verksamheter ska kunna lämna delar av- eller hela skolan.

Redan där finns en begränsning. Det har inte bedömt vara *möjligt* att hitta tillräckligt många mottagande skolor för att kunna utmana varje skola. Några skolor har fler elever än vad det finns möjlighet att ta emot vid andra skolor. Att skapa färre och större skolor har också varit en del i processen för att kunna säkra en inkluderande lärmiljö med de kompetenser som efterfrågas.

Andra delen handlar om vad *konsekvensen* blir av förslaget. Den konsekvensbeskrivningen som görs, fokuserar på tre delar:

- Lärmiljön
- Hur stor del av lokalkostnaden som kan göras om till driftkostnad
- Barnkonsekvensanalys.

Förslagen ska innebära en minskning av grundskolans lokalkostnader.

6.1 Förslag 1

Förslaget innebär att förändringen i huvudsak sker *inom* den skolstruktur som finns i kommunen. Platser dit elever kommer, är platser där undervisning i de årskurserna redan bedrivs.

6.1.1 Förslagets innebörd

- Verksamheten i förskoleklass, grundskolan och fritidshemmet vid Fogdö skola ska upphöra.
- Verksamheten i förskoleklass, grundskolan och fritidshemmet vid Härad skola ska upphöra.
- Verksamheten i förskoleklass, grundskolan och fritidshemmet vid Länna skola ska upphöra.
- Verksamheten i grundskolans årskurs 7-9 vid Stallarholmsskolan ska upphöra.

6.1.2 Ekonomiska effekter av förslag 1

Skolor som tar emot elever enligt ovan, kommer att få resursförstärkning genom att elevpengen från dessa elever förstärker skolornas budgetar med sammanlagt 12 300 tkr.

Lokalkostnaden inklusive lokalbidrag till fristående grundskolor kommer i förslaget att minska med cirka 5805 tkr.

Fler barn kommer att åka skolskjuts. Då de flesta skolor som berörs är landsbygdsskolor, så förekommer redan skolskjuts i viss utsträckning. För ytterligare information avseende skolskjutsar hänvisas till bilaga 4.

6.1.3 Skolstrukturkonsekvenser av förslag 1

Fler elever kommer finnas på skolor med resurser att kunna erbjuda en inkluderande lärmiljö. Det ger en möjlighet till rektor att nyttja medlen för att ytterligare anställa fler lärare och/eller stärka elevhälsan.

Grundskolans ledning kommer ansvara för 8 skolor istället för 11 skolor, vilket ökar rektors möjlighet att leda verksamheten.

Fler elever innebär att befintliga ytor kommer att behöva nyttjas mer dynamiskt och viss anpassning av lokalerna kan behöva ske, för att kunna skapa mindre sammanhang för vissa elever.

Den pedagogiska vinsten är främst att fler vuxna, behöriga kan anställas på skolan, vilket ökar möjligheten till rätt stöd.

STRÄNGNÄS KOMMUN

Förskoleklass åk 1-3	Kapacitet	Behov 2018	Behov 2019	Behov 2020	Behov 2021
<i>Befolkningsprognos</i>		1 042	1 025	1 027	1 028
<i>Friskolor</i>		318	320	320	320
Vasaskolan	276				
Finningskolan	368				
Tosteröskolan	184				
Kapacitet/behov totalt kommunala skolor	828	724	705	707	708
Över-/underkapacitet		104	123	121	120

Tabellen visar att Vasaskolan, Finningskolan och Tosteröskolan kan ta emot 828 elever. Elevunderlaget i Strängnäs är ca 1000 elever, inkl. Fogdö och Härad. 320 elever finns hos friskolor. Kommunens överkapacitet i Strängnäs är därmed 100-120 platser.

Åk 4-9	Kapacitet	Behov 2018	Behov 2019	Behov 2020	Behov 2021
<i>Befolkningsprognos</i>		1 625	1 650	1 705	1 722
<i>Friskolor 4-9</i>		968	985	1 012	1 036
Paulinska skolan	486				
Karinslundsskolan	324				
Kapacitet/behov totalt kommunala skolor	810	657	665	693	686
Över-/underkapacitet		153	145	117	124

Tabellen visar att Paulinska skolan och Karinslundsskolan har plats för 810 elever. Skolunderlaget i Strängnäs är 1600-1700 elever, inkl. Fogdö och Härad. Ca 1000 elever finns hos friskolor. Kommunens överkapacitet är därmed 120-150 platser.

6.2 Förslag 2

Förslaget innebär att förändringen i större utsträckning sker *utom* den skolstruktur som finns i kommunen. Ytterligare skolor blir F-6 skolor.

6.2.1 Förslagets innebörd

Förslaget bygger på att Paulinska skolan kan ta över de lokaler i bottenplanet av skolan, vilka nu nyttjas av socialkontorets verksamheter. Förslaget innebär att:

- Verksamheten i förskoleklass, grundskolan och fritidshemmet vid Fogdö skola ska upphöra.

- Verksamheten i förskoleklass, grundskolan och fritidshemmet vid Härad skola ska upphöra.
- Verksamheten i förskoleklass, grundskolan och fritidshemmet vid Länna skola ska upphöra.
- Verksamheten i förskoleklass, grundskolan och fritidshemmet vid Tosteröskolan ska upphöra.
- Verksamheten i grundskolans årskurs 7-9 vid Stallarholmsskolan ska upphöra.
- Verksamheten vid grundskolans årskurs 7-9 vid Karinslundsskolan ska upphöra.
- Verksamhet i förskoleklass, grundskolans årskurs 1-6 och fritidshem ska påbörjas vid Karinslundsskolan. Nuvarande verksamhet i grundskolans årskurs 4-6, samt fritidshem för motsvarande åldrar bibehålls.

6.2.2 Ekonomiska effekter av förslag 2

Skolor som tar emot elever enligt ovan kommer att få resursförstärkning genom att elevpengen från dessa elever förstärker skolans budget med sammanlagt 16 300 tkr.

Det ger en möjlighet till rektor att nyttja medlen för att ytterligare anställa fler lärare och/eller stärka elevhälsan.

Lokalkostnaden inklusive lokalbidrag till fristående grundskolor kommer i förslaget att minska med cirka 7391 tkr.

Viss ökning av lokalkostnaderna, cirka 630 tkr, blir nödvändig på Paulinska skolan.

För ytterligare information avseende skolskjutsar hänvisas till bilaga 4.

6.2.3 Skolstrukturkonsekvenser av förslag 2

Skälen till förslaget är i grunden samma som i förslag 1.

Fler elever kommer finnas på skolor med resurser att kunna erbjuda en inkluderande lärmiljö. Det ger en möjlighet till rektor att nyttja medlen för att ytterligare anställa fler lärare och/eller stärka elevhälsan.

Grundskolans ledning kommer ansvara för 7 skolor istället för 11 skolor, vilket ökar rektors möjlighet att leda verksamheten.

STRÄNGNÄS KOMMUN

Fler elever innebär att befintliga ytor kommer att behöva nyttjas mer dynamiskt och viss anpassning av lokalerna kan behöva ske, dels för att kunna skapa mindre sammanhang för vissa elever och dels för att kunna nyttja bottenvåningen på Paulinska.

Förslaget innebär att det uppstår en viss obalans mellan den kommunala skolstrukturen och friskolornas struktur.

Den pedagogiska vinsten är främst att fler vuxna, behöriga kan anställas på skolan, vilket ökar möjligheten till rätt stöd.

Åk F/4-9	Kapacitet	Behov 2018	Behov 2019	Behov 2020	Behov 2021
Befolkningsprognos		2667	2675	2732	2750
Friskolor		1286	1305	1332	1356
Karinslundsskolan F-3	92				
Vasaskolan F-3	276				
Finningeskolan F-3	368				
Kapacitet/behov totalt komm	736	724	705	707	708
Över-/underkapacitet		12	31	29	28
Paulinska skolan 4-9	486				
Karinslundsskolan 4-6	232				
Kapacitet/behov totalt komm	718	657	665	693	686
Över-/underkapacitet		61	53	25	32

Tabellen visar att Vasaskolan, Finningeskolan och Karinslundsskolan kan ta emot elever i årskurs F-3 med en liten överkapacitet kvar.

Karinslundsskolan och Paulinska skolan har därutöver kapacitet att ta emot 718 elever. Elevvolymerna är något färre och en mindre överkapacitet uppstår.

6.3 Förslag 3

Förslaget innebär en förändring av skolstrukturen både i Strängnäs och i de östra kommundelarna *utom* nuvarande skolstruktur.

6.3.1 Förslagets innebörd

Förslaget ska ses som en tänkbar utveckling bort mot 2027.

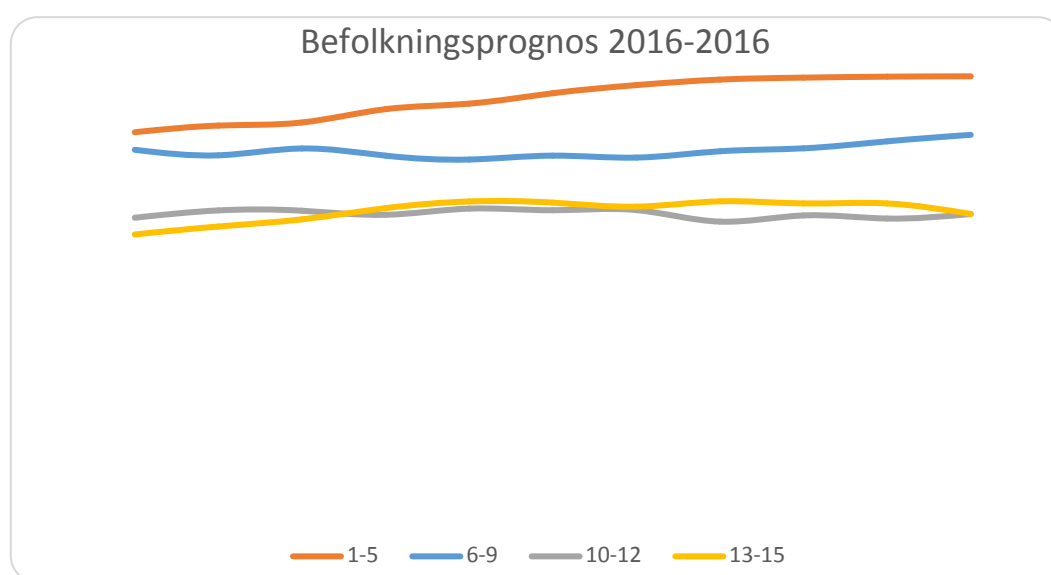
- Ytterligare skola i Mariefred-Läggesta bedöms behöva byggas för att möta den prognostiserad tillväxten. Om denna skola omfattar årskurserna 7-9, så kan den ta emot alla anvisade elever från Mariefred, Åker och

Stallarholmen, som då ställer om till årskurs F-6 skolor, vilket möjliggör antingen ytterligare minskning av lokalytor alternativt säkerställer möjligheten att ta emot prognostiserade tillväxtern för lång tid framöver.

- På liknande sätt behöver ytterligare en skola i Strängnäs ordnas för att möta prognostiserad tillväxt främst avseende F-6 och då ställa om Paulinska skolan till en 7-9 skola, alternativt till en F-6 skola och göra den nya skolan till årskurs 7-9.

Skälen till förslaget är primärt samma som i tidigare förslag, att möjliggöra en bättre lärmiljö med färre ”högstadieskolor” och samtidigt erbjuda F-6 alternativ i de fyra större tätorterna.

Befolkningsprognos 2017-2025, Strängnäs kommun

6.3.2 Ekonomiska effekter av förslag 3

Då förslag 3 behöver utvecklas ytterligare, görs inga ekonomiska beräkningar i nuläget.

6.3.3 Skolstrukturkonsekvenser av förslag 3

Att samla elever i årskurs 7-9 på några få skolor kommer att innebära att elever med olika socioekonomiska förutsättningar blandas. Erfarenheter visar att det ökar kunskapsutvecklingen, genom att fler perspektiv kommer att tillföras. Det kommer också leda till att betygsgapen kommer att minska, genom att de som lyckas sämst kommer att hamna i en mer studiemotiverad miljö, utan att de som presterar bäst kommer att försämra sina resultat.

Utifrån det underlag som har legat till grund för utredningen och inkomna synpunkter har det framkommit att en förändring från en skola med årskurserna 4-9, till en skola med enbart årskurs 7-9 skulle kunna innebära att en stökigare miljö skapas. Det finns tidigare erfarenheter i kommunen att så skett. Det måste beaktas i det fortsatta arbetet.

6.4 Barnkonsekvensanalys av förslagen

Vid beslut som rör barn ska barnets bästa komma i första rummet enligt artikel 3 barnkonventionen. Detta betyder inte att det alltid måste beslutas i enlighet med barnets bästa utan att det i bedömningen ska läggas särskild vikt vid barnets intressen. Det kan finnas andra intressen som är motstående och därför behöver vägas mot barnets intresse. I detta fall är barnet *alla* barn i Strängnäs kommun i grundskoleålder. Barnets bästa i detta fall måste anses vara att få tillgång till utbildning av hög kvalitet och få det stöd som motsvarar barnets behov.

Ett annat intresse är intresset av en levande landsbygd och närhet till naturen. Det finns även det ekonomiska intresset att ta hänsyn till. Vid de beslut som tidigare har fattats av barn- och utbildningsnämnden samt kommunfullmäktige har barnets bästa fått stå tillbaka för intresset av att ha en levande landsbygd. Det föreliggande förslaget innebär att barnets bästa till viss del får stå tillbaka till förmån för det ekonomiska intresset.

Beslutet kan få en inverkan på de barn som nu går på de skolor som avvecklas så att eleverna kommer att få en längre skolväg/restid med skolskjuts till skolan. Detta kan till viss del inskränka de aktuella barnens rätt till vila, fritid, lek och rekreation (artikel 31 barnkonventionen) då tid istället läggs på att ta sig till och från skolan.

Eftersom klasserna på Tosteröskolan, Fogdö skola och Härads skola inte har varit fyllda, kommer klasserna för dessa barn att bli större.

En stor klass kan upplevas som en nackdel för en elev som är i behov av särskilt stöd. En större skola innebär däremot att det är lättare att fördela resurser efter behov och att upprätta en särskilt undervisningsgrupp på skolan, om ett sådant behov finns. Alla skolor får också tillgång till specialpedagogisk kompetens på plats.

Det kan konstateras att barn under skolstrukturutredningen har fått komma till tals, dels genom att ta in synpunkter från klasser i de kommunala skolorna, dels genom att ta in synpunkter från vårdnadshavare. Dialog har också förts med ungdomsrådet i Strängnäs kommun. Att avveckla skolor skulle innebära att elever som nu går på dessa skolor kommer att få en längre resväg till och från

skolan, vilket kan inskränka på deras fritid. Vid en sammanvägd bedömning är inskränkningen inte så omfattande att det skulle strida mot barnets bästa att fatta beslut om föreslagna förändringar.

BILAGA 1 Dialoger, möten och webbformulär

Elever

- Lärnmiljö (klass/gruppstorlek): en väsentlig andel av eleverna/elevgrupperna framhåller att de önskar lugn och ro i klassrummet och även i korridorer. Det förekommer också önskemål om mindre klasser/grupper, för att lugn och ro skall vara möjligt att åstadkomma.
- Trygghet: en avsevärd andel elever/elevgrupper nämner trygghet som ett förbättringsområde. Detta inkluderar brister i elevernas respekt för varandra och för lärare samt brister i arbetet mot kränkande behandling. Det är tydligt att eleverna önskar kontinuitet i sin skolgång, vilket dels innebär att inte behöva byta skola vid övergång från ex. mellanstadiet till högstadiet. Kontinuiteten gäller även lärare - att de stannar kvar på skolan så att eleverna får ha samma lärare under en längre period, gärna över årskurserna.
- Lärrar-/vuxennärvaro: något mindre frekvent, men ändå värt att nämna är att eleverna/elevgrupperna uttrycker åsikter om att ha mer närvarande lärare/vuxna på raster och i klassrum. Detta för att dels aktivera eleverna, men också för att tillse att det inte förekommer kränkande behandling.
- Schema och raster: vanligt är även att eleverna/elevgrupperna uttrycker önskemål om längre raster och mer tid vid övergång till/från idrott samt om sov Morgnar och kortare skoldagar.
- Ändamålsenliga hjälpmedel: att få använda datorer i skolan och gärna i yngre ålder än för närvarande förefaller vara ett återkommande önskemål från eleverna/elevgrupperna.
- Fysisk omgivning: det verkar råda missnöje bland eleverna/elevgrupperna gällande undervisningslokaler, möbleman, (o)ljud, luftkvalitet och temperatur, skolgård inklusive diverse anläggningar/utrustning för aktiviteter (såsom fotbollsplan, klätterställning, leksaker mm.), avsaknad av vissa typer av lokaler och ytor, flera ”paletter” önskas.
- Kost: eleverna/elevgrupperna förefaller inte vara allt för nöjda med skolmaten, utan önskar mer variation och möjlighet att ex. salta/krydda själva. Visst missnöje med vad man får eller inte får ha med sig till skolan (godis) samt utbudet i kafeterian. Därtill kommer återkommande önskemål om ”egen matsal”.
- Disciplin, regler och konsekvenser: det finns en tendens bland elever/elevgrupper att önska ”strängare” lärare, tydligare och hårdare regler samt direkta konsekvenser, då elever bryter mot dessa. Detta innebär att önskemålet även är att lärare måste ha/få mandat att tillrättavisa elever som missköter sig.
- Förändring: många elever/elevgrupper uttrycker en önskan om att förändringar skall utebli, men också att man vill vara delaktig och involverad i förändringar som de facto sker.

- Skolstrukturen: många elever/elevgrupper har åsikter om vilka årskurser som skall finnas på en skola: åk 4-9 verkar vara det mest förekommande önskemålet, de yngre F-3 för sig.
- Slå ihop alt. lägga ned skolor: återkommande kommentarer är att elever/elevgrupper uttrycker att de vill lägga ned små skolor och låta dessa elever finnas på skolorna i tätorten. Dessa kommentarer kommer från elever som inte går på de små skolorna. Förslag om att slå ihop vissa skolor återkommer också.

Vårdnadshavare

- Trygghet: det är tydligt att vårdnadshavarna anser att kontinuitet i skolgången är av högsta vikt för elevernas upplevelse av trygghet vilket här innebär att inte behöva byta skola vid övergång från exv. mellanstadiet till högstadiet samt att lärare stannar kvar på skolan så att eleverna får ha samma lärare/mentor under en längre period: gärna över flera årskurser.

Ett omfattande antal (grupper av) vårdnadshavare nämner att skolan måste vara en trygg plats. Detta inkluderar upplevelsen av brister i elevernas sätt att bete sig mot varandra och mot lärare (bristande respekt) samt bristande insatser mot kränkande behandling.

”Ordning, reda och disciplin” förekommer regelbundet. Närheten till skolan nämns återkommande, framför allt för de yngre eleverna. ”Låt barnen vara barn”. ”Spara inte in på barnen, vår framtid”.

- Engagemang: i liknande omfattning som trygghet nämns engagemang som ett förbättringsområde, med önskemål om mer engagerade lärare, rektorer och skolan i stort – både till eleverna men också till hemmen/vårdnadshavarna – mer inlyssnande och intresserat.
- Resurser efter behov: vanligt förekommande är kommentarer kring att alla elever – elever i behov av särskilt stöd, särbegåvade m.fl. – måste få sina behov tillgodosedda vilket innebär individuella anpassningar av undervisningen (både uppåt och nedåt i nivå, olika metoder, arbetssätt och arbetsformer), fler speciallärare och assistenter som kan möta barn med särskilda behov (exv. neuropsykiatriska funktionsnedsättningar) samt närvarande elevhälsopersonal (främst skolsköterska och kurator). Vårdnadshavarna upplever alltså att sådana resurser i dagsläget saknas på sina håll och/eller inte utnyttjas på ett effektivt sätt. Det finns också flera synpunkter om att skolans förhållningssätt och attityd till elevers unika behov inte är tillfredsställande.
- Vuxennärvaro: vårdnadshavarna önskar fler vuxna i klassrummen och på raster. Det behöver inte nödvändigtvis vara pedagoger utan det kan vara ”vanliga” vuxna (med olika bakgrund) som kan fungera stöttande för både elever och lärare bland annat genom att upprätthålla ordning, tillse att regler efterlevs och att ingen elev är ensam.

- Kompetent personal: att personalen är behörig och i övrigt kompetent är en av de viktigaste aspekterna på skolan för vårdnadshavarna, en attraktiv arbetsplats och skola.
- Klass/gruppstorlek: små klasser/grupper är ett prioriteringsområde för vårdnadshavarna, för att uppnå ”lugn och ro” samt ”ordning och reda”. Därav sker god undervisning och lärande.
- Kost: god och näringsriktig kost är ytterligare en viktig faktor för en bättre skola, enligt vårdnadshavarna. Elever berättar om maten hemmavid vilket i sig visar vikten av den samma. samtalen överlag och vad de i sin tur förmedlar om/i skolan.
- Läxor: då det råder stora skillnader när det gäller föräldrars förutsättningar och möjlighet att hjälpa sina barn med läxor, anser flera vårdnadshavare att läxor bör avskaffas (använder Finland som exempel).
- Fysisk aktivitet: fysisk aktivitet ökar elevernas koncentrationsförmåga och detta vill vårdnadshavarna att skolan tar till sig och därmed utökar den fysiska aktiviteten, gärna till något inslag av fysisk aktivitet varje dag.
- Små skolor och landsbygdsskolor: det kommenteras rikligt kring små skolor och landsbygdsskolor, bl.a. deras vara eller icke vara, där en del vårdnadshavare trycker på utbildning och ekonomi i sig och andra mer på det sociala och tryggheten. Ytterligare några lyfter fram variationen i sig av olika typer av skolor/skolstorlekar som ett värde. ”möjlig kommunal lärmiljö”. Flera kommentarer handlar också om att sluta ställa skolor mot varandra, om fixering vid lokalkostnader, vilket inte upplevs sunt. Flera vill låta se över lokalkostnadsmodellen totalt sett i kommunen.

Medarbetare

Lärare och övrig skolpersonal

- Kompetens: skolans personal verkar vara överens om att skolan brister när det kommer till att fullt ut sysselsätta utbildad och kompetent personal samt när det kommer till deras egna möjligheter att kompetensutvecklas och fortbilda sig. Kommunen som en mindre attraktiv arbetsgivare, finns också med. Man menar att hög kompetens på skolan är avgörande för en framgångsrik skola och god undervisning (lärande för alla)
- Resurser: personalen som svarat uppger att lärarna måste avlastas och ges mer tid för att vara just lärare, inkluderande mer tid till lektionsplanering, utvärdering, anpassning och uppföljning (undervisningskvalitet, systematiskt kvalitetsarbete). Med detta sagt, verkar lärarna i dagsläget inte hinna med att utföra hela sitt arbete på ett adekvat sätt. Fler vuxna i skolan vore ett steg på vägen och detta inkluderar fler specialpedagoger, assistenter och närvaro av ”vanliga” vuxna (ex. pensionärer) för att kunna möta varje elev – allt från elever i behov av särskilt stöd och särbegåvade, till omotiverade och ”stökiga” elever. Vikten av tidiga insatser är också något som nämns av både lärare och rektorer/skolledare.

- Lokaler: ändamålsenliga lokaler med rätt akustik, temperatur, ergonomi och teknik, förefaller även det viktigt enligt personalen. Liksom möjligheten att snabbt och enkelt utifrån situation och aktivitet kunna ändra och möblera om (flexibla rum).
- Klasstorlek/lärartäthet: att skapa mindre klasser eller sätta in fler lärare per klass (tvåläraresystem) verkar vara något som enligt personalen behövs för att kunna skapa en allt bättre skola och undervisning. Genom mindre klasser eller fler lärare blir det möjligt att se och möta alla elever i högre grad.
- Skolstorlekar: för- och nackdelar lyfts fram, fördelen med den större skolan då den skapar förutsättningar för större flexibilitet, mer samverkan mellan lärare inom samma ämne, kollegialt lärande mellan kolleger och ämnesdiskussioner.

Skolledare

- Resurser: god tillgång till resurser som pedagogisk personal, personal inom elevhälsan, men även annan kringpersonal, som kan avlasta pedagoger och även vara en extra vuxen bland eleverna. Tidiga insatser för att inte minst agera på elever i behov av stöd, men också på omotiverade elever.
- Kvalitets- och kompetensutvecklingsarbete: måste finnas hela tiden, inte minst det systematiska kvalitetsarbetet, i klassrummen och på skolan, är avgörande för en allt bättre skola och undervisning, omvärldsbevaka och följa och diskutera aktuell forskning.
- Större skolor: ger en bättre dynamik, större flexibilitet och är mer utvecklingsbara, fler elever kommer till sin rätt oberoende av läggning mm, det kollegiala/utvecklande lärandet med många pedagoger involverade, flera parallella föreläsningar, ekonomisk bärkraftighet skapar stadga.
- Fungerande stödfunktioner: för att rektor ska kunna vara den pedagogiska ledaren som driver och leder skolan framåt, elevhälsans stora vikt.
- Nyanlända: optimera mötet och arbetet kring dessa frågor.

Allmänheten

- Trygghet: att barnen ska få känna sig trygga, är även det en återkommande åsikt från medborgarnas sida och detta inkluderar att de ska uppleva trivsel, lugn och studiero samt motivation. Trygghet ses som basen för lärandet. Mindre klasser återkommer även inom detta tema, tillsammans med bland annat, närhet till skolan. Att minska personalomsättningen nämns också.
- Klasstorlek/lärartäthet: det förefaller vara invånarnas uppfattning att storleken på klasserna behöver reduceras och att de mindre skolorna har fördelar när det kommer till just klasstorlek, då de har ett naturligt lägre elevunderlag. Medborgarna anser i linje med detta att det behövs bättre förutsättningar för lärare att utföra sitt primära uppdrag, vilket är att undervisa eleverna. Att skapa och upprätthålla mindre klasser eller anställa fler lärare, utgör de mest uppenbara metoderna för att lärarna i högre grad

ska få ägna sig åt undervisning. Här kommer naturligt också in vikten av att kommunen blir en attraktiv arbetsgivare.

- Små skolor och/eller landsbygdsskolor: en återkommande åsikt bland invånarna är att små skolor och/eller landsbygdsskolor skall bevaras och utvecklas. Detta för att de i sin tur kan tillgodose vissa behov som de större skolorna inte har möjlighet att tillgodose. Det förekommer också åsikter om att allt för små skolor inte ska finnas, att småskaligheten, tryggheten och det naturnära kan skapas även på större skolor.
- Resurser: invånarna verkar vara av uppfattningen att det saknas resurser för att kunna se, möta och undervisa alla barn utifrån deras individuella behov och förutsättningar - i synnerhet saknas resurser för elever i behov av särskilt stöd. Av svaren framkommer också önskemål om fler vuxna i skolan, exempelvis i form av skolvårdar.

Utöver ovanstående inkomna idéer, tankar och funderingar läser vi också om åsikter och synpunkter kring:

- utredningen i sig, varför den kommer nu, kort process, redan bestämt
- en politisk obeslutsamhet, bristen på tillit och förtroende
- oro och stress när det sätts igång liknande processer
- svårigheten i att förstå olika aktörers/intressenters roller – sammanhanget för skolan och styrkedjan
- bristande långsiktighet och hållbarhet
- att allt handlar om pengar
- bristande tankar kring hela den röda tråden från förskola-gymn./vux.
- barn och skolskjuts, skolskjutskostnader etc
- bygdens vara eller inte vara

Det framkommer också flera tankar om hur kommunens lokalkostnader, och hyresmodellen i sig, ser ut och fungerar (missnöje) samt kring att utbildning och skola bör få en allt större del av kommunkoncernens totala ”ekonomiska kaka”.

STRÄNGNÄS KOMMUN

BILAGA 2 Möjlig minskning av hyreskostnaderna

För att sänka lokalkostnaderna måste delar av- eller hela skolor avvecklas. Tabellen nedan beskriver aktuella hyror, per den 15 september 2017 där en del avställda ytor redan är avräknade.

Strängnäs fastighets AB fakturerar kommunen per kontrakt. Ytorna är sekundära då hyran beräknas per "fastighet" och ytan bara används för att ta fram nyckeltal i fördelning mellan verksamheter.

Lokaler grundskolan 2017	Hyra		Nuvarande	Hyra	Möjlig	Möjlig
Skola	kontraktsyta	Kontraktsyta	bruksyta	bruksyta	avställning 1	avställning 2
Paulinska skolan	5 954 303	5 981	5 981	5 954 303	5 954 303	6 584 303
Vasaskolan	6 079 802	5 292	5 292	6 079 802	6 079 802	6 079 802
Finningskolan	3 144 915	3 446	3 446	3 144 915	3 144 915	3 144 915
Karinslundsskolan	3 509 133	4 371	4 666	3 746 303	3 746 303	3 746 303
Tosteröskolan	2 035 589	2 118	1 688	1 622 316	1 622 316	0
Fogdö skola	1 226 796	1 003	633	426 925	0	0
Härads skola	1 443 679	1 256	430	1 443 679	0	0
Åkerskolan	10 002 561	7 156	6 610	9 238 790	9 238 790	9 238 790
Lännaskolan	1 204 133	1 319	1 019	522 835	0	0
Mariefreds skola	11 657 358	8 062	7 769	11 233 243	11 233 243	11 233 243
Stallarholmsskolan	4 165 734	4 940	4 940	4 165 734	2 926 082	2 926 082
<i>Summa/snitt</i>	<i>50 424 003</i>	<i>44 944</i>	<i>41 004</i>	<i>47 578 845</i>	<i>43 945 754</i>	<i>42 953 438</i>
Summa minskning förslag 1					3 633 091	
Summa minskning förslag 2						4 625 407

Det finns kapacitet att ta emot 3378 elever i de kommunala skolorna. Vid avstämningen i september 2017 fanns det 2793 elever. Det innebär en överkapacitet med 585 platser, vilket motsvarar 17 %. I tabellen visas aktuella hyror och möjlig hyresminskning.

	Hyresminskning	Hyra (tkr)	Elev kommunala	Summa/elev	Elev fristående	Bidrag fristående	Totalt	Effekt
Nuläge	0	47 578 845	2 793	17 035	1 670	28 448 504	76 027 349	0
Förslag 1	3 633 091	43 945 754	2 793	15 734	1 670	26 276 194	70 221 948	5 805 401
Förslag 2	4 625 407	42 953 438	2 793	15 379	1 670	25 682 865	68 636 303	7 391 046

En minskning av hyran för de kommunala skolorna med de belopp som redovisats under respektive förslag innebär en minskning av den totala lokalkostnaden med den summa som beskrivs i tabellen ovan i kolumn effekt.

Förslag 1 ger 5 805 401 kr
Förslag 2 ger 7 391 046 kr.

BILAGA 3 Avståndstabell

• Ekebyvik → Stallarholmsskolan	14 km
• Björndammen → <u>Länna</u>	14 km
• <u>Länna</u> → Strängnäs Centrum	12 km
• Länna → Åkerskolan	12 km
• Stallarholmsskolan → S-näs C	14 km
• Stallarholmsskolan → Mariefred	12 km
• Björsund → Fogdö skola	12 km
• Fogdö skola → Strängnäs C	10 km
• Tobo → Härad skola	8 km
• Härad skola → Strängnäs C	7 km

BILAGA 4 Skolskjutskostnader

Skolbusskort för elever som reser inom kommunen kostar 5 320 kr per elev och läsår. Behörigheten är begränsad till tre resor per skoldag. Dessa kostnader blir en intäkt för Sörmlandstrafiken (SKTM). Sörmlandstrafiken fakturerar Strängnäs kommun (kommunstyrelsen) för den linjetrafik som kommunen har beställt minus de biljettintäkter som linjetrafiken genererar inkl. intäkter för skolbusskorterna. Detta innebär att nettokostnaden för Strängnäs kommun (kommunstyrelsen) påverkas av i vilken omfattning skolbusskort köps in men också om ökningen innebär behov av förstärkningsbussar.

Skolskjutskostnaderna i förslag 1 respektive förslag 2 bedöms öka med 0,9 mkr per år oavsett förslag. Kostnaderna bedöms till största delen bestå av ökade kostnader för skolbusskort även om taxiresor kommer att behövas i viss utsträckning. Utöver kostnaderna för skolbusskorterna och taxiresorna kommer linjetrafiken att behöva utökas på grund av följande:

- Undvika bussbyten mellan Fogdö skola respektive Härads skola och Tosterö-/Karinslundsskolan.
- Linjetrafiken för eleverna i årskurs 7-9 på Stallarholmsskolan behöver förstärkas samt utökas så att elever som bor på Selaön har möjlighet att använda linjetrafiken.
- För Tosteröskolan och Lännaskolan bedöms nuvarande linjetrafik vara tillräcklig.

Kostnaden för den utökade linjetrafiken bedöms hamna på totalt ca 1,5 - 2,0 mkr.

Alternativ till ökad linjetrafik kan vara att upphandla abonnerade bussar för elever i förskoleklass till årskurs 3 i Fogdö och Härad medan äldre elever fortsätter att åka med nuvarande linjetrafik. De abonnerade bussarna bedöms kosta ca 700 tkr/år från Fogdö (Björnsund) respektive 700 tkr/år Härad (Rosöga) totalt 1,4 mkr. Den utökade linjetrafiken kan då begränsas till Stallarholmen till en bedömd merkostnad på 0,5 – 0,7 mkr.

Sammanfattning

<i>Trafik</i>	<i>Enbart linjetrafik</i>	<i>Linjetrafik och abonnerade bussar</i>
Linjetrafik kostnad	2,0 mkr	0,7 mkr
Abonnerade bussar kostnad	0,0 mkr	1,4 mkr
Skolbusskort kostnad BUN	0,9 mkr	0,5 mkr
Skolbusskort intäkt KS	-0,9 mkr	-0,5 mkr
<i>Nettokostnad</i>	<i>1,1 mkr</i>	<i>1,6 mkr</i>

Källförteckning

Litteratur, tidningar, tidskrifter, webbsidor

- Aspeflo, Ulrika, Stödmaterial för att inkludera elever med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar (NPF) i grundskolan, <https://medlem.foreningssupport.se/RFA/uploads/uc/St%C3%B6dmaterial%20of%C3%B6r%20inkludering%20i%20grundskolan.pdf>
- Augustinsson, Sören, Brynolf, Margrethe, 2012, Rektors ledarskap – komplexitet och förändring, Studentlitteratur
- Axelsson Kihlblom, Lina, 2016, Våga leda skolan – med sikte på framtiden, Gothia
- Blossing, Nyen, Söderström, Tönder, 2012, Att kartlägga och förbättra skolor, Studentlitteratur
- Expertgruppen för studier i offentlig ekonomi (ESO), 2016, Att lära av de bästa, <http://eso.expertgrupp.se/seminarium/att-lara-av-de-basta-hogre-kommunal-effektivitet/>
- Fou-program, iFous, 2012-2015, Inkluderande lärmiljöer
- Gotlands kommun, 2008, ”Skola Gotland 2008 – den framtida skolan på Gotland”, hushållsutskick/tidning
- Hattie, John, Synligt lärande för lärare, 2012, Natur & Kultur
- Hellquist, Alexander, 2010, Samhällsekonomisk konsekvensanalys av beslut i offentlig service, Länsstyrelsen Kalmar län
- Håkansson, Jan, 2013, Systematiskt kvalitetsarbete i förskola, skola och fritidshem, Studentlitteratur
- Håkansson, Jan, Sundberg, Daniel, 2012, Utmärkt undervisning, Natur & Kultur
- Håkansson, Jan, Sundberg, Daniel, 2016, Utmärkt skolutveckling, Natur & Kultur
- Höög, Jonas, Johansson, Olof, 2011, Struktur, kultur, ledarskap – förutsättningar för framgångsrika skolor, Studentlitteratur
- Höög, Jonas, Johansson, Olof, Framgångsrika skolor, 2014, Studentlitteratur
- IFAU 2014:25 Decentralisering, skolval och fristående skolor: resultat och likvärdighet i svensk skola
- Jarl, Blossing, Andersson, 2017, Att organisera för skolframgång, Natur & Kultur
- Johansson, Elly-Ann och Lundahl, Erica, 2008, Åldersintegrerade klasser - bra eller dåligt för elevernas studieresultat?, IFAU - Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering, 2008:20
- Johansson, Olof, Svedberg, Lars, 2013. Att leda mot skolans mål, Gleerups
- Kommun och Landstingsdatabas, Kolada, <http://www.kolada.se>
- Kornhall, Per, 2014, Alla i mål – skolutveckling på evidensbaserad grund, Natur & Kultur
- KPMG:s revisionsrapport; granskning av grundskolans ledning. December 2016
- KPMG:s revisionsrapport; insatser för elever i behov av särskilt stöd. Oktober 2015
- Specialpedagogiska skolmyndigheten (SPSM), tidningen Lika värde
- Lindkvist, Lars, Frode Bakka, Jörgen, Fivelsdal, Egil, 2014, Organisationsteori: struktur, kultur, processer, Natur & Kultur
- Lundin, Johanna, 2017, En skola som fungerar – för alla, Studentlitteratur
- Löw Nilsson, Christina, Skolutveckling eller skolavveckling? 2017, (inkommen handling)
- Pedagog Malmö, <http://pedagog.malmo.se>, sökord: ”inkludering”, ”inkluderande lärmiljö”, ”lärmiljö”

- Persson, Bengt, Persson, Elisabeth, 2012, Inkludering och måluppfyllelse, Liber
- Persson, Bengt, Persson, Elisabeth, 2016, Inkludering och socialt kapital, Studentlitteratur
- Pettersson, Gerd, 2013, Vad kan känneteckna en glesbygdsskola och vad vet vi om glesbygdsskolors styrkor och brister? Presentation Byskole-Eseminariet 25 april 2013
- Pettersson, Gerd, 2017, Inre kraft och yttre tryck – Perspektiv på specialpedagogisk verksamhet i glesbygdsskolor, Pedagogiska Institutionen, Umeå universitet
- PwC, rapport mars 2017
- Riktlinjer Barnkonsekvensanalys Strängnäs kommun, 2017, <https://www.strangnas.se/globalassets/upload/kommun-och-politik/forfattningssamling/ovriga-styrdokument/riktlinjer/riktlinjer-for-barnchecklistor-och-barnkonsekvensanalyser-antagen-2017-05-29.pdf>
- Sahlberg, Pasi, 2012, Lärdomar från den finska skolan, Studentlitteratur
- Skollagen, 2011, Norstedts Juridik
- Skolverket, 2000, Utbildningsvillkor i landsbygd
- Skolverket, 2011, Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011 (reviderad 2016)
- Skolverket, 2016, Allmänna råd för arbete med extra anpassningar, särskilt stöd och åtgärdsprogram
- Skolverkets skrift "Forskning för klassrummet (2013)
- Skolverket 2015, Forskningsbaserat arbetssätt, <https://www.skolverket.se/skolutveckling/forskning/forskningsbaserat-arbetssatt>
- Skolverket, 2016, Skolblad för Strängnäs respektive grundskolor
- Skolverket, SALSA, <http://siris.skolverket.se>, <http://salsa.artisan.se>
- SOU 2010:95, Se, tolka och agera – Allas rätt till en likvärdig utbildning
- Strängnäs tidning, <https://www.ekuriren.se/nyheter/strangnas/>, sökord: "skolstrukturutredning"
- Strängnäs kommun, 2015-2016, underlag kring ekonomi, budget och bokslut
- Sundell, Knut, 2002, Är åldersblandade klasser bra för eleverna? – En jämförande studie av 752 elever i årskurs 2 och 5, FoU-rapport 2002:7
- Svedberg, Lars, 2014 Rektorn, skolchefen och resultaten – mellan profession och politik, Glerups
- Sveriges kommuner och landsting (SKL), 2009, projekt Framgångsrika skolkommuner, <http://www.skl.se/skolakulturfritid/skolaforskola/sklssatsningarutvecklingskolan/framgangsrikaskolkommuner.213.html>
- Sveriges Kommuner och Landsting (SKL), 2009-2016, Öppna jämförelser grundskolan
- Sveriges Kommuner och Landsting (SKL), 2017, Olika är normen – Att skapa inkluderande lärmiljöer i skolan
- Unicef, <http://unicef.se/barnkonventionen>
- Österberg, Jonas, 2014, Resultatanalys i skolan, Studentlitteratur

Komplettering till Skolstrukturutredning för inkluderande lärmiljö

Utbildningskontoret
2017-11-10

1 Bakgrund

Vid barn- och utbildningsnämndens sammanträde 2017-10-24 ställdes en del frågor till nämnden och det framkom önskemål om en fördjupad konsekvensbeskrivning. Det framkom också en önskan om att få nuvarande läge, nollläget ytterligare belyst. Ordförande i barn- och utbildningsnämnden förtydligade 2017-10-25 inriktningen på konsekvensbeskrivningen till att omfatta nämndens ansvarsområde.

2 Nuvarande läge – nollläget

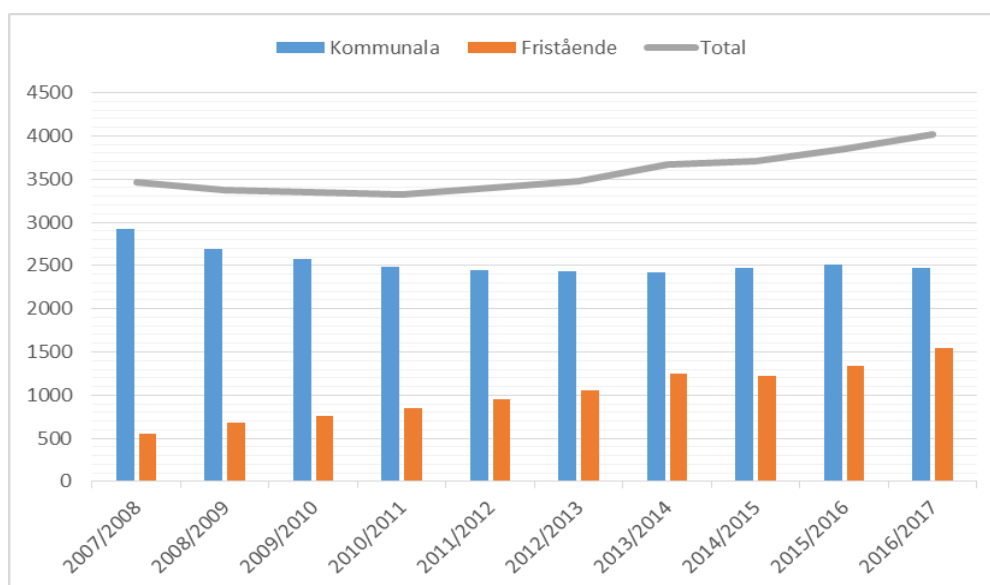
Syftet med att redovisa faktiska data runt nuläget är att beskriva nollläget som förslagen tar sin utgångspunkt ifrån.

Nedan följer ett antal grafer och tabeller i syfte att synliggöra Strängnäs kommunala grundskoleorganisation i jämförelse med riket. I vissa grafer och tabeller rangordnas alla kommuner efter sina resultat, där de 25 % bästa resultaten får grön färg, de 25 % sämsta får röd färg och de 50 % i mitten får gul färg.

2.1 Elever i kommunens skolor

Under perioden 2007 till 2017 har elevantalet i Strängnäs kommun ökat med 543 elever. De fristående skolorna har ökat med 997 elever medan de kommunala skolorna minskat med 454 elever.

Omräknat till dagens elevpeng motsvarar den minskade elevvolymen ca 23 mkr, som rektorer inte har att göra verksamhet för, förutom att kompensationen för lokalkostnader tar av det kvarstående utrymmet. Under motsvarande period har en grundskola avvecklats och F-5 skolor gjorts om till F-3 skolor.

STRÄNGNÄS KOMMUN

2.2 Skolors storlek

I en internationell jämförelse har Sverige små skolor. Den vanligaste skolstorleken för kommunala skolor i Sverige är 100-199 elever (1000 skolor), följt av 200-299 elever (knappt 800 skolor) och 50-99 elever (drygt 600 skolor).

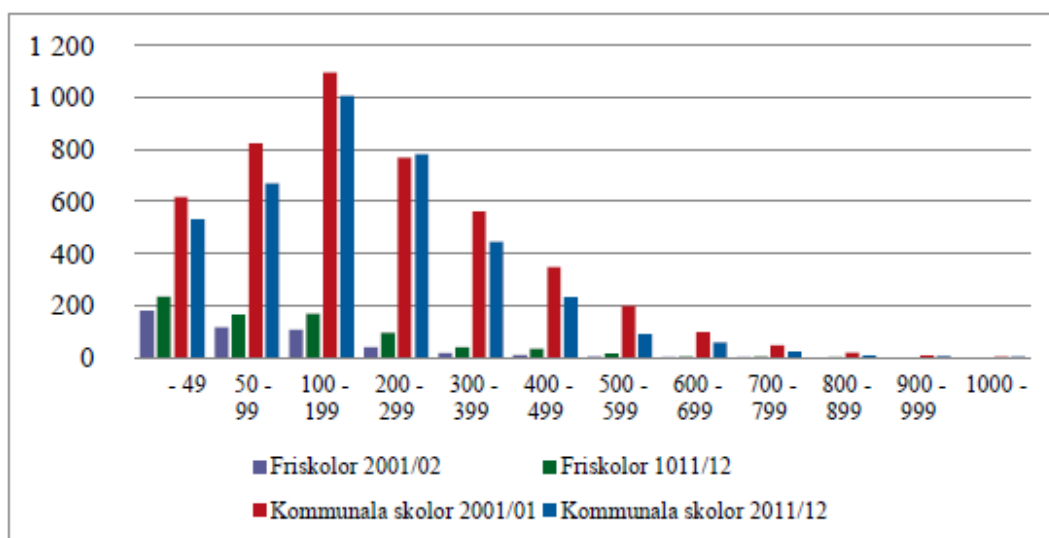

Bild över skolstorlekar i Sverige (SKL)

Bilden nedan visar kommunala skolornas storlek.

Läsåret 2016/17	Elever i Fskklass	Elever i åk 1-9
Strängnäs, samtliga huvudmän	472	4 013
Fristående huvudmän	126	1 545
Europaskolan Rogge		393
Gripsholmsskolan	45	365
Strängnäs Montessoriskola	40	344
Friskolan Asken		324
Friskolan Karlavagnen	41	119
Kommunal huvudman	346	2 468
Mariefreds skola	59	486
Paulinska skolan		449
Åkerskolan	50	424
Stallarholmsskolan	45	362
Finningskolan	83	226
Vasaskolan	61	206
Karinslundsskolan		199
Tosteröskolan	23	49
Fogdö skola	14	28
Härads skola	9	24
Lännaskolan	2	15

Bild över grundskolors skolstorlekar i Strängnäs kommun (SIRIS)

STRÄNGNÄS KOMMUN

Det kan konstateras att ca 550 skolor i riket har färre än 50 elever, varav 4 finns i Strängnäs kommun. De utgör 38 % av kommunens antal skolor och omfattar tillsammans 116 elever i årskurs 1-9. Det motsvarar knappt 5 % av elevvolymen.

2.3 Ekonomiska förutsättningar

Grundskolans ekonomi utgörs av en elevpeng/elev. Ju fler elever desto större budget har skolan. Elevpengen ska finansiera både organisation och drift av skolan. Elevpengen till de fristående skolorna speglar den kommunala kostnaden för skolan. Rektorer vid de kommunala skolorna erhåller inte budget för lokalkostnader, då dessa betalas centralt.

Elevpengens fördelning över kostnader i Strängnäs kommun	2015	2016
Sammanlagd kostnad för kommunal grundskola åk 1-9, kr/elev	94 061	101 316
Kostnad för lokaler i kommunal grundskola åk 1-9, kr/elev	19 369	20 366
Kostnad för måltider i kommunal grundskola åk 1-9, kr/elev	4 261	4 441
Kostnad för undervisning i kommunal grundskola åk 1-9, kr/elev	47 361	53 575
Kostnad för lärverktyg i kommunal grundskola åk 1-9, kr/elev	2 996	2 752
Kostnad elevhälsa i kommunal grundskola åk 1-9, kr/elev	2 363	1 887
Övriga kostnader i kommunal grundskola åk 1-9, kr/elev	17 711	18 296

Bild över elevpengens fördelning (KOLADA)

Sammantaget ligger elevpengen i nivå med 50 % av landets kommuner. Då lokalkostnaderna tar oproportionerligt stor andel av elevpengen, medför det att kostnaden för lärverktyg, elevhälsa och måltider ligger lägre än vad totalsumman indikerar.

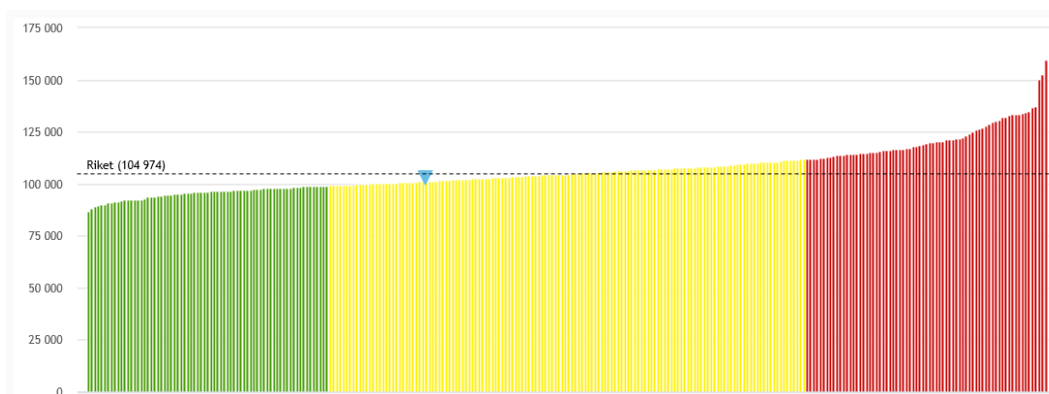

Bild över sammanlagd elevpeng i Strängnäs kommun jämfört med riket (KOLADA)

Bilden ovan visar att även om Strängnäs kommuns kostnad för grundskolan är i nivå med 50 % av rikets kommuner, så ligger kostnaden under rikssnittet, trots att lokalkostnaden ligger över rikssnittet.

STRÄNGNÄS KOMMUN

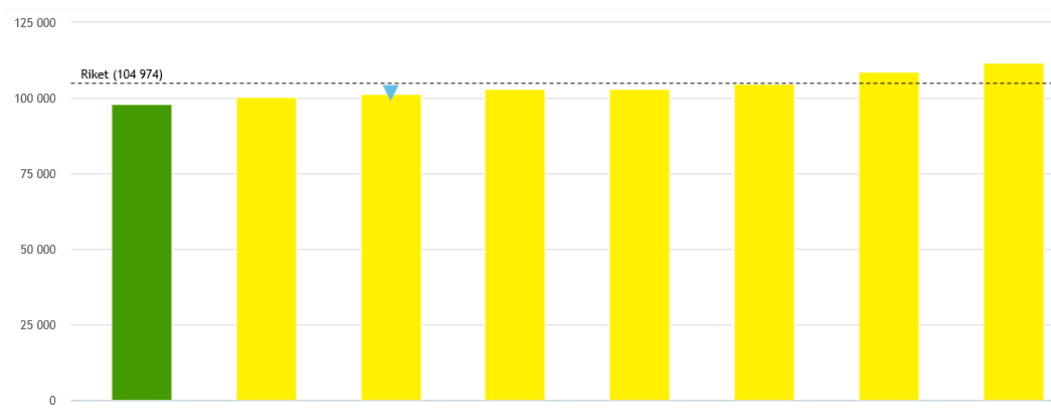

Bild över sammanlagd elevpeng i Strängnäs kommun jämfört med liknande kommuner (KOLADA)

Bilden visar att Strängnäs kommuns kostnader för grundskola ligger bland de lägre även i jämförelse med liknande kommuner. Kostnaden för undervisning (53 575) placerar Strängnäs ytterligare någon stapel längre till höger. Kommunerna är från vänster; Partille, Kumla, Strängnäs, Alvesta, Burlöv, Gislaved, Ale och Stenungssund.

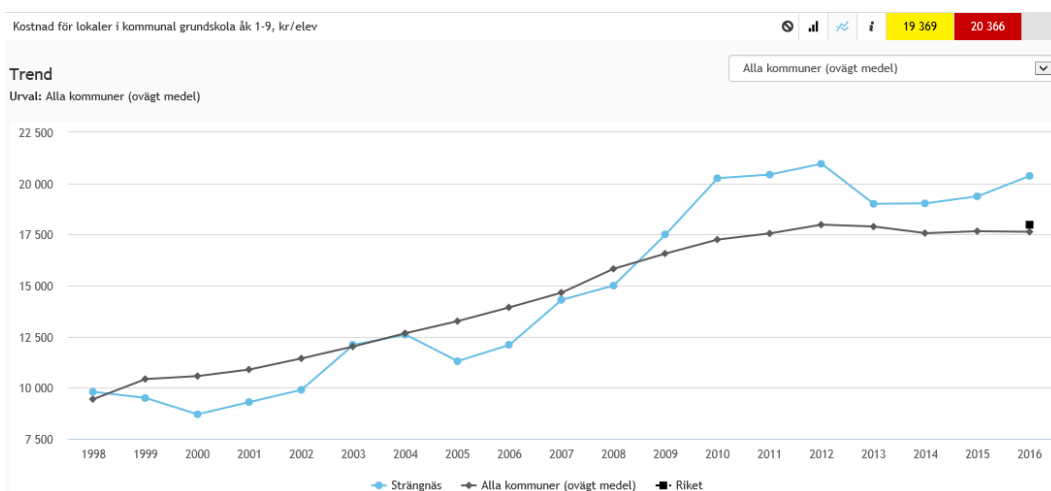
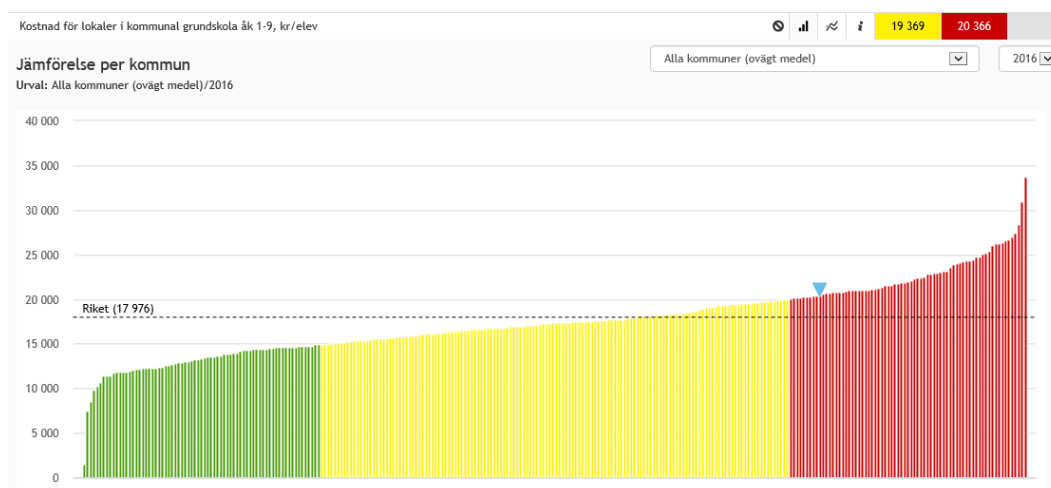

Bild över kommunala grundskolans lokalkostnaders utveckling jämför med riket (KOLADA)

Bilden visar att kostnader för lokaler i Strängnäs kommun de senaste 10 åren ligger över kommunsnittet, vilket kan förklaras med att elevantalet i kommunala grundskolan minskat med ca 500 elever under motsvarande period.

Bilden ovan visar lokalkostnaden jämfört med riket (KOLADA)

Bilden ovan visar att Strängnäs kommun finns bland de 25 % kommuner med högst lokalkostnader och över rikssnittet.

Sammanfattningsvis kan det konstateras att Strängnäs kommun har kostnader för den kommunala grundskolan som ligger under kommunsnittet, där andelen som utgörs av kostnader för lokaler är högre än snittet, vilket medför att den del som rektorer disponerar för att sätta en organisation och bedriva skola med, är bland de 25 % kommuner med lägst kostnader.

2.4 Lärare

Allt börjar med en bra lärare är lärarförbundets uttryck. Det finns alla anledning att hålla med om det.

Goda relationer mellan lärare och elever och höga förväntningar från lärarens sida på samtliga elever har visat sig ha påvisbar betydelse för elevers lärande. Andra viktiga faktorer är lärarens förmåga att fokusera på vad som är väsentligt i undervisningen, och att elever ges regelbunden återkoppling. Lärarens kompetens, förmåga och engagemang är alltså de undervisningsrelaterade faktorer som i högst grad påverkar elevers resultat.

Det är ingen överdrift att påstå att läraren är den som har mest påverkan på hur det kommer att gå för eleverna.

Andel lärare med pedagogisk examen, medarbetarundersökningar och arbetsmiljön är därför viktiga indikatorer på hur väl undervisningen bedöms kunna vara.

STRÄNGNÄS KOMMUN

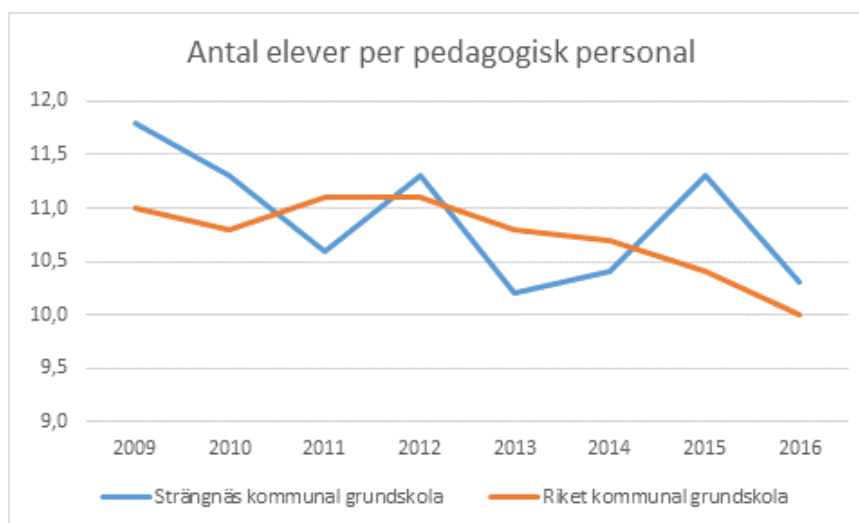

Bild över antal elever/pedagogisk personal (KOLADA)

Bilden ovan visar att antalet elever per pedagogisk personal i de kommunala skolorna rör sig runt rikssnittet vilka båda visar en sjunkande trend för perioden.

	2015	2016
Lärare med pedagogisk högskoleexamen i kommunal grundskola, (%)	87,2	78,6
Medarbetarengagemang (HME) grundskola - Totalindex	79	75
Medarbetarengagemang (HME) grundskola - Motivationsindex	82	80
Medarbetarengagemang (HME) grundskola - Ledarskapsindex	76	70
Medarbetarengagemang (HME) grundskola - Styrningsindex	78	74

Bild över andel lärare med pedagogisk examen, samt resultat av medarbetarundersökning (KOLADA)

Bilden ovan visar att Strängnäs kommun dels hamnar bland de 25 % kommuner med lägst andel lärare med pedagogisk högskoleexamen. De som saknar examen kan sakna allt från enstaka poäng till stora delar av lärarutbildningen.

Bilden visar också att resultatet hur medarbetare vid kommunens grundskola skattar sitt engagemang hamnar bland de 25 % lägst placerade kommunerna. En av de faktorer som påverkar upplevelsen är att rektor inte finns närvarande i den pedagogiska verksamheten, samt bristen på resurser inte minst i elevhälsan.

Förutsättningar för rektor att ta sitt pedagogiska ledarskap har också kritiserats av KPMG i sin granskning av grundskolans ledning.

STRÄNGNÄS KOMMUN

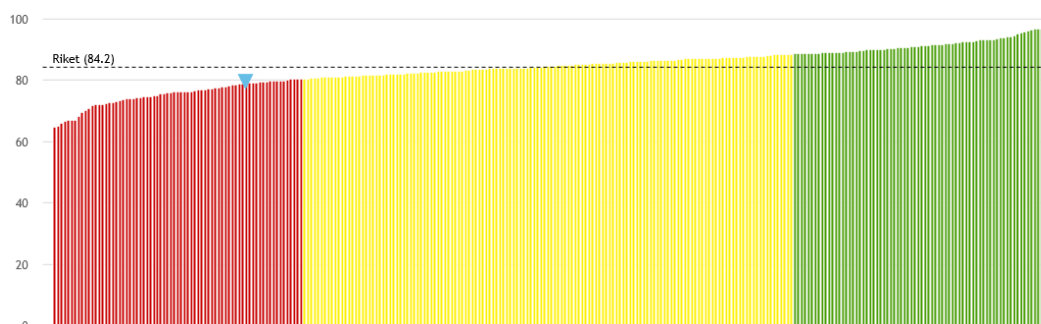

Bild över andelen lärare med pedagogisk högskoleexamen i kommunal grundskola i jämförelse med riket (KOLADA)

Bilden ovan visar att Strängnäs kommun ligger under rikssnittet.

Sjukskrivningar medför att värdefull kompetens inte finns på plats i skolan. Sjukskrivningar bland medarbetare som redan är en bristvara blir dubbel så känsligt.

Sjukfrånvaro kommunalt anställda totalt, (%) (Värde)

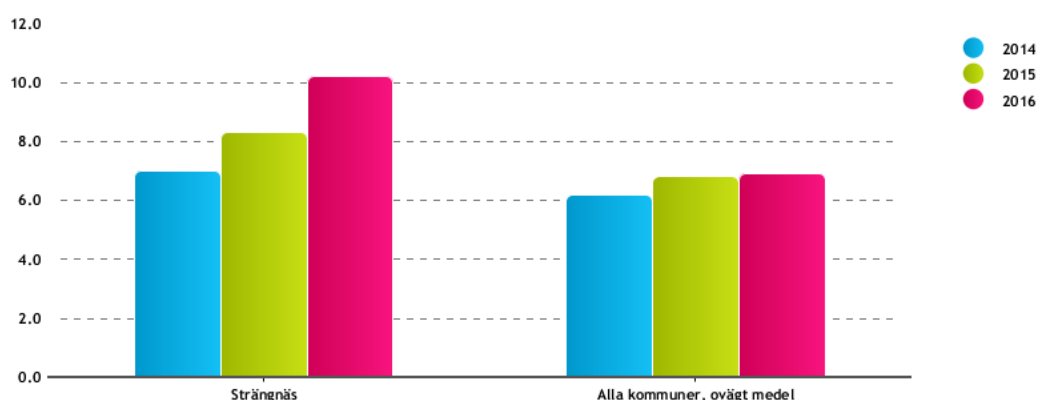

Bild över sjukfrånvaro i Strängnäs kommun jämfört med riket (KOLADA)

Bilden ovan visar att sjukfrånvaron för anställda i Strängnäs kommun ökar jämfört med riket och att den ökar snabbare än i riket. Sjukfrånvaron vid grundskolan är 9 % månad 1-8 2017, vilket är larmande.

Sammanfattningsvis kan konstateras att Strängnäs kommun hamnar bland de 25 % kommuner med lägst andel lärare som har pedagogisk examen. På samma nivå hamnar kommunen när det gäller medarbetares upplevelse av sin arbetssituation. När det gäller sjuktal hamnar Strängnäs kommun i toppen av kommuner med högst sjukfrånvaro.

STRÄNGNÄS KOMMUN

2.5 Betygsresultat

De genomsnittliga resultaten i svensk grundskola har inom flera centrala ämnesområden försämrats över tid. Dessutom har resultatskillnaderna mellan skolor och mellan olika elevgrupper blivit mer markanta. Skollagen uppdrar åt huvudmannen att erbjuda en likvärdig utbildning av hög kvalitet och att ge alla barn och elever den ledning och stimulans som de behöver i sitt lärande och sin personliga utveckling.

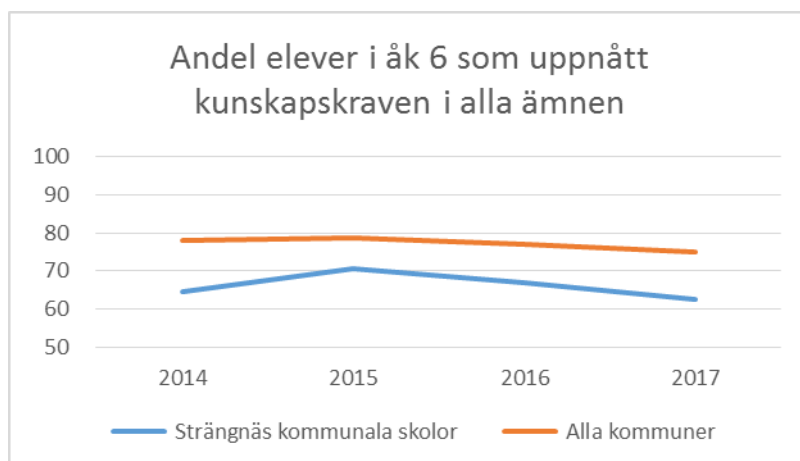

Bild över elever som uppnått kunskapskravet i alla ämnen i åk 6 (KOLADA)

Bilden ovan visar att andelen elever i årskurs 6 som uppnår kunskapskraven i alla ämnen ligger under riksnivån i Strängnäs kommunala skolor.

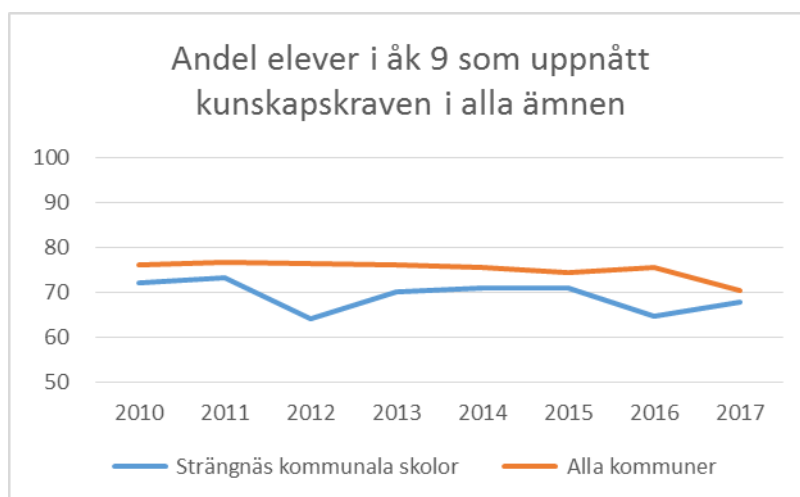

Bild över elever som uppnått kunskapskravet i alla ämnen i åk 9 (KOLADA)

Bilden ovan visar att andelen elever i årskurs 9 som uppnår kunskapskraven i alla ämnen ligger under riksnivån i Strängnäs kommunala skolor.

STRÄNGNÄS KOMMUN

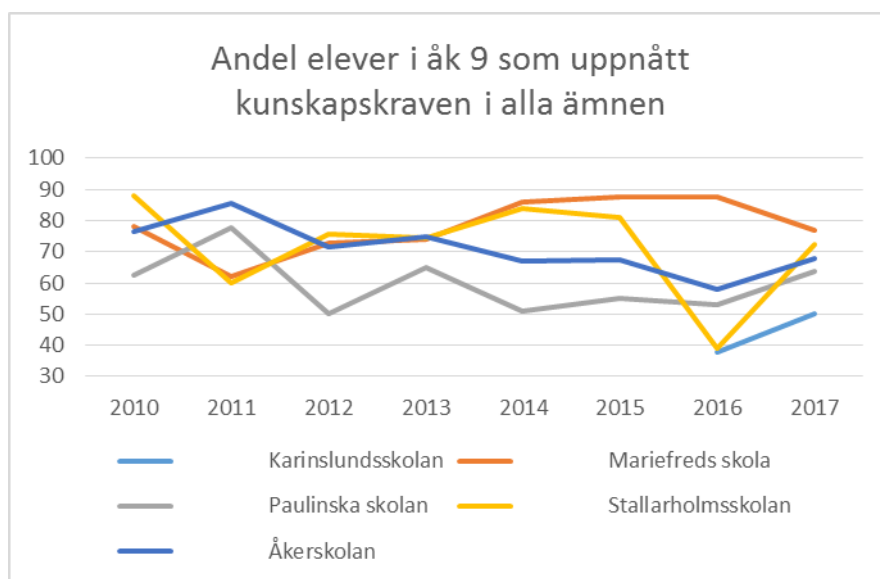

Bild över elever som uppnått kunskapskravet i alla ämnen i åk 9 på skolor (KOLADA)

En jämförelse mellan de kommunala skolorna visar även på en stor resultatspridning mellan skolorna, något som inte är förenligt med skollagens uppdrag om att erbjuda en likvärdig skola till alla elever.

2.6 Elevenkäten

Strängnäs kommun följer regelbundet upp hur elever upplever sin skola. Det är en viktig utgångspunkt i allt utvecklingsarbete.

Strängnäs kommun åk 9	
1. Veta vad som krävs	6,2
2. Stimulans	5,3
3. Tillit till elevens förmåga	7,5
4. Anpassning efter elevens behov	6,9
5. Utmaningar	6,9
6. Argumentation och kritiskt tänkande	5,9
7. Grundläggande värden i undervisningen/lärandet	5,3
8. Grundläggande värden på skolan	5,7
9. Delaktighet och inflytande	5,3
10. Ordningsregler	4,8
11. Studiero	5,0
12. Trygghet	8,0
13. Förhindra kränkningar	6,5
14. Elevhälsa	6,1

Bild över Skolinspektionens frågor vid granskningen 2016 åk 9 (Skolinspektionen)

STRÄNGNÄS KOMMUN

Enkäten ovan visar att elever i åk 9 i hög utsträckning känner sig trygga och sedda av sina lärare. Enskilda frågor som får högt resultat är:

- I min skola finns det vuxna jag kan vända mig till (8,6)
- Jag vet vem på skolan jag kan prata med (8,6)
- Jag känner mig trygg i skolan (7,9)

Samma enkät visar att eleverna i lägre utsträckning finner studiero och ordning och reda. Enskilda frågor som får lågt resultat är:

- På lektionerna stör andra elever ordningen (3,7)
- I min skola följer elever de ordningsregler som finns (5,7)

Sammantaget kan det konstateras att det finns ett trygghetskapital att nyttja medan det är angeläget att öka fokus på de störande inslagen.

2.7 Skolan som friskfaktor

Skola och skolgång är den absolut viktigaste friskfaktorn för att främja psykisk hälsa hos barn och unga och för att förebygga psykisk ohälsa. Elevernas och skolans tillgång till elevhälsans olika kompetenser är en förutsättning för detta.

Landstingen gör i ”liv och hälsa ung” uppföljningar av hur elever har det utifrån olika områden. Resultat för frågeområde hälsa visas nedan.

Liv och hälsa ung åk 9	Strängnäs			Sörmland		
	Tjejer	Killar	Totalt	Tjejer	Killar	Totalt
Mår bra eller mycket bra	63	79	69	66	82	73
Glad i stort sett varje dag	45	67	55	50	61	55
Lugn eller avslappnad mer än en gång i veckan	50	72	60	50	71	61
Huvudvärk mer än en gång i veckan	25	16	21	24	11	18
Stressad mer än en gång i veckan	74	45	60	67	42	55
Har haft värk i axlar/skuldror/nacke mer än en gång i veckan	23	15	19	23	11	17

Bild över uppföljningen Liv & hälsa ung åk 9, 2017 (Landstingen sörmland)

I tabellen ovan framgår att elever i årskurs 9 i Strängnäs skattar sig lägre än länet i övrigt avseende positiva variabler och högre än länet i övrigt avseende negativa variabler. Det finns också oroväckande skillnader mellan tjejer och killar.

2.8 Rektorsansvarsområden

Rektor har tydliga uppdrag av staten i skollag, skolförordning och läroplan. Skolhuvudmannens uppdrag i dessa författningar kommer också påverka rektor. I sin roll som enhetschef i den kommunala organisationen har rektor ansvar för verksamheten, personalen och ekonomin, vilket tydliggörs i styrande riktlinjer och stödande rutiner. Förutsättningen att kunna ta ansvaret för det goda

STRÄNGNÄS KOMMUN

ledarskapet utifrån stat och kommun ligger i kombinationen av storlek på ansvarsområde och vilket stöd som finns.

Rektorer i Strängnäs kommun har i snitt 50 medarbetare att styra, stödja och utveckla. Tre rektorer har detta ansvar fördelat på mer än en skola, varav en rektor på tre skolor.

Summering av nolläget

Strängnäs kommun har många resultat under medel i riket, sjukskrivningar som är bland de sämsta i riket, kostnader för grundskolan under medel och ungdomar som mår sämre än länet i övrigt.

Skattesatsen i kommunen är dock inte låg, medan soliditeten är det.

Den stora frågan är då var pengarna hamnar? Det som framkommer i denna beskrivning av nuläget är att resurser sprids på många enheter, vilket medför att varje skolas budget är lägre än vad den skulle kunna vara. Kostnaden för lokaler är högre än rikssnittet, vilket påverkar hur stor del av elevpengen det går att göra verksamhet med.

2.9 Konsekvenser om nollalternativet behålls

Grundskolans förutsättningar att driva sin verksamhet påverkas i utgångsläget av en skolorganisation med många små skolenheter, vilken medför höga lokal- och driftskostnader. Samtidigt är kunskapsresultaten låga¹. Därför är det angeläget att öka kunskapsresultaten genom en höjning av nivån på elevernas lärmiljö. Denna nivåhöjning är i sin tur beroende av en god ledningsmiljö och en god arbetsmiljö. Dessa tre miljöer samverkar och bidrar tillsammans till att ge eleverna förutsättningar att få en god kunskapsutveckling.

I sitt uppdrag till utbildningskontoret konstaterar barn- och utbildningsnämnden att skattemedel binds i en ineffektiv skolstruktur. Samtidigt ligger grundskolans kostnader per elev under såväl riks- som länssnittet och under genomsnittet för jämförbara kommuner. Särskilt låga är kostnaderna för lärverktyg och elevhälsa samt skolmat². Kostnaderna för lokaler ligger däremot bland de högsta.

Enligt kommunens långsiktiga ekonomiska plan ökar välfärdens kostnader fram till år 2030 kraftigt, samtidigt som skatteintäkterna planar ut. År 2030 beräknas, enligt PWC, en differens mellan kostnader och intäkter på 497 miljoner kronor. En möjlighet att förbättra grundskolans förutsättningar att skapa goda lärmiljöer för alla elever, utan att tillföra extra medel, är att omstrukturera grundskoleorganisationen. Genom att verksamhet som i dag bedrivs vid elva olika skolenheter

¹ Källa: Siris, <https://siris.skolverket.se/siris/f?p=SIRIS:1:0::NO::> samt Kolada, www.kolada.se

² Källa: Kolada, kommun- och landstingsdatabasen, www.kolada.se

samordnas vid färre skolenheter kan verksamheten effektiviseras och medel som i dagsläget är låsta i den nuvarande grundstrukturen frigöras.

Som ett led i arbetet med att se över hur en effektiv skolstruktur kan utformas har Utbildningskontoret beräknat hur en så kallad standardskola bör utformas samt kostnadsberäknat denna. En standardskola är optimerad vad gäller elevantal och antal klasser samt bemannas på en nivå som erfarenhetsmässigt medger skapandet av en organisation med såväl en god grundstruktur som en god grundbemanning. En standardskola beräknas därmed kunna erbjuda en lärmiljö där eleverna har tillgång till de kompetenser som vanligen behövs på en skola med lärmiljöer som på ett rimligt sätt motsvarar elevers behov av stöd och stimulans. Denna standardskoleorganisation bemannas på en nivå som i huvudsak överensstämmer med riksgenomsnittet. En skola som utformas i enlighet med standardskolans tänkta organisation beräknas därmed i allt väsentligt vara pedagogiskt och ekonomiskt hållbar.

Givet nuvarande elevpens storlek (2017) beräknas tillgängliga ekonomiska resurser, exklusive lokalkostnad, socioekonomisk omfördelning och nystartsbidrag samt så kallad tillgänglighetspeng³, kunna finansiera cirka 118 klasser, givet att elevtalet per årskurs F-9 är detsamma som i nuvarande skolorganisation. Förutsättningen för att dessa klasser ska bli ekonomiskt bärkraftiga är att de fördelas på skolor där det totala elevantalet når en viss volym, ca 300-350 elever eller fler. Ju äldre elever, desto fler elever och paralleller krävs för ekonomisk bärkraft.

Läsåret 2017/2018 finns 2 2791 elever i den kommunala skolorganisationen (oktober). Dessa fördelas på 132 klasser, fördelade på elva skolenheter. Följden av detta blir att elevtalen blir för låga på flertalet skolenheter och att de tillgängliga resurserna splittras. Därmed blir de så kallade marginalintäkterna per enhet låga eller obefintliga. Detta medför i sin tur att tillgängliga resurser på en skolenhet används till att skapa en grundorganisation i enlighet med timplanen. I många fall används även enhetens socioekonomiska tillskott samt nystartsbidrag till att finansiera en grundorganisation som annars inte kan skapas inom budgetram. Verksamhetens möjlighet att skapa en flexibel lärmiljö som kan erbjuda en pedagogisk bredd i enlighet med olika elevers behov och förutsättningar blir därmed kraftigt reducerad.

Elevers behov av stöd för sin utveckling är i många fall absolut, oavsett inom vilken budgetpost de tillgängliga resurserna arbetar. Skolan har i detta ett tvingande och prioriterat uppdrag, att ge eleverna stöd och stimulans för sin utveckling och att ge dem förutsättningar att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås. Dessa omständigheter medför därmed ofta att skolan nödgas organisera sig för att ge elever särskilt stöd på ett sätt som inte kan finansieras inom tillgänglig

---

³ Motsvarar de tilläggsbelopp som kan utbetalas till fristående huvudmän

budgettram. Som en konsekvens av detta dras flertalet av de elva skolenheterna med kontinuerliga budgetunderskott, ibland större och ibland mindre. Två av den kommunala grundskolans enheter visar dock kontinuerliga budgetöverskott. Dessa två skolor är de som har elevtal och en organisation som i allt väsentligt motsvarar den så kallade standardskolans.

Skolstrukturutredningen för inkluderande lärmiljöer ger tre förslag till förändrad organisation som på olika sätt kan skapa förutsättningar för de kommunala grundskoleenheterna att organiseras i en effektivare skolstruktur. Denna effektiviserade skolstruktur antas kunna ge grundskoleenheterna möjlighet att bedriva verksamhet i organisationer med förutsättningar som motsvarar standardskolans.

Ett beslut om att inte förändra skolstrukturen i enlighet med något av de lagda förslagen i skolstrukturutredningen utan att ytterligare resurser tillförs bevarar den nuvarande skolorganisationens utmaningar och problem enligt ovan samt försvårar verksamhetens arbete med att utveckla processkvaliteten. Denna processkvalitet och den önskade inriktningen på verksamhetens kvalitetsarbete i syfte att utveckla den utbildning som eleverna erbjuds inom den kommunala skolverksamheten beskrivs närmare i det skolutvecklingsprogram mot 2023 som barn- och utbildningsnämnden beslutade om i december 2016. Den önskade inriktningen på utvecklingsarbetet fångas i tre fokusområden, lärmiljö, ledningsmiljö och arbetsmiljö.

Det yttersta syftet med att förbättra verksamhetens processkvalitet är att skapa förbättrade förutsättningar för elevernas utveckling mot utbildningens mål med tonvikt på kunskapsresultaten. Ett beslut om att inte förändra skolstrukturen i enlighet med något av de lagda förslagen kan därmed befaras påverka arbetet med att utveckla elevernas lärmiljö och förbättra deras kunskapsresultat negativt. Nedan beskrivs några befarade och konkreta konsekvenser av ett sådant eventuellt beslut.

Lärmiljö

Enligt skollagen ska samtliga elever ges ledning och stimulans⁴ för att kunna utvecklas så långt som möjligt mot utbildningens mål. Elever som behöver det ska få stöd för sin utveckling⁵ i form av extra anpassningar eller särskilt stöd. Även de elever som med lätthet når de lägsta kunskapskraven ska ges ledning och stimulans för att kunna nå längre i sin kunskapsutveckling.

KPMG granskade 2015 på uppdrag av kommunrevisionen grundskolans insatser för elever i behov av särskilt stöd. Av granskningen framgår att elever i behov av

---

⁴ Skollagen 3 kap. 3 §

⁵ Skollagen 3 kap. 3, 5, 7, 8 §§

särskilt stöd får detta, men stödet ges inte alltid utifrån elevens faktiska behov. I stället förekommer det att eleven ges det stöd som skolan kan erbjuda med hänsyn till tillgängliga resurser. Rekommendationen till huvudmannen är bland annat att fortsätta att följa upp verksamheten och vidta åtgärder för att säkerställa att elever får ett adekvat särskilt stöd.

Enligt skollagen⁶ ska det på varje skola finnas en samlad elevhälsa (lokala elevhälsoteam), där eleverna har tillgång till medicinska, psykologiska, psykosociala och specialpedagogiska insatser, dvs. skolsköterska, skolläkare, skolpsykolog och kurator samt specialpedagog eller motsvarande. Elevhälsans främsta uppdrag är stödja verksamheten i att undanröja hinder för elevernas utveckling mot målen. Detta ska ske genom ett förebyggande och främjande elevhälsoarbete.

Skolinspektionen pekade i sin regelbundna tillsyn 2016 på att elevhälsan i Strängnäs kommunala grundskolor behöver förbättra sitt främjande och förebyggande arbete. Nuvarande skolorganisation medför att varje skolenhet enbart kan erbjuda tjänster inom elevhälsan med låg eller mycket låg sysselsättningsgrad. För att skapa heltidstjänster, eller tjänster med ökad sysselsättningsgrad, samordnas tjänster mellan flera skolenheter. Detta medför att ett stort antal medlemmar i de lokala elevhälsoteamen ingår i elevhälsoteamen vid flera skolenheter. Detta innebär att tjänsterna blir mindre attraktiva vid rekrytering, vilket har visat sig genom att det har varit svårt att rekrytera och att tjänster vid vissa skolenheter ibland har varit vakanta under en längre tid. Såväl vakanta som delade tjänster med låg sysselsättningsgrad skapar svårigheter för skolornas lokala elevhälsoteam i att arbeta förebyggande och främjande. Den tillgängliga tiden för elevhälsoteamen tenderar att främst användas till arbete med åtgärdande insatser i enskilda elevärenden. Ett beslut om att bevara nuvarande skolstruktur riskerar att försvåra utvecklingen av de lokala elevhälsoteamen mot att främst arbeta med det främjande och förebyggande uppdraget och därigenom kunna undanröja hinder för elevernas utveckling mot utbildningens mål.

Enligt Skolverkets promemoria om särskilt stöd i grundskolan läsåret 2013/2014 behövde i genomsnitt drygt tio procent av eleverna särskilt stöd detta läsår. Andelen var lägre i de yngre åldrarna och närmade sig tjugo procent i de högre årskurserna. Denna studie gjordes innan skollagen förändrades och begreppet extra anpassningar infördes från och med 1 juli 2014. Eftersom det inte finns några krav på att de extra anpassningarna ska dokumenteras gör det att det inte finns någon statistik över hur stor andelen elever som behöver någon form av stöd för sin skolgång är i praktiken. Det är dock rimligt att anta att den totala andelen elever som behöver stöd i form av extra anpassningar eller särskilt stöd är väl över 20 %.

---

⁶ Skollagen 2 kap. 25, 27, 28 §§

Det kan konstateras att skolan har långtgående skyldigheter att anpassa undervisningen och verksamheten till elevers olika behov av ledning, stöd och stimulans. Enligt Skolverket har en allt större andel av eleverna en funktionsnedsättning av något slag⁷. När allt fler elever har behov av stöd, och komplexiteten i stödbehoven ökar, påverkar det skolans behov att bemanna sin organisation med en mångfald av kompetenser för att kunna erbjuda en lärmiljö som möter alla elevers varierade behov, så kallad inkluderande lärmiljö.

En inkluderande lärmiljö kännetecknas enligt SKL och Ifous⁸ av att skolan anpassar sig till eleverna och inte tvärtom. Eleverna görs delaktiga och får möjlighet att utvecklas utifrån sina förutsättningar. Deras olikheter ses som en tillgång, och en mångfald av lärmiljöer erbjuds för att möta elevernas behov. En inkluderande lärmiljö utvecklar eleverna mot såväl kunskapsmässiga som sociala mål. En sådan miljö kan i sin tur delas upp i en fysisk, en psykosocial och en pedagogisk lärmiljö. Den pedagogiska lärmiljön utformas så att undervisningen ger elever med olika behov förutsättningar att kunna följa undervisningen på olika sätt. Detta omfattar såväl elever som har behov av stöd för sin inläring och skolsituation som elever som med lätthet når kunskapskraven och finner sig väl till rätta i skolan. Även en god kvalitet i undervisningen av nyanlända elever är en del i en inkluderande lärmiljö.

I en skola som kännetecknas av en inkluderande lärmiljö samverkar pedagoger och det lokala elevhälsoteamet med en bredd av kompetenser kontinuerligt i ett förebyggande, främjande och åtgärdande arbete kring elevers olika behov i undervisningen. En skolenhet med få elever och begränsad tillgång till resurser kan inom befintlig ekonomisk ram svårligen skapa en inkluderande lärmiljö som erbjuder en mångfald av insatser. Som jämförelse kan konstateras att de två skolenheter som bäst motsvarar den så kallade standardskolans organisation redan i dagsläget kan erbjuda sina elever relativt goda förutsättningar för ledning, stöd och stimulans genom en förhållandevis god resurstillgång och en ökad bredd av kompetenser. Dessa två skolenheter visar också en positiv resultatutveckling i årskurs 3. Ett beslut om att bevara nuvarande skolstruktur riskerar därmed att leda till att pedagogernas och de lokala elevhälsoteamens förutsättningar att utveckla sitt arbete mot reellt inkluderande lärmiljöer begränsas och att fokus även fortsättningsvis kommer att ligga på akuta och åtgärdande insatser. De akuta och åtgärdande insatserna, det vill säga det direkta stödet till elever som uppvisar svårigheter i sin skolsituation, riskerar att förbli otillräckligt.

⁷ <https://www.skolverket.se/statistik-och-utvardering/nyhetsarkiv/2015/nyheter-2015-1.229449/hur-anpassar-skolan-sin-verksamhet-for-alla-elever-1.239053>

⁸ <https://skl.se/skolakulturfratid/skolaforskola/sklssatsningarutvecklaskolan/inkluderandelarmiljoer.12016.html>

En konsekvens av nuvarande skolorganisation med små skolenheter är att antalet elever i en årskurs riskerar att bli litet. Av praktiska och budgetmässiga skäl organiseras undervisningen vid de minsta skolenheterna därför i så kallad B-form, det vill säga åldersblandad undervisning. Läsåret 2017/2018 bedrivs åldersblandad undervisning vid de fyra minsta skolenheterna. Ett antal studier⁹ av sådan undervisning pekar dock på fler risker och nackdelar än fördelar med denna undervisningsform. Skolverket lyfter fram att förutsättningarna för samarbete mellan elever blir sämre. Knut Sundell visar i sin FoU-rapport (2002:7) att åldersblandad undervisning har en liten men dock huvudsakligen negativ effekt på såväl elevernas kunskapsmässiga som sociala utveckling. Johansson och Jönsson¹⁰ belyser risken för att åldersblandade klasser gör undervisningen mer svårplanerad och att det finns en risk att nivån på undervisningen sjunker genom att den anpassas till de yngsta eleverna i gruppen. Ett beslut om att bibehålla nuvarande skolorganisation innebär i praktiken ett beslut om åldersblandad undervisning vid cirka en tredjedel av skolenheterna under överskådlig framtid. Om man enbart tar hänsyn till skolenheter med samma årskurser (F-3) är andelen drygt 40 %.

Av tradition organiseras undervisning för yngre elever, särskilt i årskurserna 1-3, i ett klassläraresystem. Detta innebär att det faktum att en lärare är klassföreståndare för en klass väger tyngre vid tjänstefördelning än lärarens utbildning. Efter Skolinspektionens regelbundna tillsyn 2016 förelades huvudmannen att tillse att elever i även lägre årskurser undervisas av legitimerade och ämnesbehöriga lärare. Antalet lärare är, på grund av de lägre elevtalen, färre vid små enheter. Detta medför att det, även om skolan vid en vakans lyckas rekrytera en legitimerad lärare, är svårt att tillgodose kraven på legitimation och ämnesbehörighet i alla ämnen på små skolenheter. Ett beslut om att bevara nuvarande skolorganisation ökar därmed risken att elever vid små skolenheter i större utsträckning än andra elever undervisas av lärare utan utbildning i ett eller flera ämnen.

En skolorganisation med färre men större skolenheter och därmed ett högre elevantal per skola ökar likvärdigheten mellan skolorna och de förutsättningar som respektive skola kan erbjuda eleverna i undervisningen. Elever med olika bakgrund och behov blandas i högre grad, vilket leder till minskad skolsegregation. Från ett socialt och pedagogiskt perspektiv får eleverna också ett ökat stöd för sin utveckling i samspel med andra elever, i och med att urvalet av jämnåriga kamrater att samspela och samarbeta med ökar såväl under lektionstid som under raster. Ett beslut om att bevara nuvarande skolstruktur påverkar arbetet med att skapa likvärdighet mellan skolenheterna negativt och ger eleverna en mer begränsad social arena att utvecklas inom.

⁹ <https://www.skolverket.se/skolutveckling/forskning/didaktik/undervisning/kvalitativt-god-undervisning-viktigast-for-elevers-larande-1.194694>

¹⁰ Examensarbete lärarutbildning 140 poäng, 2005

Ledningsmiljö

KPMG granskade på kommunrevisorernas uppdrag 2016 grundskolans ledningsfunktion, bland annat i syfte att undersöka rektors förutsättningar att vara pedagogisk ledare i enlighet med skollagens skrivningar¹¹. I sin granskningsrapport drar KPMG slutsatsen att rektor inte leder det pedagogiska arbetet vid skolenheten eller utvecklar utbildningen i den omfattning som vore önskvärt. Rapporten utmynnar bland annat i rekommendationen att barn- och utbildningsnämnden bör göra en översyn av rektors organisatoriska förutsättningar för att effektivisera arbetet och ge rektor förutsättningar att arbeta för högre måluppfyllelse.

För närvarande är ekonomisk uppföljning och ansträngningar att hantera en budget i obalans ett reellt och återkommande inslag i rektors dagliga arbete. Fokus i arbetet påverkas och tenderar att flyttas från pedagogiskt ledarskap till budgetfrågor.

Nuvarande kommunala grundskoleverksamhet bedrivs vid elva skolenheter, varav ett stort antal är små eller mycket små. Som en konsekvens av detta har flera rektorsområden konstruerats så att de innehåller flera skolenheter. Denna konstruktion utgår i grunden ifrån en matematisk beräkning av rektorsområdets storlek sett till elevantal, en modell som inte tar hänsyn till att varje skolenhet i sig medför ett antal åtaganden som rektor behöver fylla, oavsett antalet elever och medarbetare vid respektive enhet. Att ha ledningsansvar för två eller tre skolenheter påverkar därmed rektors ledningsmiljö negativt ur flera aspekter.

Enligt skollagen¹² ska rektor leda och samordna det pedagogiska arbetet vid sin skola och särskilt verka för att utbildningen utvecklas. En konstruktion med två eller tre skolenheter inom ett rektorsområde försvårar väsentligt rektors möjlighet att i praktiken utöva ett nära ledarskap på varje skolenhet. Det är rimligt att anta att en rektor, för att kunna fylla sitt uppdrag att leda och samordna det pedagogiska arbetet i verksamheten, bör ha ansvar för enbart en skolenhet.

Enligt skollagen¹³ ska det vid varje skolenhet bedrivas ett systematiskt kvalitetsarbete som involverar såväl medarbetare som elever och vårdnadshavare. Enligt arbetsmiljölagen ska det dessutom bedrivas ett systematiskt arbetsmiljöarbete vid varje skolenhet. En rektor med två skolenheter inom sitt ansvarsområde behöver därmed driva dessa processer och stötta medarbetarna i dem vid två skolenheter. För en rektor med tre skolenheter kan den tid dessa processer tar i anspråk multipliceras med tre. Rektors möjlighet att samverka med arbetstagarorganisationerna enligt samverkansavtalet påverkas på motsvarande sätt. Detta

---

¹¹ Skollagen 2 kap. 3 §

¹² Skollagen 2 kap. 9 §

¹³ Skollagen 4 kap. 3-6 §§

medför svårigheter ur ett kvalitetsperspektiv, och det finns risk att viktiga processer försenas eller bedrivs utan djup i arbetet.

Som beskrivs ovan påverkas rektors ledningsmiljö negativt om rektorsområdet organiserar flera skolenheter. En möjlighet för rektor att motverka en sådan negativ påverkan skulle kunna vara att inrätta fler stödfunktioner för sitt arbete, exempelvis genom att anställa ytterligare en biträdande rektor eller en intendent. I en skolorganisation med små skolenheter med ogynnsamma elevtal blir dock, enligt vad som beskrivs ovan, de så kallade marginalintäkterna per enhet låga eller obefintliga. Därmed saknar rektor i praktiken ofta möjlighet att skapa de stödfunktioner som han eller hon skulle behöva för att kunna fullgöra sitt ledningsuppdrag på samma sätt som en rektor som enbart ansvarar för en skolenhet.

Ett beslut i enlighet med skolstrukturutredningens föreslagna effektivisering av den kommunala skolstrukturen skulle ge rektorerna förbättrade förutsättningar för sitt pedagogiska ledarskap. Omvänt skulle ett beslut om att inte genomföra en effektivisering av skolorganisationen försvåra Utbildningskontorets översyn av rektorernas ledningsmiljö. Barn- och utbildningsnämndens beslut om skolorganisationen påverkar inte enbart de rektorer som ansvarar för två eller tre skolenheter. Beslutet påverkar samtliga grundskolerektorer ledningsmiljö, eftersom tillgängliga resurser ska fördelas på samtliga skolenheter.

För närvarande är rektors ledningsmiljö inte tillräckligt attraktiv, vilket har visat sig vid rekrytering av nya rektorer. Det har i flera fall varit svårt att rekrytera rektorer och att locka kvalificerade sökande till utannonserade tjänster. En omständighet som särskilt har påverkat rekryteringsarbetet negativt är förekomsten av flera skolenheter inom ett rektorsområde. En effektiviserad skolorganisation, där verksamheten organiseras vid färre skolenheter, ger samordningsvinster och frigör dessutom medel som kommer hela organisationen till del. Detta kan antas ha tydligt positiva effekter på rektors ledningsmiljö enligt vad som beskrivs ovan.

Arbetsmiljö

En skicklig lärare är avgörande för elevernas utveckling i riktning mot utbildningens mål¹⁴. Lärarna ska delta i skolenhetens systematiska kvalitetsarbete¹⁵, vars syfte är att de nationella målen för utbildningen ska nås¹⁶. Forskning visar att kollegialt lärande är en tydlig framgångsfaktor för lärarnas kvalitetsarbete och

---

¹⁴ <https://www.skolverket.se/skolutveckling/forskning/amnen-omraden/no-amnen/tema-naturvetenskap/lararnas-amnesdidaktiska-kunskaper-1.168770>, <https://www.spsm.se/stod/forskning-och-utveckling/forskning/intervjuer/kompetentalarare-a-och-o-for-elevers-larande/>

¹⁵ Skollagen 4 kap, 4 §

¹⁶ Skollagen 4 kap 5 §

utveckling av undervisningen¹⁷. Ett systematiskt kvalitetsarbete och ett kontinuerligt kollegialt lärande förutsätter att en lärare har kollegor att utbyta erfarenheter och diskutera sin undervisning och bedömning med. Tid behöver regelbundet avsättas för detta arbete.

Vid en liten skolenhet är antalet lärare och övriga medarbetare lågt. Vaktmästare, skoladministratörer och andra stödfunktioner saknas i stor utsträckning. Det finns därmed ett fåtal personer till vilka rektor kan fördela de olika uppgifter som ska genomföras. Lärare tillbringar en större andel av sin arbetstid i elevgruppen än vid andra skolor för att garantera tillräcklig vuxennärvaro under skoldagen och får ofta en större mängd tillkommande uppdrag, exempelvis i form av administration, än vid andra skolor. Förutsättningarna för lärare att reflektera kring sin undervisning och bedömning tillsammans med kollegor är avsevärt sämre än vid större skolenheter. Detta påverkar i sin tur de mindre enheternas systematiska kvalitetsarbete negativt. Lärare vid mindre skolenheter har sämre förutsättningar att hinna med att bedriva ett systematiskt kvalitetsarbete och skapa strukturer för det regelbundna kollegiala lärandet. Detta är en riskfaktor vad gäller skolornas och undervisningens likvärdighet.

Vid en mindre skolenhet påverkas även arbetsmiljön negativt. Det låga antalet medarbetare medför att det ofta är svårt för medarbetarna att ta rast och paus i tillräcklig och lagstadgad omfattning. Verksamheten blir mycket sårbar när medarbetare är sjuka eller frånvarande av andra skäl, och ordinarie personal får ofta täcka upp för varandra för att verksamheten ska kunna bedrivas. Det är generellt svårare att rekrytera och att hitta vikarier till mindre skolenheter, särskilt om dessa ligger en bit utanför centralorten. Det direkta stödet till medarbetarna från ansvarig rektor blir ofta mindre, eftersom mindre skolenheter vanligen ingår i ett rektorsområde med flera skolenheter och rektor därmed inte finns på plats varje dag. Arbetsmiljöarbetet riskerar att inte bedrivas i den omfattning eller med det djup som förväntas.

Sammantaget gör de ovan beskrivna förutsättningarna för lärares utvecklingsarbete och kollegiala lärande samt den tyngre arbetsmiljön vid små skolenheter att dessa skolor inte uppfattas som attraktiva vid rekrytering. Såväl vid rekrytering till skolor i Strängnäs kommun som från ett antal medarbetare vid de mindre skolenheterna framkommer på olika sätt att den pedagogiska bärkraften är otillräcklig och att miljön inte är tillräckligt pedagogiskt stimulerande för lärarna. Ett beslut om att bevara nuvarande skolstruktur innebär en risk för att elever inom barn- och utbildningsnämndens ansvarsområde erbjuds en undervisning som inte är likvärdig och att medarbetare inom barn- och utbildningsnämndens an-

---

¹⁷ Källa: Skolverket, tex.

<https://www.skolverket.se/skolutveckling/forskning/ledarskapochorganisation/verksamhetsutveckling/erfarenhetsutbyte-kritisk-del-i-kollegialt-samarbete-1.222269>

svarsområde erbjuds en arbetsmiljö som inte är likvärdig som en följd av skolorganisationens grundstruktur.

Konsekvenserna är i sammanfattning:

- Möjligheten att frigöra resurser inom befintlig budgetram för att stärka lärmiljö, ledningsmiljö och arbetsmiljö i syfte att skapa en inkluderande lärmiljö försvinner eller minskar väsentligt.
- Förutsättningarna att höja verksamhetens processkvalitet såsom beskrivs i barn- och utbildningsnämndens skolutvecklingsprogram mot 2023 försämras.
- Möjligheten att utveckla de lokala elevhälsoteamens förebyggande och främjande arbete minskar.
- Möjligheten att utveckla inkluderande lärmiljöer där elever får det stöd de behöver minskar.
- Undervisningen vid omkring en tredjedel av skolenheterna fortsätter att bedrivas i B-form.
- Möjligheten att skapa attraktivare arbetsplatser för att kunna rekrytera och behålla såväl lärare som rektorer riskerar att påverkas negativt.
- Möjligheten att skapa en ökad likvärdighet i undervisningen riskerar att försämras.
- Möjligheten att stärka rektorernas ledningsmiljö riskerar att försämras.
- Möjligheten att stärka rektorernas förutsättningar att verka som pedagogiska ledare riskerar att försämras.
- Möjligheten att förbättra medarbetarnas arbetsmiljö riskerar att försämras.
- Möjligheten att skapa strukturer för pedagogiskt utbyte och kollegialt lärande mellan lärarna riskerar att försämras.

3 Syfte med skolstrukturutredningen för inkluderande lärmiljö

Syftet med förslagen i skolstrukturutredningen är att skapa en mer effektiv skolorganisation, där nuvarande kompetenser och resurser kraftsamlas till ett färre antal platser för att bättre kunna möta de behov eleverna har.

4 Konsekvensbeskrivning

Förslagen innebär förändringar för elever, medarbetare, rektorer, föräldrar och i viss mån det allmänna. Att förändringarna medför förbättringar för alla ovanstående grupper, om än inte alla individer, är självklart. Frågan är i vilken utsträckning de medför negativa konsekvenser eller risker, som behöver hanteras i den fortsatta processen.

SKL tog 2014 fram skriften ”klarar den lilla skolan de stora kraven” och där lyfts exempel på vanliga argument för- respektive emot skolnedläggning. Vissa aspekter rör den pedagogiska verksamheten medan andra rör andra delar.

Argument som enligt SKL skrift är vanliga mot nedläggning kan grupperas i dessa områden:

- **Individperspektivet** – små undervisningsgrupper och individanpassad undervisning
- **Trygghetsaspekten** – för såväl elever som lärare i den lilla skolan.
- **Närhetsaspekten** – För att föräldrarna ska få ihop vardagen samt att eleven finns i kända sociala mönster. Trafiksäkerhetsaspekter.
- **Tidsaspekten** - Restider med eller utan skolskjutsar anses negativt, särskilt för mindre barn.
- **Bygdens överlevnad** – ”ingen kommer att flytta hit”, den lokala opinionen, sysselsättningsaspekter, fastighetsvärden.
- **Distansundervisning med förhinder** – bristande lokala förutsättningar och institutionella hinder (lagar och förordningar som sätter ”käppar i hjulet”).

I arbetet med skolstrukturutredningen för inkluderande lärmiljö har flera av dessa aspekter lyfts fram, vilket också påpekas i rapporten. I den följande konsekvensbeskrivningen kommer de flesta att beröras i någon omfattning.

4.1 Barnkonsekvenser

Syftet med att göra en barnkonsekvensanalys innan beslut fattas är att ta reda på hur beslutet kan komma att påverka barn. Barnkonsekvensanalys görs genom en kartläggning där insamling av barnets egna åsikter är en del av den kartläggningen. En annan del är att insamling av uppgifter om barns förhållanden, detta kan vara t.ex. forskning eller statistik. När beslut handläggs och fattas av vuxna finns det en risk att aspekter som är viktiga för barnet förbises. Genom att göra en barnkonsekvensanalys avsätts tid för att inta ett barnperspektiv såväl som ett barnrättsperspektiv. Grundprinciperna i barnkonventionen är rätt till liv (artikel 6), rätt till ickediskriminering (artikel 2), att barnets bästa ska komma i främsta rummet (artikel 3) samt barn rätt att komma till tals (artikel 12).

Vid beslut som rör barn ska barnets bästa komma i främsta rummet enligt artikel 3 barnkonventionen. Detta betyder inte att det alltid måste beslutas i enlighet med barnets bästa utan att det i bedömningen ska läggas särskild vikt vid barnets intressen. Det kan finnas alltså andra intressen som är motstående och därför behöver vägas mot barnets intresse. Det innebär inte att det alltid ska beslutas i enlighet med barnets bästa men att beslut inte ska strida emot barnets bästa. I vissa fall kan ett beslut ändå fattas under förutsättning att vissa kompenserande åtgärder vidtas som motverkar negativa konsekvenser för barn.

Det aktuella beslutet som ligger vid handen avser Strängnäs kommunens skolstruktur. Syftet med beslutet är att skapa bättre förutsättningar för rektorerna att genomföra sina uppdrag. Beslutet kommer att påverka vissa barn direkt genom att dessa barn behöver byta skola och andra barn kommer att påverkas indirekt genom att den aktuella skolan får nya elever och andra ekonomiska förutsättningar att möta barns behov. Det innebär att barnet detta fall är *alla* barn i Strängnäs kommun i grundskoleålder. Barnets bästa som grundutgångspunkt måste anses vara att få tillgång till utbildning av hög kvalitet och få det stöd i skolan som motsvarar barnets behov. Detta betyder att beslutet i sig bör ses som positivt utifrån ett barnperspektiv då beslutet i sin tur kommer att leda till bättre ekonomiska förutsättningar. Hur rektor sedan beslutar att genomföra utbildningen ligger däremot utanför barn- och utbildningsnämndens beslutssfär. Det som i praktiken kommer att påverka mest, utförandet av utbildningen, kommer alltså inte att kunna analyseras här.

Kartläggning av barns åsikter har genomförts genom att vissa elever och samtliga vårdnadshavare har haft möjlighet att lämna synpunkter på hur Strängnäs kommuns ska skapa den bästa skolan. Dialogmöte med Strängnäs kommuns ungdomsråd har genomförts. Strängnäs kommuns barnombudsman har även besökt elevråden på Fogdö skola, Härads skola, Lännaskolan och Stallarholmsskolan, vilka är de skolor som bedöms påverkas mest av beslutet.

Landsbygden m.m.

Ett av de intresse som barnets intresse kommer att vägas emot är intresset av en levande landsbygd och närhet till naturen. Landsbygdens intressen behöver inte nödvändigtvis vara motstående. I detta fall finns dels barns intressen för att ha en skola nära hemmet och ha närheten till naturen på skolan. I dessa fall finns det ingen motsättning mellan barnens och landsbygdens intressen. Däremot innebär inte beslutet i sig att barnen helt och hållet kommer att sakna närheten till naturen eftersom flera av Strängnäs skolor ligger i naturnära områden. Å andra sidan finns dels barnets intressen att gå på en skola som har möjlighet att tillgodose barnens behov av stöd. I en skola som inte bär sig ekonomiskt är detta en nackdel för barnen, dels för de barn som går på den aktuella landsbygdsskolan, dels för barn i kommunen i övrigt som indirekt påverkas av detta. Det aktuella förslaget innebär att barnets intresse av till viss del får stå tillbaka till förmån för det ekonomiska intresset eftersom det inte finns tillräckligt med pengar att behålla alla skolor. Vid de beslut som tidigare har fattats av barn- och utbildningsnämnden samt kommunfullmäktige har landsbygdens intressen gått före barnets intressen och det ekonomiska intresset.

Resvägen

Beslutet kan få en inverkan på de barn som nu går på de skolor som avvecklas så att eleverna kommer att få en längre skolväg/restid med skolskjuts till skolan.

STRÄNGNÄS KOMMUN

Detta kan till viss del inskränka de aktuella barnens rätt till vila, fritid, lek och rekreation (artikel 31 barnkonventionen) då tid istället läggs på att ta sig till och från skolan. Här följer några exempel på hur barn skolväg kommer att påverkas av förslaget.

Just nu finns det 47 elever på Fogdö skola, 33 elever på Härads skola, 20 elever på Lännaskolan och 49 elever på Tosteröskolan, dvs. ett sammanlagt antal om 149 elever. För elever som går i förskoleklass till årskurs 3 är gränsen för få skolskjuts mer än 2 km gångväg från hem till skola. Antalet elever som under innevarande läsår har beviljats skolskjuts till de aktuella skolorna är sammanlagt 58 elever. Vid en organisationsförändring vid aktuella förutsättningar beräknas antalet elever med skolskjuts bli 117 elever. Om man bortser från de 6 elever som är folkbokförda i andra kommuner och därmed inte har rätt till skolskjuts innebär detta att det fortfarande kommer att vara 26 av de aktuella eleverna som skulle ha gångavstånd till skolan. Se vidare i tabellen nedan.

Skola	Elever 2017-09-15	Skolskjuts 2017/2018	Efter organisations- förändring
Fogdö skola	47	21	44
Härads skola	33	4	30
Lännaskolan	20	7	17
Tosteröskolan	49	26	26
Totalt	149	58	117

För de elever som är placerade vid Lännaskolan finns det idag elever som har en resväg med buss som uppgår till 15 min. Genom förslaget kommer samtliga elever att erbjudas plats vid Åkerskolan. För de elever som bor i närheten av Lännaskolan kommer skolskjutsen i de flesta fall att genomföras med buss till Åkerskolan som tar 20 min. För de elever som bor i Salvartorp innebär resan inget bussbyte utan den sammanlagda restiden blir i stället 35 min. För de elever som har mer än 2 km till närmsta busshållplats kommer skolskjutsen att genomföras med taxi vilket kommer att innebära en resa på 15-35 min.

För de elever som är placerade vid Fogdö skola finns det idag elever som har en resväg med buss som uppgår till 25 min. Genom förslaget kommer samtliga elever att erbjudas plats vid Karinslundsskolan. För de elever som bor i närheten av Fogdö skola kommer skolskjutsen i de flesta fall att genomföras med buss till Karinslundsskolan som tar 25 min. En förutsättning för detta är däremot att busslinjen förlängs från Resecentrum till Tosterö så att resan inte innebär något bussbyte. För de elever som bor i Björsund innebär resan då inte något bussbyte utan den sammanlagda restiden blir i stället 50 min. För de elever som har mer

STRÄNGNÄS KOMMUN

än 2 km till närmsta busshållplats kommer skolskjutsen att genomföras med taxi vilket kommer att innebära en resa på 15-45 min.

För de elever som är placerade vid Härads skola finns det idag elever som har en resväg med buss som uppgår till 10 min. Genom förslaget kommer samtliga elever att erbjudas plats vid Karinslundsskolan. För de elever som bor i närheten av Härads skola kommer skolskjutsen i de flesta fall att genomföras med buss till Karinslundsskolan som tar 31 min. En förutsättning för detta är däremot att busslinjen förlängs från Resecentrum till Tosterö så att resan inte innebär något bussbyte. För de elever som bor i Rosendal innebär resan då inte något bussbyte utan den sammanlagda restiden blir i stället 41 min. För de elever som har mer än 2 km till närmsta busshållplats kommer skolskjutsen i stället att genomföras med taxi vilket kommer att innebära en resa på 15-45 min.

För de elever som är placerade vid Tosteröskolan finns det i dag elever som har en resväg med buss som uppgår till 40 min. Genom förslaget kommer samtliga elever att erbjudas plats vid Karinslundsskolan. För de elever som bor mindre än 2 km från Tosteröskolan kommer gångvägen i de flesta fallen vara under 2 km även till Karinslundsskolan vilket gör att ingen skolskjuts då blir aktuell. För de elever som bor i Sanda, Oknö och Aspö innebär resan då inte heller bussbyte utan den sammanlagda restiden blir istället 15-40 min, dvs. 2 min längre än i dagsläget. För de elever där skolskjutsen genomförs med taxi kommer restiden också att öka med ca 2 min till 15-25 min.

Det måste observeras att dessa jämförelse är gjort utifrån de aktuella förutsättningarna. Detta beror på att det inte går att förutspå hur barnen i förskolan kommer att välja skola inför förskoleklassen.

På Stallarholmsskolans högstadium finns det 128 elever. För elever i årskurs 7-9 är gränsen för skolskjuts 5 km från hem till skola eller från hem till hållplats. I dagsläget har 49 elever skolskjuts. I och med organisationsförändringen beräknas 79 elever vara i behov av skolskjuts. Det betyder att 49 elever fortfarande skulle ha möjlighet att gå och cykla till skolan. Se tabellen nedan.

Skola	Elever 2017-09-15	Skolskjuts läsår 2017/2018	Efter organisationsförändring
Stallarholmsskolan	128	49	128

För de elever som är placerade vid Stallarholmsskolan finns det idag elever som har en resväg med buss som uppgår till 22 min. Genom förslaget kommer samtliga elever att erbjudas plats vid Mariefreds skola eller Paulinska skolan. För elever som bor i närheten av Stallarholmsskolan kommer skolskjutsen genomföras med buss med en restid om 19 min till Mariefred eller 28 min till

STRÄNGNÄS KOMMUN

Strängnäs. För de elever som bor på Överselö eller Ytterselö innebär skulle resan då innebära ett bussbyte och den sammanlagda restiden inklusive bussbytet i stället skulle bli upp till 46 min till Mariefred eller 55 min till Strängnäs. Ett fåtal elever har längre än 5 km till närmsta busshållplats och kommer därför att åka taxi till Stallarholmen för att sedan fortsätta resan med buss. Restid för taxi bedöms motsvara busstiderna.

Utifrån det som sagts ovan kan det sammanfattningsvis konstateras att det redan idag finns elever i de kommunala skolor som har restid med buss som uppgår till 38 min, dvs. för de elever som bor i Oknö. Förändringen innebär att elever i Björnsund kan gå upp till 50 min. I de fristående skolorna finns det elever som har en restid med buss som uppgår till 60 min. Genom förändringen i skolstrukturen i Strängnäs kommun kommer barn på lågstadiet att få en resväg på upp till 45 minuter och barn på högstadiet att få en resväg på upp till 55 min. Detta betyder att resvägen kommer att fördubblas för flera barn. För de som inte har någon skolskjuts i dag kommer restiderna att uppgå till 15-20 min. Som sagts tidigare innebär detta en inskränkning i barnen fritid genom att restiderna ökar med ca 20 min per väg. Eftersom det redan idag finns elever som har en resväg på upp till 60 min kan förändringarna inte bedömas vara oskäligen.

Trygghet till och från skolan

I synpunkter från elever och vårdnadshavare framkommer en viss oro för barnens trygghet vid resor med buss till och från skolan. I samtal med barnombudsmannen har barnen själv uppgivit en oro för att inte veta när man ska trycka på stoppknappen och därför ska missa att kliva av bussen på rätt ställe. Barnen upplever också att det är otryggt om någon skulle sätta sig bredvid barnet på bussen, t.ex. en stor kille. Det finns också en rädsla för att batterierna på mobiltelefonen ska ta slut när man åker buss och att det då inte ska gå att ringa till föräldrarna. Om man åker buss med någon man känner eller till badhuset där man inte trycker på stoppknappen själv känns detta okej. Barn som åker buss varje dag tycker inte att det är otryggt. Det skulle också kännas bättre om man åker med en kompis. Barnen efterfrågar privata säten och uttag för laddare på bussarna. Eleverna på Lännaskolan som idag åker buss till Åkerskolan för vissa lektioner med personal är oroliga för hur det kan bli mer stökigt på bussen om de åker utan personal.

Under vårterminen 2017 har genomförts trygghetsenkäter med elever i förskoleklass och grundskola årskurs 1-3. Där har man ställt frågan om eleven känner sig trygg på väg till och från skolan, där svaren har varit ja, ibland men inte alltid, eller nej. Dessa svar har jämförts med vilket färdssätt eleven har haft till skolan som har varit buss, cyklar, går, bil, taxi eller på annat sätt. Av de barn som åker buss och har 1,5 % svarat nej på frågan, dvs. att de känner otrygga. 69 % av dessa har svarat att de alltid känner sig trygga och 29,5 % har svarat att de känner sig trygga på väg till och från skolan ibland, men inte alltid. Jämför man

med de barn som går till och från skolan har 78 % av dessa svarat att de alltid känner sig trygga och 29 % har svarat att de känner sig trygga ibland men inte alltid, medan 3 % har svarat att de inte känner sig trygga. Oavsett hur barnen tar sig till skolan har 81 % svarat att de alltid känner sig trygga på väg till och från skolan och 16 % har svarat att de känner sig trygga ibland men inte alltid, medan 3 % har svarat att de inte känner sig trygga. Däremot är underlaget, dvs. antalet barn som har svarat, för de olika färdssätten varierat vilket måste beaktas. Exempelvis är antalet barn som svarat att de åker buss enbart 64 medan antalet barn som åker bil är 730.

Sammanfattningsvis får ändå enkätsvaren visa att elever som åker buss känner sig otrygga ibland, i högre grad än övriga elever. Resultatet kan dock inte bedömas vara sådant att det i sig medför att man helt och hållet bör avstå från att genomföra förslaget. Däremot bör olika typer av åtgärder vidta för att höja tryggheten hos barnen. Barnen uttrycker även en oro för att bussarna blir fulla och att det finns ett behov av att öka turtätheten. Detta är också någon som bör ses över för att säkerställa att barnen kan åka buss på ett trafiksäkert sätt.

Trygghet i skolan

Någonting som såväl elever som vårdnadshavare har nämnt i de inkomna synpunkterna är just vikten av trygghet i skolan. Trygghet betyder i dessa fall dels utifrån att inte behöva byta miljö och skola från mellanstadiet till högstadiet och på så sätt få en kontinuitet i skolgången, dels utifrån att elever bör bli behandlade med respekt och därmed inte behöva bli utsatta för kränkande behandling. Detta är också en av de farhågor som har väckts i och med förslaget att verksamheten i kommunens mindre skolor ska upphöra. Då talar man dels om själva förändringen att byta skola skulle kunna skapa otrygghet för dessa elever, dels med förutsättningen att en liten skola i sig innebär trygghet för en elev i förhållande till en stor skola.

När barnen i Fogdö skola, Härads skola och Lännaskolan har blivit tillfrågade uppger flera att de har många kompisar och att det därför skulle vara tråkigt om skolan lades ner. Det finns en rädsla att inte hitta i den nya större skolan och en rädsla att bli utsatt för kränkningar. För Lännaskolan elever som redan har vissa lektioner på Åkerskolan medger att det kändes nervöst i början men att det är roligt där nu när man känner vissa elever som går där. Eleverna i Härads skola ger förslag på att dela upp klasserna så att eleverna i en årskurs är i samma korridor för att skapa trygghet. Vissa elever i Stallarholmsskolan uttrycker att det kan vara positivt för de som inte tycker om skolan eller blir utsatta då dessa elever får en ny chans på en ny skola. Eleverna i såväl Fogdö skola, Härads skola och Lännaskolan som Stallarholmsskolan uttrycker att de vill att klasserna hålls ihop så att eleverna inte splittras från sina vänner.

I de enkäter som har genomförts under vårterminen 2017 med elever i förskoleklass och grundskola årskurs 1-3 har det ställts flera frågor som kan anses härröra till barnens trygghet bland annat om elever har kompisar i skolan. I snitt har 97,7 % uppgett att de har kompisar och 2,3 % att de inte har kompisar. Där ser man att Härads skola och Finningeskolan ligger något över snittet där 3 % uppgett att de inte har kompisar medan Åkerskolan och Mariefreds skola ligger under snittet där enbart 1,2 % respektive 0,5 % har uppgett att de inte har kompisar. Frågan har också ställts om det finns vuxna på skolan som eleven kan prata med och som eleven känner sig trygg med. För Härads skola har 97 % svarat ja. Detta kan jämföras med 91 % på Finningeskolan, 96,4 % på Mariefreds skola, 96,3 % på Åkerskolan, 96 % på Vasaskolan och 98,2 % på Tosteröskolan. På frågan om eleverna känner sig trygg på rasten är det totala snittet som har svarat ja 75 %, nej 2 % samt 23 % som har svarat ibland, men inte alltid. För Härads skola har 76 % svarat ja. Detta kan jämföras med 65,5 %, på Finningeskolan, 76 % på Mariefreds skola, 70 % på Tosteröskolan, 74 % på Vasaskolan och 82 % på Åkerskolan.

Av de enkäter som har genomförts konstateras att det saknas underlag från Fogdö skola och Lännaskolan. Detta måste anses vara en brist vilket medför att analysen inte kan genomföras fullt ut. Utifrån de siffror som har redovisats ovan finns det däremot inget stöd för att elever på en mindre skola skulle vara mer trygga än elever på en större skola. Att byta till en nya skola innebär dock initialt att tryggheten rubbas när eleverna blir nya för varandra och otryggheten kommer att fortlöpa ett tag till dess eleverna har lärt känna varandra och hunnit bli mer trygga i förändringen och de nya sociala relationerna. Enbart detta innebär inte i sig att byte av skola måste undvikas. Att ha den kunskapen medför ändå att fokus på skolan initialt kommer att vara sociala aktiviteter och andra trygghetskapande åtgärder.

Stora respektive små klasser

Eftersom klasserna på Tosteröskolan, Fogdö skola och Härads skola inte har varit fyllda, kommer klasserna för dessa barn att bli större. skola. Eleverna i såväl Fogdö skola, Härads skola och Lännaskolan som Stallarholmsskolan uttrycker att det är positivt med små klasser. Särskilt med Strängnäs kommuns ungdomsråd diskuterades fördelar och nackdelar med att t.ex. ha en mindre klass med en lärare eller större klasser med två schemalagda lärare. Ungdomsrådet ansåg då att det fanns fler fördelar med det första.

En stor klass kan upplevas som en nackdel för en elev som är i behov av särskilt stöd. Fördelen med flera pedagoger är att fler elever har möjlighet att ge elev hjälp under lektionen. En större skola innebär däremot att det är lättare att fördela resurser efter behov och att upprätta en särskilt undervisningsgrupp på skolan, om ett sådant behov finns. Alla skolor får också tillgång till specialpedagogisk kompetens och kurator på plats.

I de enkäter som har genomförts under vårterminen 2017 med elever i förskoleklass och grundskola årskurs 1-3 har frågan ställts om eleven får hjälp med skolarbetet när eleven behöver det. Det totala snittet för kommunen är 82 % som har svarat ja, 17 % som har svarat ibland, men inte alltid, och 1 % som har svarat nej. Detta kan man jämföra med hur stor andel av elever har svarat ja på andra skolor i kommunen. Detta är 76 % på Finningeskolan, 88 % på Härads skola, 82 % på Karlavagnen, 86 % på Mariefreds skola, 74 % på Tosteröskolan, 82 % på Vasaskolan och 85 % på Åkerskolan. Detta tyder på att eleverna på Härads skola i större grad än andra elever upplever att de får hjälp av lärare. Härads skola hade förra läsåret väldigt små elev grupper, dvs. 16-17 elever per grupp. Om man jämför med de skolor som i högre grad har svarat ja, såsom Mariefreds skola som hade 18-25 elever per grupp och Åkerskolan som hade 20-27 elever per grupp, med skolor som elever i något lägre grad har svarat ja, såsom Finningeskolan som hade 20-23 elever per grupp och Tosteröskolan som hade 14-21 elever per grupp. Utifrån detta kan man dra slutsatsen att andelen elever som alltid upplever sig få hjälp av en lärare på lektionen inte helt och hållet är avhängigt elevantalet i klassen utan även beror på andra omständigheter.

Det förslag som har lagts fram för nämnden medför inte något ställningstagande avseende klasstorlekarna. Anledningen till att detta ändå berörts i denna analys beror på att oron kommit upp. Förändringen kommer troligtvis att innebära en mer jämn fördelning av elever över klasserna. När rektor tar ställning till huruvida klasserna ska vara små eller stora måste en bedömning göras i det enskilda fallet utifrån elevgruppen, arbets sättet och andra förutsättningar. Att en elev går i en större klass kan däremot inte i sig anses vara negativt för en elev.

Sammanfattning

Det kan sammanfattningsvis konstateras att barn under skolstrukturutredningen har fått komma till tals, dels genom att ta in synpunkter från klasser i de kommunala skolorna, dels genom att ta in synpunkter från vårdnadshavare. Dialog har också förts med ungdomsrådet i Strängnäs kommun. Att avveckla skolor skulle innebära att elever som nu går på dessa skolor kommer att få en längre resväg till och från skolan, vilket kan inskränka på deras fritid. Vid en sammanvägd bedömning är inskränkningen inte så omfattande att det skulle strida mot barnets bästa att fatta beslut om föreslagna förändringar.

4.2 Föräldrar

Konsekvenser som framkommit vid utredningen som berör föräldrar

- Skolsituationen för barnet försämras, större klasser, färre lärare
- Vardagspusslet försvåras eftersom avståndet till skola och fritids har ökat.
- Bygden överlevnad

Hur kan Strängnäs kommun mildra konsekvenserna?

Rutiner för övergångar kommer att tillämpas. Vid en flytt av elever genomförs ett överlämningsarbete mellan avlämnande och mottagande skola. Inblandad i överlämningsarbete är berörda rektorer samt ansvariga mentorer. Eleverna kommer också att få besök sin nya skola för att bekanta sig med lokaler och nya klasskamrater. Antalet lärare kommer inte att minska.

Vissa föräldrar kommer att ha större avstånd till skola och fritidshem. För dem som inte nyttjar skolskjuts eller har en fritidshemsplacering och som därmed innebär att man inte har rätt till skolskjuts, kommer det att medföra en viss påverkan i vardagen.

Strängnäs kommun är inte en glesbygdskommun, däremot är inslaget av landsbygd påtagligt. Översiktsplanen anger dessutom att 10 % av kommunens tillväxt ska ske utanför de fyra större tätorterna. Bra skolor inom rimliga avstånd är sannolikt en nyckel till en levande bygd. Strängnäs kommun kan bidra genom att ordna bästa möjliga betingelser för bra skolor för alla elever med rimliga restider till dessa.

4.3 Lärare

Konsekvenser som framkommit vid utredningen som berör lärare (och elever).

- Lärare blir övertaliga
- Ökad arbetsbelastning pga. större elevgrupper, mer mentorstid, mer föräldrakontakter
- Lokalerna är inte anpassade för större elevgrupper (ventilation, ljudmiljö, lärmiljö, antal toaletter)
- Lärares arbetstid slukas av flyttbestyr
- Intensivt arbete med överlämningar av elever till nya skolor

Hur kan Strängnäs kommun mildra konsekvenserna?

Risken för övertalighet är låg eftersom en skolstrukturförändring inte syftar till att minska antalet tjänster. Istället är syftet att samla resurser och öka möjligheten att t ex införa två-lärarsystem i klassrummen och på så sätt minska enskilda lärares arbetsbelastning samt öka lärartätheten på de kommunala skolorna. Några lärare kommer dock att behöva byta skola. Genom pågående gemensamma utvecklingssatsningar är relation skapad mellan lärare från olika skolor, vilket bedöms underlätta introduktion i ett nytt lärarlag.

Anpassningar av lokaler kommer att ske för att skapa möjligheter till inkluderande lärmiljöer. Det innefattar också kontroll av ventilation, att fullfölja den påbörjade ljudmätningen och se över toalettutrymmen.

Vid ett beslut om förändrad skolstruktur kommer en projektorganisation skapas för flytt- och lokalbehovsanpassning för att begränsa lärares och rektorers inblandning i flyttbestyr.

4.4 Rektorer

Konsekvenser som framkommit vid utredningen som berör rektorer

- Flyttbestyr
- Lokalanpassningar – byggarbetsplats
- Mer personal
- Risk för att det pedagogiska ledarskapet försvåras
- Intensivt arbete med överlämningar av elever till nya skolor
- Organisationsförändringen leder till att lärare väljer att sluta

Hur kan Strängnäs kommun mildra konsekvenserna?

Precis som för lärare kommer målsättningen vara att begränsa rektorers inblandning i det praktiska runt avveckling och flytt. Projektorganisationen som skapas för flytt- och lokalbehovsanpassning kommer ha i uppdrag att hantera detta.

En rektor kommer att ansvara för en skolenhet och inte flera som i dagsläget. Personal som i nuläget finns spridd på 11 skolor kommer att vara samlade på färre skolor. Mindre restid och färre möten av samma karaktär bedöms inte påverka förutsättningar för rektors pedagogiska ledarskap negativt.

Det finns en risk att lärare känner sig besvikna på de lagda förslagen och väljer att söka sig till annan huvudman. Att tidigt involvera lärare i att forma genomförandet av planen kan öka känslan av sammanhang motverka att man lämnar kommunen. Strängnäs kommun känner av den ökande rörligheten bland lärare. Ett argument som framförs är bristande resurser. Genom de åtgärder som kan vidtas utifrån förändringen är förhoppningen att rörligheten kommer att minska och att fler blir nöjda med sin arbetsplats.

Överlämning av elever mellan skolor är reglerat i rutiner. I detta läge kommer dock fler elever än vanligt att omfattas, vilket ställer krav på att processer startar tidigare än normalt. Det är en fördel om lärare i så hög grad som möjligt kan följa sina elever till nya skolan.

4.5 Angränsande skolformer (förskola, central särskilda undervisningsgrupp, särskola)

Konsekvenser som framkommit vid utredningen som berör angränsande skolformer

- Påverkan på samarbetet med förskolan
- Påverkan på samarbetet med särskolan
- Påverkan på den särskilda undervisningsgruppen Bryggan

Hur kan Strängnäs kommun mildra konsekvenserna?

Samarbetet mellan förskolan och grundskolan är centralt för att forma en pedagogisk kontinuitet. På övergripande nivå bedöms inte samarbetet påverkas negativt. Vid de platser där förskolan och grundskolan funnits i angränsande lokaler och haft gemensamma aktiviteter kommer de få svårare att upprätthållas. Alla förskolor har dock inte grundskolor i direkt anslutning till sina lokaler, men där har olika former av samarbete utvecklats, vilket också kommer kunna gälla i framtiden. Bedömning blir därför att påverkan på lokal nivå inte kommer att försämrats totalt sett.

I arbetet med lokalkostnader har behov av några smärre hyresjusteringar konstaterats vilket kommer att innebära en något höjd lokalhyra för förskolan.

Grundsärskolan är samlokaliserad med Tosteröskolan. Lokalerna är anpassade för verksamheten och en flytt är inte önskvärd. Samarbetet med grundskolan påverkas, men blir inte omöjligt. Rektor vid särskolan ser möjlighet i att utöka samarbetet med förskolan, samt att i övrigt skapa gemensamma aktiviteter med Karinslundsskolan.

Bryggan är inte en resursskola utan en centralt placerad särskild undervisningsgrupp. Bryggan är under reformering sedan tidigare och elever slussas ut till förmån för elever med större stödbehov. Kommuner har tidigare inte fått driva resursskolor utifrån Skolinspektionens tolkning av lagen. Detta har sedan en tid tillbaks konstaterats av högre rättsinstans vara en felaktig tolkning. I Strängnäs kommun pågår ett arbete mellan skola och socialtjänst inom ”Tidiga insatser” som prövar en modell där elever med extraordinära behov kan få en fungerande skolgång. Erfarenheter från det arbetet kommer ligga till grund för hur stödet till elever med störst behov ska formas, lokalt på skolor men också centralt i grundskolan.

4.6 Lokaler som lämnas av grundskolan

Konsekvenser som framkommit vid utredningen som berör lokaler som lämnas av grundskolan.

- Detaljplanen medger inte annat än skolverksamhet

- Byggnader är K- märkta
- Kommunen har ändå hyreskostnader

Hur kan Strängnäs kommun mildra konsekvenserna?

Om en detaljplan anger att viss mark är avsedd för t ex skolverksamhet, ska det förstås ur ett brett perspektiv. Det kan gälla allt från förskola till vuxenutbildning och omfatta ledning, administration, undervisning och stöd. En detaljplan kan också ändras för att öppna för annan användning av mark.

K-märkta byggnader kan ha begränsningar i olika omfattning. När det t ex gäller Härads skolbyggnad har den begränsningar exteriört. Det gör att ändringar i fastigheten enbart kan göras inomhus.

Strängnäs kommun och Strängnäs fastighets AB har ett ramavtal som reglerar förhållandet mellan parterna avseende lokaler. SFAB kommer att aktivt söka andra hyresgäster både inom den kommunala verksamheten och externt för att hela tiden söka efter bästa möjliga lösning för båda parterna.

4.7 Fristående skolor

Konsekvenser som framkommit vid utredningen som berör fristående skolor

- Lokalkompensationen kommer att minska
- Nya friskolor kommer etablera sig och påverka skolstrukturen och övriga friskolor

Hur kan Strängnäs kommun mildra konsekvenserna?

En minskad kompensation för lokalkostnader i elevpengen kommer att följas av en ökad andel i elevpengen som går till utbildningens genomförande. Denna kommer också komma fristående skolor till del.

Strängnäs kommun har nästan 40 % av eleverna i grundskolan hos fristående skolor. Det är bland de högsta siffror som finns i riket. Skolinspektion är de som fattar beslut om tillstånd för att få starta en fristående skola. En av de faktorer de väger in är vilken påverkan det har på kommunens skolstruktur. Det är inte självklart att Skolinspektionen skulle medge tillstånd efter en sådan ingripande förändring som detta förslag innebär.

Fler friskolor skulle innebära en konkurrenssituation även för de befintliga friskolorna. Det är inte troligt att elevunderlaget skulle påverkas för dessa.

4.8 Inkluderande lärmiljö

Konsekvenser som framkommit vid utredningen som berör inkluderande lärmiljö

- Rapporten handlar inte om inkluderande lärmiljö
- Lokalytor kommer inte medge inkludering

Hur kan Strängnäs kommun mildra konsekvenserna?

Det har framkommit kommentarer och frågor om huruvida barn- och utbildningsnämnden vet vad en inkluderande lärmiljö är. Det finns också frågor om huruvida rapporten handlar om det.

Sveriges kommuner och landsting (SKL) konstaterar att för att alla elever ska nå sin fulla potential behöver skolans lärmiljöer vara inkluderande. Ett *synsätt* som bidrar till att skolan som organisation bättre möter elevers olikheter. Inkludering innebär att det är sammanhanget som ska anpassas efter individernas behov. SKL har utgått från forskning och den tolkning av inkludering som Ifous använder.

Inkludering innebär att:

- Skolan möter varje individ utifrån dess behov och anpassar sig efter eleverna – inte tvärtom
- Alla elever är delaktiga i ett sammanhang och att de får möjlighet att utvecklas utifrån sina förutsättningar
- Elevernas olikheter är en tillgång i undervisningen och för lärandet
- Skolan erbjuder olika lärmiljöer för olika behov hos olika elever
- Inkluderande lärmiljöer främjar alla elevers utveckling såväl social som kunskapsmässigt.

Skolans lärmiljöer är en kombination av fysiska, pedagogiska och psykosociala dimensioner. De varierar beroende på behov på individ-, grupp och organisationsnivå

FoU-programmet Inkluderande lärmiljöer startade 2012. Tolv kommuner medverkade med sammanlagt 31 skolor. Syftet var att främja utvecklingen av inkluderande lärmiljöer, öka kunskaperna på både skol- och huvudmannanivå samt genom forskning bidra till att stärka den samlade kunskapen om inkluderande lärmiljöer.

Erfarenheter från detta forskningsprogram har samlats i tre rapporter.

I skolutvecklingsprogram 2023 fångas dessa rapporter upp.

I lokalfunktionsprogrammet som föreslås i rapporten kommer den fysiska miljön hanteras.

Att skapa inkluderande lärmiljöer sker inte genom ett beslut vid ett tillfälle. Det kommer att ske över tid startar genom ställningstagande om skolstruktur för en inkluderande lärmiljö.

Synpunkter från Strängnäs kommuns ungdomsråd om Skolstrukturutredningen

Mötesanteckningar den 27 september 2017

Närvarande: Kevin Sandberg Karinslund, Adam Alnweihi Paulinska, Moa Nowakowski Europaskolan, Hilda Gustafsson, Sigrid Johansson, Charlotte Noreen och Emilia Åkerman Roggeskolan, Ella Baltatzis, Asken.

Samtliga elever utom en har erfarenheter av att gå i kommunala skolor.

- **Mindre/större klasser**

Från åk 7-9 kan eleverna gärna blanda sig i ämnesgrupper, så man lär känna fler på skolan. Det är viktigt att yngre barn får vara i samma klass, så de lär känna varandra bra.

Små klasser/grupper är bättre så alla får hjälp. Det är inte antalet lärare som avgör utan vilken respekt läraren har i klassen.

För åk F-5 kan det vara en fördel med en större klass, så de lär sig att vara sociala. Det är bra med samma lärare, som lär känna eleverna.

Många lärare är för milda, det behövs att de reagerar mer på elever som inte sköter sig.

- **Indelning i årskurser på skolorna**

Fördelen med att ha indelningen F-6 är att då är eleverna trygga när de får betyg för första gången.

Åk 7-9 behöver flytta till en annan skola, då känner man sig stor och vill byta.

Indelningen F-9 kan vara bra om skolan använder samma pedagogik och man lär känna många på skolan.

Nackdelen är att det kan vara slitsamt att ständigt umgås med samma elever, om det inte funkar med relationerna.

F-5 och 6-9 har en fördel med att alla elever är i samma sits. F-5 har inte betyg utan de kommer i åk 6.

Ingen hade synpunkter på uppdelningen F-3/4-9

Ett annat förslag som diskuterades var att slå ihop alla skolor till en enda. Då lär man känna väldigt många elever och lärare kan jobba mer i grupper och byta av varandra.

Nackdelen är om det blir för stort, det kan vara folk överallt.

- **Landsbygdsskolor**

Det är tryggt för små barn att gå på en liten skola. Det måste finnas valfrihet men det behöver inte finnas tre landsbygdsskolor i kommunen.

Lägg ner landsbygdsskolorna, som elev får man mer erfarenhet av att gå i större klasser.

Det är fint och bra med en skolmiljö i naturen, men vad är det för mening om det är få elever som går där?

Ett förslag är att göra en enda "landsbygdsskola" som kan ligga lite mer centralt, så valfriheten finns.

"Landsbygd" kan vara Tosteröskolan. Begreppet betyder olika beroende på var man kommer ifrån. En av ledamöterna kom från Stockholm och tyckte Karinslund var landsbygd.

Det är inte värt att lägga pengar på några få barn som har en fin skolmiljö, prioriteten är vad barnen lär sig.

Det går inte att få alla nöjda, skolan måste vara för de flesta och se helheten, Att en skola läggs ner betyder inte död åt landsbygden, lekplatsen kan ju finnas kvar. Kanske kan lokalerna användas till nåt annat för de som bor där.

Det är bra med miljöombyte för den som bor på landet, positivt att få komma centralt.

Det viktigaste är inte hur många elever det är på en skola utan att det viktigaste är att utbildningen är bra.

- **Bra lärmiljö för stökiga elever**

Diskussionen återknöt till synpunkterna från den första punkten mindre eller större klasser. Det finns en bra erfarenhet från Roggeskolan där klasser som inte fungerat har delats upp i mindre grupper.

Vissa elever vill inte ha hjälp, det funkar inte med insatser då.

En gemensam synpunkt var att stökiga elever bör gå i speciella klasser.

Men det är bättre med en assistent än att störa alla. Det är viktigt med konsekvenser för den som stör.

Lärarytbildningen måste bli bättre på att lära ut hur man hanterar detta.

Antecknat av Helena Edvinsson

Synpunkter från elever Fogdö skola 14 nov 2017

Elevrådet

Sammanfattning: Barnen är oroliga över att åka buss.

Små klasser är bra, lättare att lära känna varandra än d stora skolor är det så många.

Lättare att känna igen alla på en liten skola.

Skogen är bra, i stan finns det knappt några skogar. Halva skolgården är skogen.

Använder skogen i undervisningen letar efter småkryp i skogen.

Förskoleklass är kul, lägga mönster

Bra med bestämda platser i maten, inte pratar så mycket för att kanske inte sitter bredvid den som man brukar prata med.

Bra med utrymme utomhus så man kan bygga kojor.

Dåligt med Fogdö är en liten klätterställning.

Lägga ner

Inte åka buss så långt, bor redan långt bort. Tycker inte om att åka buss, vill inte att någon ska sitta bredvid, är lite blyg. Kanske missar att kliva av.

Inte kul med buss, nådde inte stoppknappen och fick säga till.

Tycker inte om att åka buss. Bättre om det är nån man känner som sitter bredvid.

Åka till badhuset är ok, inte trycka på stoppknappen då. Läskigt med

stoppknappen, sätter sig så att man når, sen kanske nån sätter sig bredvid så når man inte ändå.

Oroligt med stoppknappen, kanske trycker för tidigt eller för sent. Oroligt om man måste byta buss. Ibland får man vänta länge, blir alldeles iskall.

Läskigt att åka buss. Nån kan komma och sätt sig bredvid som stora killar eller så.

Om mobilen har slut på batterier i bussen och man blir rädd om nån kommer och sätter sig bredvid, då kan man inte ringa någon förälder.

Bara bra att åka buss om nån som man känner är med.

De som åker bus varje dag tycker inte det är läskigt.

Skolor som ha klasser 4-9 läskigt för det är stora klasser och barn som man inte känner.

Alla andra skolor med åk 4-9 blir man rädd för andra barn som kan göra dumma saker.

Tråkigt att gå på en annan skola, lättare här där det är lätt att hitta. Kanske inte hittar fröken på en stor skola.

Kan gå till fel klassrum om det är klasser ändå upp till åk 9.

Små lekplatser på stora skolor.

Fogdö skolan kan bli en lekpark om den läggs ner.

Trygghet

Privatrum på bussen, privata säten så man kan sitta själv. Olika varianter av säten.

Uttag för laddare på bussen.

Ny skola, kolla om någon kompis ska börja på samma skola, bra om det är någon man känner som redan går där.

Namnskyltar så man vet vad alla heter.

Mer leksaker om de måste flytta till nya skolor.

Stallarholmen 15 november 2017

Elevrådet

De som bor långt ifrån redan, får en väldigt lång skolväg.
 Längre busstider, man borde satsa mer pengar på bussar i så fall.
 Ändra busstiderna, bussarna kan bli fullare.
 Alla klasser kan bli splittrade, man måste lära känna många nya.
 Kan påverka slutbetygen om man byter skola
 Vänja sig vid en omplacering, inte det som är fokus i 7 an
 Oroliga för att sitta länge på bussen, långa restider
 Aktiviteterna på fritiden sker mest i Strängnäs eller Eskilstuna, för de som inte gör nåt i Stallarholmen.
 Knöligt att släpa ombyten om man går i Strängnäs och har aktivitet där.
 Träningen kanske börjar senare på kvällen och man vill inte sitta i Strängnäs och vänta.
 Förslag på att placera en ny paviljong på skolgården i stället, för högstadiets elever.

Stallarholmen växer nu, varför lägga ner högstadiet.
 Byta skola, börja om på nytt, svårt att få inflytande och komma in i rutinerna

Om förslaget går igenom:

Splittra inte klasserna

Större bussar

Lärarna måste välja själva vilken skola de ska jobba på, inte placeras.

Små klasser är bättre

Några elever är positiva, de gillar inte skolan

Bra- om man är utsatt kan man få en ny chans på en ny skola.

Bra med behöriga lärare i större skolor

Synpunkter Länna 16 nov 2017 klass 2-3
En förälder var närvarande, samtliga lärare.

Barnen har inte diskuterat förslaget om nedläggning av skolan tidigare. Personalens inställning är att inte oroa barnen utan att de ska gå till skolan och vara trygga, ha en bra lärmiljö.

Vad är bra med er skola?

Bra i skolan, lär sig saker
 Jätteroligt, man träffar nya vänner
 Spela fotboll basket och vara i skogen
 Mycket mer frihet än andra skolor, man kan röra sig mer
 En skog att leka i, många saker att leka med
 Snöplogen gör högar på vintern, kan göra snökojor
 Roligt för man har alltid nån att leka med på rasterna
 Göra experiment i klassen
 Lever bra och lära sig hur man ska skriva för att börja jobba sen som vuxen
 Alla är vänner med alla, liten skola, ingen är utanför
 Alla har en kompis att leka med, kan springa i skogen
 Liten by, bra med skola här så man har nära till skolan
 Har frihet, kan vara i skogen, på fotbollsplanen och klättra
 Fick snabbt vänner när man börjar som ny, först väldigt blyg, sen frågade alla en massa saker och sen kunde vi leka
 Bra att köra basket
 Efter skolan kan man cykla och leka
 Kan göra mycket saker lära sig mycket jobbar med olika saker
 Naturen är bra, finns skogen, vill bygga kojor och då finns det mycket material.
 Finns så mycket man kan leka med, stor skolgård

Om att åka buss till Åker tillsammans med lärare

Åker till slöjd och matte, engelska, bad.
 Bra att åka i Åker, känner redan några barn där som gått i Länna,
 Lite nervöst ibland för man känner inte så många
 Roligt att vara där, lite nervöst i början innan man känt igen sig. Sen leka kull
 Barnen från Åker frågar om de är från Länna, det är kul
 Jättebra med buss, man kan prata med en kompis hela tiden
 Att åka buss när man sitter med sina kompisar, då blir man inte lika rädd när man kommer fram
 Bra men ibland sitter killar längst bak som skriker och har fötterna på sätet.
 Åker redan buss till skolan, inte spännande att åka mer buss
 Ibland mycket prat på bussen,
 Kan spela fia om man sitter på fyr-platserna
 Man ser mycket när man åker buss, kan också bli rädd att man krockar

Om att åka buss utan vuxen

Om man är jättetrött så kanske man vill sova, störande med kaxiga killar.

Blev hotad av nån stor kille på bussen

Kaos om ingen vuxen åker med

Ingen kommer att ha bälten

Lännabarnen kan bli rädda för de andra barnen

Några kommer att skrika ännu högre, använda fula ord om ingen vuxen är med

Alla kan bli räddare, kan bli slagsmål i bussen

Kanske nån blir mobbad om man är själv

Kan sitta bredvid större syskon

I Åker, några brottades när fröken hade gått (exempel på vad som händer när ingen vuxen finns med)

Killar som kan retas

Storasyskon i Åker, känner sig mer trygg om det finns ett syskon på skolan om nån är elak

Tråkigt att fröknar måste säga till flera barn som bråkar på fritids

Synpunkter Härad 16 nov 2017, representanter för åk 2-3 En förälder deltog

Samtliga barn har skrivit ner vad de tycker om förslaget, som bifogas.

Fsk barn är för små att åka buss

Skolan är nära för de som bor i Härad
Alla är snälla
Enklare att få kompisar i mindre skolor
Behöver inte åka buss, bor nära
Gillar skolan och vill att den ska vara kvar

Läskigt att åka buss själv
Rykten om en man som åker med en vit skåpbil, som många är rädda för
Nervös att åka buss om det kommer någon och sitter bredvid

De som redan slutat skolan och går i Strängnäs, missade bussen för den var full så de kom för sent
Pratat länge om att skolan ska läggas ner, känner oro för det
Hade inte många kompisar i början, nu många kompisar och trivs och vill inte lämna skolan.
Kul med så många roliga saker i skolan.
Så många roliga minnen
I början kändes det som om alla var elaka i skolan, nu många fler vänner
Roliga leksaker i skolan och en massa kompisar
Roligt för man får göra många slags saker.
Vill inte lämna sin vän
Skönare med större skolgård, som det finns här
Har kommunens största skolgård, rädd att bli mobbad i andra skolor där man inte känner nån.
Börja på en annan skola helt själv, rädd att bli mobbad
Många andra kan vara elaka på andra skolor, när de är större
Skönt att göra mycket olika saker på stor skolgård, kunde göra en brännbolls bana på gården
Många snälla vänner på skolan
Massor med roliga kompisar som man kan leka med jättemycket.

Tråkigt att lämna vänner
Om man inte har vänner, ingen man känner, så är det oroligt att åka buss
Jobbigt, om småsyskonen ska lämnas först och sen kanske föräldrar kommer för sent till jobbet om de ska skjutsa till skolan eller bussen.
Svårt att hålla koll på alla som ska lämnas i familjen, ett problem

STRÄNGNÄS KOMMUN

Vill inte åka buss till en annan skola
 Vill gå på skola med kompis
 Läskigt med buss och orolig för nån elak vuxen, om inte föräldrar har tid skjutsa
 Småsyskonen, svårt att veta hur det ska gå för dem i förskolan
 Mattanterna är så snälla
 Oroligt att fröknarna slutar
 Inte lämna alla kompisar, nu känner man alla
 Rädd förut att sitta bredvid de man inte känner
 Gillar att sitta vid bordet i klassrummet med vänner och göra bra saker
 Får hjälp när man behöver för det är mindre elever i klassen
 Fler fröknar och lite barn, man får hjälp
 Kommer att vara rädd om man börjar på en ny skola själva
 Tänk om bussen blir full

Trygghet

Nödtelefon
 Nån med sig som sitter bredvid
 Åker buss med kompisar
 Alla barn i Härad åker i en egen buss, åker med kompisar
 Extra lång buss, så det inte blir fullt
 Trevlig busschaufför
 Stoppknapp som funkar
 Nödluckor så man kan gå ut
 Nödtelefon om man missar bussen, så man kan ringa
 Värme i busskurer, speciellt på vintern

Dela upp skolan i olika klasser, en halva med åk 4 i en korridor, har klassrum för sig själva
 Har alltid en kompis med sig som man känner, för att inte bli mobbad

Handläggare

Evelina Fransson
Tel. 0152-290 32

Svar på oppositionens frågor avseende skolstruktur för inkluderande lärmiljö

1. Vilken lärartäthet (angivet i antal elever/lärare) förväntas uppnås i de olika kommunala skolorna efter omorganisationen jämfört med idag?
Lärartjänsterna kopplade till klasserna kommer att flyttas tillsammans med klasserna, i syfte att bevara den pedagogiska kontinuiteten. Det gör att det initialt kommer vara ungefär samma lärartäthet efter flytten som det är i dag.

I ett senare skede kommer medel som om disponeras från lokalkostnader användas för att öka lärartätheten. Det är svårt att på förhand ge en siffra, eftersom beslutet att anställa ytterligare lärare ligger hos rektorn och påverkas även av skolvalet. Alternativet till att utöka antalet lärare är att exempelvis utöka elevhälsans resurser i syfte att stärka det förebyggande och främjande arbetet.

2. Hur förväntas klasstorlekarna (angivet i antal elever/klass) påverkas i de olika kommunala skolorna efter omorganisationen jämfört med idag?
Föreslagen skolstrukturförändring innebär i sig inte något ställningstagande avseende klasstorlekarna. När rektor tar ställning till huruvida klasserna ska vara små eller stora måste en bedömning göras i det enskilda fallet utifrån elevgruppens behov, arbetssättet och andra förutsättningar.

I syfte att bevara den pedagogiska kontinuiteten kommer klasserna att hållas ihop vid flytten, med undantag för de klasser där undervisningen bedrivs i åldersblandade grupper, där årskursindelade klasser kommer att bildas.

Tabellen nedan visar hur blivande årskurser på Karinslundsskolan skulle kunna se ut. Siffrorna utgår från nuvarande elevantal på skolorna. Antalet barn i förskoleklass är ett antagande utifrån nuvarande nivåer. Rektor avgör hur detta delas i klasser per årskurs eller på annat sätt i mindre undervisningsgrupper.

Skola	Fsk-klass	Åk 1	Åk 2	Åk 3	S:A
Härad	7	7	7	8	29
Fogdö	12	10	15	11	48
Tosterö	12	6	19	13	50
Summa	31	23	41	32	127

På motsvarande sätt kommer elever flyttas från Lännaskolan till Åkerskolan, samt klasser från Stallarholmsskolans årskurs 7-9 respektive Karinsslundskolans årskurs 7-9 flyttas till mottagande skola och bilda en ytterligare parallellklass.

3. Hur ska det säkras att särskolans elever får möjlighet till spontan social interaktion med grundskolans elever i samma ålder under exempelvis raster och måltider?

Att prioritera handlar om att sätta något före något annat. Förslag 2 i skolstrukturutredningen för inkluderande lärmiljö prioriterar att skapa en inkluderande lärmiljö för grundskolan, före den spontana interaktionen mellan skolformerna grundskola och särskola. Detta är möjligt då särskolans ordinarie verksamhet inte påverkas. Den sociala interaktionen i vardagen kommer främst att ske med förskolans äldre barn. Utöver det planerar särskolans rektor att särskolans elever ska interagera med jämnåriga grundskoleelever på friluftsdagar och genom aktiviteter vid utomhuspedagogik och temaarbeten.

4. Förslaget skapar en obalans i stadiindelningen i kommunen (F-3, F-6, 4-9 och F-9). Hur bedöms detta påverka skolvalsprocessen och friskolornas organisering?

Skolval sker till årskurs 1 och 4 idag, och kommer kompletteras med årskurs 7. För blivande elever i årskurs 7 kommer det finnas platser vid Paulinska skolan och Mariefredsskolan, samt vid övriga skolor utifrån aktuellt läge vid skolvalets genomförande. I övriga årskurser sker skolbyte om så önskas. Förslaget innebär en viss begränsning i val av skola när det sker inför årskurs 7 jämfört med val inför årskurs 4.

Förslaget bedöms inte påverka friskolornas organisering. Friskolorna bestämmer själva över sin organisation och i praktiken intar de sin volym i och med att valet görs till de lägsta årskurserna. Efter det kompletterar de enbart med elever när luckor uppstår.

5. Hur påverkas de kommunala skolorna (avseende ekonomi och lokalutnyttjande) om friskolorna tvingas anpassa/utöka sin stadiindelning? Ingen friskola tvingas anpassa/utöka sin stadiindelning då de har kö till sina platser och har intagit sin tänkta organisation redan.

Skulle en friskola etableras eller en befintlig friskola utöka antalet elever de tar emot så kommer det leda till en konkurrens om elever, där antalet platser överträffar behovet. Då kommer både kommunala och fristående skolor påverkas.

6. Hur kommer varje enskild friskolas totala verksamhetsbudget (ersättningen från kommunen) påverkas (angivet i kronor) jämfört med före omorganisationen förutsatt att de bibehåller samma elevantal och stadieindelning som idag?

Tabellen nedan visar hur elevpengen kommer att förändras efter omorganisationen. Prognosen utgår från att 2 800 tkr av de minskade hyreskompensationen kvarstannar under kostnadsposten undervisning, samt att 4 660 tkr i minskade hyror går till det socioekonomiska bidraget av elevpengen.

	Summa elevpeng 2017 Tkr	Förändring elevpeng 2018 Tkr
Karlavagnen	13 796	- 105
Montessori	31 708	- 255
Asken	25 646	- 269
Rogge	30 749	- 224
Gripsholm	37 679	- 383
S:A fristående	139 598	- 1 236

Förändringen mellan 2017 och 2018 är mindre än 1 % för de fristående skolorna sammantaget.

7. Vilka specifika lokalomställningar behöver göras på respektive mottagande skola för att säkerställa en tillfredsställande miljö för personal och elever? Fastställandet av vilka lokalomställningar som behöver göras med anledningen av omorganisationen kan inte ske innan skolvalet avslutas. Nedan presenteras en bedömning som utgår från att endast en mindre förändring utöver förslag 2 kommer att ske efter skolvalet.

Mariefredsskolan

Åk 7-9 utökas i befintlig byggnad. För det krävs att delar av mellanstadiet flyttar till andra lokaler.

- Rastaktiverande utrustning som ex. volleybollplan, fler basketkorgar.
- Hyra för 1-2 fastigheter på skolan som i dag står i malpåse för åk 4.

Paulinska skolan

Vid utökning med tre klasser kan fritids, bild och teknik flyttas till markplanet. Ett hemklassrum frigörs i nuvarande bildsal och ett hemklassrum i fritidshemmets lokaler. Teknik bedrivs i nuläget i en hemkunskapssal. Klassrummet vid Paulinska salen tas i anspråk och blir ett hemklassrum.

- Förbättra ventilation och några mellanväggar i markplanet.
- Se över toaletsituationen vid de ”nya” hemklassrummen vid nuvarande fritids och bildsal.

- Elevernas ”uppehållsrum – café” behöver bli större. Biblioteket flyttas för att utöka denna yta.
- Personalrum måste färdigställas
- Grupprum till elever i behov av stöd.

Karinslundsskolan

Karinslundsskolan har stora klassrum, som är möjliga att möblera på olika sätt i samma rum.

- 6 st mellanväggar i klassrummen
- 1 st enkel scenbyggnad i ljushall
- Rivning/demontering av en kemisal (dragskåp, vatten mm) som återställs till klassrum
- Ommålning/ytfinish genom omprioritering av underhållsplanen
- Torkskåp och installation, för våta kläder, F-3
- Flytt och inredning av bibliotek/lärstudio

Åkerskolan

Antalet förskoleklasser ökar och fler klassrum behövs. Troligen kommer salar i anslutning till biblioteket att behöva tas i anspråk. Detta beror inte bara på att Lännaskolans elever flyttas in i Åkerskolan utan på en generell ökning av antalet elever och klasser. Inga särskilda byggnadstekniska ingrepp behövs.

Stallarholmsskolan

- En NO-sal tas bort, och det klassrum som frigörs behöver fräschas upp (ytskikt och ev pluggning av vatten och ventilation etc.).
- Ytskikt behöver fräschas upp genomgående i vita huset.
- Del av skolgården behöver ställas om (”flyttas”), så att den hamnar mellan röda och vita husen.
- Torkskåp behöver installeras och kopplas in.

8. Hur stora blir de totala lokalomställningskostnaderna och hur påverkar omställningarna hyresnivån för respektive mottagande skola?

Lokalomställningskostnaden baseras på samma antagande som inför fråga 7. En osäkerhet är vad som blir nya investeringskostnader för kommunen kontra löpande underhåll som kommer att prioriteras om av SFAB.

Bedömning är kostnader runt 3 000 tkr. Dessa kommer att skrivas av på ca 10 år, vilket medför 300 tkr i ökad hyra. Sammantaget innebär det att en årlig hyresminskning på 5 000 tkr som under en 10-årsperiod ackumuleras till 50 mkr till en kostnad av 3 000 tkr under perioden.

9. Vilket underlag finns för den uppskattade kostnaden för abonnerade bussar?

Den uppskattade kostnaden om 700 tkr för Fogdö skola och 700 tkr för Härads skola har tagits fram med hjälp av Bergkvarabuss. Kostnaden är beräknad utifrån

att en buss kör totalt 50 km per dag (25 km på förmiddagen och 25 km på eftermiddagen) i 178 skoldagar.

10. I vilken utsträckning kommer skolskjuts i form av taxi att behöva utökas och hur påverkar det totalkostnaden för skolskjuts?

Taxi beviljas om avståndet mellan bostaden och busshållplatsen är längre än 2 km (årskurs F-3). Taxi beviljas också om tiden mellan den sista lektionen och bussens avgång från närmsta hållplats överstiger 60 minuter (årskurs F-3).

Taxi kan i undantagsfall beviljas till och från busshållplats. Bedömningen görs utifrån vad som är mest praktiskt och ekonomiskt. Har taxi andra elever som ska skjutas ända fram till skolan så är det mer fördelaktigt om man åker med hela vägen. Taxin kostar per kilometer inte hur många elever som åker med i taxin.

Ökade taxikostnader ingår i de 895 tkr som är beräknade utifrån fler skolkort vilket redovisats i utredningen. Taxikostnaderna bedöms utgöra runt 100 tkr.

11. Hur ska en säker skolväg tryggas för samtliga, men framför allt eleverna i åk F-3?

Det finns barn i åk F-3 som har skolskjuts idag.

Barn- och utbildningsnämnden har i sina riktlinjer för skolskjuts beskrivit att bussbyte inte ska ske för elever i årskurs F-3. När nämnden fattar ett beslut om skolskjuts så tar nämnden dessutom hänsyn till trafikförhållandena. Bedöms vägen till skolan inte vara säker så kan ett barn beviljas skolskjuts även om färdvägens längd inte uppfyller avståndsgränserna. Detta gäller för alla barn i kommunen, oavsett var de bor.

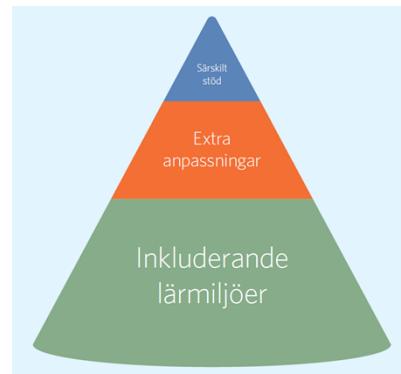
12. Hur mycket beräknas det totala stödet (angivet i kronor) till barn med särskilda behov kunna ökas efter omorganisationen jämfört med idag?

Minskade hyror och medföljande minskad hyreskompensation ger ca 7 400 tkr att flytta till andra delar av elevpengen. Därutöver kommer 16 900 tkr i elevpeng flyttas till kvarvarande skolor.

Detta kommer att stabilisera organisationen och göra det möjligt för rektor att planera för en organisation som möter elevernas behov på ett annat sätt än vad som är möjligt i dag, när den befintliga budgetramen leder till kortsiktiga lösningar.

Tanken är inte att det är just det särskilda stödet som ska öka, utan att det i utgångsläget ska vara möjligt att möta behovet hos flertalet elever. En planerad verksamhet som möter elevernas behov är basen för en inkluderande lärmiljö.

SKL beskriver det i en bild av en pyramid där en väl fungerande bas, ger mindre behov av extra anpassning och än mindre särskilt stöd. Det förväntas ledatill att elever når fler och högre betyg.

13. Hur mycket beräknas själva omorganisationen kosta i form av merarbete och ökade utgifter?

Inför nästa läsår kommer det bli självklart större förändringar än normalt, men det är viktigt att ha klart för sig att förändringar alltid sker mellan läsår. Detta gäller både elev- och personalflyttningar. Inte minst de sistnämnda har ökat på senare tid genom lärarbristen i riket. En flyttgeneral och pack- och flyttgrupp kommer att tas i anspråk så att ordinarie personal inte ska fokusera på flytten. Bedömningen är att detta kommer att medföra engångskostnader mellan 500 tkr och 800 tkr.

14. Hur stora ekonomiska resurser beräknas omfördelas från lokaler till pedagogisk verksamhet efter avräkning av kostnader för lokalomställning och ökade kostnader för skolskjuts (angivet i kronor per år).

Lokalomställningskostnaderna uppskattas i dagsläget uppgå till 300 tkr i hyresökning. Kostnaderna för skolskjuts beräknas öka med 1 500-2 000 tkr. Summan av de resurser som kommer kunna omfördelas från lokaler till pedagogisk verksamhet uppgår då till 5 100-5 600 tkr per år.

15. Hur kommer friskolornas ekonomi påverkas när "de medel som utgör minskade lokalkostnader i sin helhet ska användas till att öka den socioekonomiska omfördelningen i grundskolan"?

Se tabellen i fråga 6.

16. Vilken kvalitet bedöms lärmiljön ha på varje enskild landsbygdsskola (Länna, Fogdö och Härad) idag?

Skolstrukturutredningen för inkluderande lärmiljö har utgått från frågeställningen *hur vi kan skapa den allra bästa skolan för alla elever i Strängnäs kommun*. Utredningen har, i linje med det sju-åriga skolutvecklingsprogrammet, tittat framåt snarare än att värdera kvalitén på nuvarande lärmiljöer.

Skolutvecklingsprogrammet och de aktiviteter som startats inom ramen för programmet syftar till att kommunens skolor ska ha lärmiljöer som är tillgängliga för alla barn oavsett behov och som kan ge stimulans och stöd så att alla ska nå målen i läroplanen.

17. Hur ser resultatet ut av en fördjupad barnkonsekvensanalys som är utförd i enlighet med rekommendationerna från Skolverket?

Skolverket har inte några rekommendationer för hur en "fördjupad barnkonsekvensanalys" ska göras. På sin webbplats hänvisar Skolverket till Barnombudsmannens faktablad om barnkonsekvensanalyser. Utöver det har Skolverket två stycken mallar för barnkonsekvensanalyser (en för huvudmannen och en för förskolechefen). Dessa mallar kan närmast jämföras med kommunens barnchecklista, och skulle enbart mallen ha följts skulle troligen en ordentlig barnkonsekvensanalys inte ha gjorts. Enligt kommunens egna riktlinjer innebär en barnkonsekvensanalys mer än att bara konstatera vilka konsekvenser ett beslut kan få för barn (som förskolechefen i exemplet tagit reda på i dialog med personalen) och om barnets bästa måste ge vika för andra intressen.

Den barnkonsekvensanalys som genomförts har gjorts enligt kommunens egna riktlinjer. Dessa riktlinjer bygger i sin tur på Barnombudsmannens information om barnkonsekvensanalyser.

18. Hur ser förutsättningarna ut för en försäljning av de lokaler barn- och utbildningsnämnden lämnar ut? Särskilt med beaktande av att förskolor respektive särskolan avses vara kvar i samma/angränsande fastigheter? Att kommunen fortsätter att hyra delar av fastigheter som säljs ger köparen en intäkt/avkastning som kan förenkla försäljningen. Jämför med Selaöhemmet där försäljningen klart underlättades av ett befintligt kontrakt för delar av fastigheten.

19. Vilket marknadsvärde får nämnda fastigheter vid en oberoende värdering? SFAB har med hjälp av ett oberoende värderingsföretag värderat fastigheterna. Värdet för samtliga fastigheter ligger över bokförda värden.

20. Hur ser förutsättningarna ut för en uthyrning (till extern part) av de lokaler barn- och utbildningsnämnden lämnar? Särskilt med beaktande av att förskolor respektive särskolan avses vara kvar i samma/angränsande fastigheter. SFAB bedömer att det är en tillgång att kommunen är kvar i vissa av lokalerna. Då detta ger en intäkt för köparen.

21. Vilken hyra bedömer kommunens fastighetsbolag SFAB att de kan få in totalt från extern part för nämnda lokaler? SFAB har gjort bedömningen att de minst kan ta ut en hyra som motsvarar den kommunen betalar idag.

22. Hur ser den ekonomiska nettoeffekten av förslaget ut för kommunen om de tomställda lokalerna inte kan hyras ut eller säljas, till extern part? Kommunens utgångspunkt är att SFAB säljer eller hyr ut. Om berörda grundskolor tomställs utan hyresgäster beräknas förlusten av driftnetto uppgå till ca 1 300 tkr per år totalt för SFAB.

23. Vilka konsekvenser får förslaget för attraktionskraften i berörda orter?
Det är omöjligt att säga vilka konsekvenser förslaget får för attraktionskraften i orterna.

Skolstrukturutredningen med den genomförda barnkonsekvensanalysen pekar på att alla barns rätt till utbildning får gå före de vuxnas intresse av att det ska finnas en skola på landsbygden.

24. Hur stora klimatutsläpp beräknas det ökade transportbehovet generera?
Linjetrafiken behöver sannolikt utökas med en tur på morgonen och en tur på eftermiddagen mellan Fogdö och Karinslundsskolan och mellan Härads och Karinslundsskolan. I Länna och Tosterö är bedömningen att eleverna ryms i befintlig linjetrafik. Eleverna i åk 7-9 på Stallarholmsskolan anvisas Mariefreds skola men kan även välja skolor i t.ex. Strängnäs. Bedömningen är att linjetrafiken till Mariefred och Strängnäs kommer att påverkas.

Linjetrafiken i Strängnäs kommun och även Strängnäs Taxi kör idag enbart med fossilfria bränslen vilket minskar klimatpåverkan väsentligt.

Eleverna i Fogdö skola och Härads skola har idag busstransporter till skolor i Strängnäs för undervisning i slöjd och simundervisning på Thomasbadet. Även Lännaskolan har idag busstransporter till Åkerskolan för undervisning och simundervisning på Åkersbadet. Dessa busstransporter kan minska väsentligt och i vissa fall helt utgå vilket innebär en positiv klimatpåverkan och även en minskad kostnad för transporterna.

Behovet av transporter till olika aktiviteter i t.ex. Strängnäs minskar och möjligheterna att kunna ta del av fler aktiviteter ökar främst för elever från Fogdö och Härads. Detta innebär en positiv klimatpåverkan men även utökade möjligheter utan att kostnaderna påverkas i någon större utsträckning.

Samtliga elever i Fogdö, Härads och Länna kommer att bli berättigade till skolskjuts. De föräldrar som ändå väljer att skjutsa sina barn kan eventuellt påverka utsläppen negativt om det innebär att deras resor totalt blir längre i jämförelse mot idag. Denna del är svårare att beräkna.

Tony Lööw
Utbildningschef